

Mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas ett antal motioner om mänskliga rättigheter (MR) som med ett undantag avlämnats under allmänna motionstiden 2004 och 2005.

Utskottet har under ett antal år valt att behandla frågor om de mänskliga rättigheterna ur olika perspektiv och med olika fokus. Vissa år har tonvikten legat mer på bilaterala MR-frågor, andra år på multilaterala frågeställningar.

Utskottet har efter diskussioner valt att i detta betänkande, vilket utarbetats i början av 2006, behandla följande huvudområden:

1. Mänskliga rättigheter – politiska, sociala, kulturella rättigheter och rätten till utveckling
2. Dödsstraff och tortyr
3. FN-systemet
4. Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter
5. Barns situation, jämställdhet, kvinnors situation, könsrelaterad handel
6. Förtryck på grund av sexuell läggning m.m.

Utskottet betonar att frågor om mänskliga rättigheter, utveckling, säkerhet och institutionella frågor är sammanlänkade och måste ses som en helhet. Denna helhetssyn måste genomsyra Sveriges agerande i FN och i andra internationella sammanhang.

Främjandet av de mänskliga rättigheterna är en prioritet inom svensk utrikespolitik. Utskottet slår fast att Sverige även i fortsättningen skall driva en konsekvent och resultatriktad politik för de mänskliga rättigheterna. Främjandet av mänskliga rättigheter skall, som tidigare, utgöra en integrerad del i all utrikespolitik. Engagemanget för de mänskliga rättigheterna ligger i Sveriges intresse och speglar dessutom förhoppningar om en värld där människor kan leva fria och trygga, utan fruktan och nöd.

Utskottet konstaterar att det återstår en lång och mödosam kamp innan dödsstraff och tortyr kan avskaffas. Sverige och EU måste kraftfullt fortsätta att verka för en sådan utveckling.

I fråga om FN-systemet konstaterar utskottet att en svensk för närvarande innehar ordförandeposten i FN:s generalförsamling och att detta bidrar till att ett extra tungt ansvar åvilar Sverige när det gäller att bidra till och driva på reformeringen av FN. Utskottet framhåller sitt tydliga och starka stöd för strävandena att reformera FN:s verksamhet och genomföra institutionella reformer. Utskottet avser att noga följa och när så erfordras bidra till detta arbete.

Sverige skall, enligt utskottet, fortsätta att stödja det arbete mot rasism, rasdiskriminering och främlingsfientlighet som bedrivs inom bl.a. EU, FN, Europarådet och OSSE. Diskriminering av etniska och kulturella grupper och i samband med religionsutövande måste kraftfullt motverkas.

Med anledning av motionsförslag om barns rättigheter, kvinnors situation och jämställdhet konstaterar utskottet att dessa frågor har och skall ha hög prioritet i Sveriges internationella insatser. Utskottet anser att det är angeläget att öka medvetenheten om kvinnovåldets omfattning och olika uttrycks sätt hos regeringar, biståndsgivare, policyskapare och frivilligorganisationer m.fl. Sverige måste även i fortsättningen agera aktivt inom EU och i andra internationella sammanhang för att stoppa det utbredda våldet mot kvinnor och barn, inklusive människohandel.

Förtryck, diskriminering och bestraffning av människor på grund av deras sexuella läggning strider mot mänskliga rättigheter. En attitydförändring kan påskyndas genom att frågorna tas upp i olika internationella forum. Utskottet välkomnar att regeringen 2006 publicerat ett dokument som redovisar Sveriges strategiska prioriteringar på det internationella planet i fråga om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, och där bl.a. homo-, bi- och transsexuella personers situation tas upp.

Utskottet avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I ärendet finns 6 reservationer och 4 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Bakgrund	10
Utskottet	11
1 Grundläggande mänskliga rättigheter, multilateralt samarbete m.m.	11
Motioner	11
Utskottets överväganden	14
2 Dödsstraff och tortyr	38
Motionerna	38
Utskottets överväganden	39
3 FN-systemet	46
Motionerna	46
Utskottets överväganden	47
4 Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter	54
Motionerna	54
Utskottets överväganden	55
5 Barns situation, jämställdhet, kvinnors situation, könsrelaterad handel	62
5.1 Barns situation	62
Motionerna	62
Utskottets överväganden	63
5.2 Jämställdhet, kvinnors situation och könsrelaterad handel	71
Motionerna	71
Utskottets överväganden	73
6 Förtryck på grund av sexuell läggning m.m.	82
Motionerna	82
Utskottets överväganden	83
7 Övriga yrkanden	87
Reservationer	90
1. Vissa frågor om mänskliga rättigheter, FN m.m., punkt 2 (m, fp, kd, c)	90
2. Vissa frågor om mänskliga rättigheter, FN m.m., punkt 2 (mp)	93
3. Dödsstraff och tortyr, punkt 3 (v)	95
4. Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter, punkt 5 (kd)	95
5. Barns situation, jämställdhet, kvinnors situation och könsrelaterad handel, punkt 6 (kd)	96
6. Konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet, punkt 8 (fp, v, c, mp)	99
Särskilda yttranden	100
1. Grundläggande mänskliga rättigheter, multilateralt samarbete m.m., punkt 1 (v)	100

2. Grundläggande mänskliga rättigheter, multilateralt samarbete m.m., punkt 1 (c)	100
3. Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter, punkt 5 (v, mp)	101
4. Övriga yrkanden om andra frågor och länder, punkt 9 (v)	101
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	102
Motion väckt med anledning av skr. 2004/05:161	102
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004	102
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005	119
<i>Bilaga 2</i>	
Utrikesutskottets och Utrikespolitiska institutets offentliga utfrågning den 13 december 2005 om Iraks framtid	146

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Grundläggande mänskliga rättigheter, multilateralt samarbete m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U21 yrkande 1, 2004/05:U225 yrkandena 1, 10 och 25, 2004/05:U268 yrkandena 13 och 16, 2004/05:U283 yrkande 7, 2004/05:U315 yrkandena 1, 4, 5, 13 och 14, 2004/05:U331 yrkandena 34 och 35, 2005/06:K430 yrkande 4, 2005/06:U205 yrkandena 1–6, 2005/06:U209 yrkandena 1, 3, 7, 8 och 12, 2005/06:U228, 2005/06:U248 yrkandena 12, 15, 19 och 24, 2005/06:U289 yrkande 18, 2005/06:U311 yrkandena 15, 18 och 21, 2005/06:U314 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U356 yrkandena 1, 2 och 4, 2005/06:U357 yrkandena 1–4, 2005/06:U371 yrkande 15, 2005/06:U383 yrkandena 6 och 9 samt 2005/06:U384 yrkandena 1 och 9.

2. Vissa frågor om mänskliga rättigheter, FN m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U225 yrkande 6, 2004/05:U226 yrkande 2, 2004/05:U315 yrkande 2, 2004/05:U333 yrkandena 12 och 13, 2004/05:So604 yrkandena 13, 15 och 17, 2005/06:L341 yrkande 20, 2005/06:U209 yrkandena 6 och 9, 2005/06:U248 yrkandena 1–3, 6–11, 13 och 14, 2005/06:U276 yrkande 1, 2005/06:U336 yrkande 1, 2005/06:U371 yrkandena 11, 14 och 16 samt 2005/06:U383 yrkande 1.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

Reservation 2 (mp)

3. Dödsstraff och tortyr

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U207 yrkandena 2 och 3, 2004/05:U225 yrkande 15, 2004/05:U239 yrkande 4, 2004/05:U273 yrkande 6, 2004/05:U315 yrkande 12, 2005/06:U209 yrkande 17, 2005/06:U211 yrkandena 2 och 3, 2005/06:U255 yrkandena 14 och 17, 2005/06:U286 yrkande 4, 2005/06:U351 yrkande 8 och 2005/06:U383 yrkande 2.

Reservation 3 (v)

4. FN-systemet

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:U209 yrkande 11, 2005/06:U251 yrkande 4, 2005/06:U311 yrkandena 19, 20 och 25–27, 2005/06:U353 yrkandena 1–5, 2005/06:U371 yrkandena 1–10, 12 och 13 samt 2005/06:U382 yrkande 3.

- 5. Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter**
Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U225 yrkande 16, 2004/05:U231 yrkande 6, 2004/05:U263, 2004/05:U268 yrkandena 1, 6 i denna del och 7–12, 2004/05:U304 yrkande 3, 2004/05:U316 yrkande 6, 2004/05:U329 yrkandena 1–3, 2005/06:U209 yrkande 18, 2005/06:U248 yrkande 26, 2005/06:U285 yrkande 7, 2005/06:U326 yrkandena 1–3 och 2005/06:U352 yrkandena 2 och 6.

Reservation 4 (kd)

- 6. Barns situation, jämställdhet, kvinnors situation och könsrelaterad handel**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U225 yrkandena 18, 19 och 21, 2004/05:U226 yrkandena 9–11, 2004/05:U283 yrkandena 1, 8–12 och 17, 2004/05:U306 yrkandena 5, 7 och 11, 2004/05:U308 yrkandena 1, 5–7, 9, 10, 12 och 15, 2004/05:U310 yrkande 1, 2004/05:U315 yrkande 11, 2005/06:Sk496 yrkande 16, 2005/06:Ju383 yrkande 10, 2005/06:U209 yrkandena 20–22 och 24, 2005/06:U336 yrkandena 11 och 12, 2005/06:U340 yrkandena 11, 14 och 17, 2005/06:U351 yrkandena 1–3, 9–14 och 18, 2005/06:U382 yrkandena 1, 4, 5, 9 och 12–15, 2005/06:U383 yrkande 10, 2005/06:U384 yrkande 2 och 2005/06:A370 yrkande 35.

Reservation 5 (kd)

- 7. Förtryck på grund av sexuell läggning m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:L295 yrkande 26, 2004/05:U225 yrkande 20, 2004/05:U226 yrkande 12, 2004/05:U257 yrkande 3, 2005/06:L291 yrkandena 36, 37 och 42, 2005/06:L342 yrkandena 2 och 3, 2005/06:L375 yrkande 3, 2005/06:U336 yrkande 13 och 2005/06:U380 yrkande 13.

- 8. Konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L291 yrkande 34, 2005/06:L341 yrkande 19 och 2005/06:L375 yrkande 1.

Reservation 6 (fp, v, c, mp)

- 9. Övriga yrkanden om andra frågor och länder**

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:U207 yrkande 8, 2004/05:U212 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U214 yrkandena 1–3, 2004/05:U217 yrkandena 1–3, 2004/05:U218 yrkandena 1–4, 2004/05:U225 yrkande 2, 2004/05:U231 yrkande 14, 2004/05:U232 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U241 yrkande 7, 2004/05:U242 yrkande 10, 2004/05:U246 yrkandena 1–5, 2004/05:U247, 2004/05:U256 yrkandena 1–8 och 11–14, 2004/05:U264, 2004/05:U267 yrkande 8, 2004/05:U268 yrkandena 14 och 15, 2004/05:U270 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U277 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U283 yrkandena 3, 5, 6, 14 och

16, 2004/05:U284 yrkandena 1–5, 2004/05:U286 yrkandena 1–8, 2004/05:U288 yrkande 1, 2004/05:U289, 2004/05:U291 yrkandena 1–6, 2004/05:U297 yrkandena 1–3, 2004/05:U304 yrkandena 1 och 2, 2004/05:U305 yrkande 6, 2004/05:U308 yrkandena 2 och 18, 2004/05:U316 yrkandena 3 och 5, 2004/05:U332 yrkandena 1–15, 2004/05:U338 yrkandena 1–5, 2004/05:U341, 2004/05:Kr268 yrkande 2, 2004/05:Ub245 yrkande 2, 2004/05:Ub465, 2005/06:Ju482 yrkandena 1 och 3, 2005/06:Ju535 yrkande 2, 2005/06:L291 yrkande 35, 2005/06:U202, 2005/06:U206, 2005/06:U208, 2005/06:U209 yrkandena 2, 14, 15, 19 och 23, 2005/06:U214 yrkande 1, 2005/06:U217, 2005/06:U222 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U223, 2005/06:U227 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U233 yrkandena 1–8, 2005/06:U242, 2005/06:U246 yrkandena 1, 3, 5 och 6, 2005/06:U248 yrkandena 17, 18, 21–23, 25 och 27, 2005/06:U252 yrkandena 1–7, 2005/06:U254, 2005/06:U256, 2005/06:U258 yrkandena 1–5, 2005/06:U264, 2005/06:U265, 2005/06:U268 yrkandena 1–3, 2005/06:U272, 2005/06:U273, 2005/06:U274 yrkande 1, 2005/06:U277, 2005/06:U278, 2005/06:U285 yrkandena 8, 15, 17 och 18, 2005/06:U289 yrkandena 15, 19 och 27, 2005/06:U292 yrkandena 1–5, 2005/06:U293 yrkandena 1–5, 2005/06:U295 yrkande 1, 2005/06:U298, 2005/06:U305, 2005/06:U306, 2005/06:U308, 2005/06:U310 yrkandena 4 och 5, 2005/06:U311 yrkandena 3, 4, 13 och 14, 2005/06:U313 yrkande 8, 2005/06:U319 yrkandena 1 och 2, 2005/06:U324 yrkandena 1–8 och 10–14, 2005/06:U333, 2005/06:U334 yrkandena 2 och 4, 2005/06:U337 yrkande 1, 2005/06:U346, 2005/06:U347, 2005/06:U349 yrkande 15, 2005/06:U350 yrkande 10, 2005/06:U351 yrkandena 7 och 15, 2005/06:U352 yrkande 5, 2005/06:U360, 2005/06:U362 yrkande 14, 2005/06:U363, 2005/06:U366, 2005/06:U368, 2005/06:U373, 2005/06:U382 yrkandena 2 och 17, 2005/06:U383 yrkande 11, 2005/06:U385 yrkandena 3 och 4, 2005/06:U386 yrkandena 1, 2, 21, 22 och 31, 2005/06:Sf251 yrkande 4, 2005/06:Sf337 yrkande 1, 2005/06:So428 yrkande 2, 2005/06:MJ525 yrkande 1, 2005/06:A310 yrkande 14 och 2005/06:A311 yrkande 4.

Stockholm den 16 mars 2006

På utrikesutskottets vägnar

Urban Ahlin

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Urban Ahlin (s), Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Berndt Ekholm (s), Carina Hägg (s), Birgitta Ahlqvist (s), Holger Gustafsson (kd), Alice Åström (v), Göran Lindblad (m), Kaj Nordquist (s), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Kenneth G Forslund (s), Ewa Björling (m), Veronica Palm (s), Lotta Hedström (mp), Anita Johansson (s) och Gabriel Romanus (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas 458 motionsförslag om olika frågor rörande mänskliga rättigheter (MR) m.m. Varje år väcks ett betydande antal sådana förslag i riksdagen. Utskottet har under ett antal år valt att behandla frågor om de mänskliga rättigheterna ur olika perspektiv och med olika fokus. Vissa år har tonvikten legat mer på bilaterala MR-frågor och andra år på multilaterala frågeställningar.

Utskottet har efter diskussioner valt att i detta betänkande, vilket utarbetats i början av 2006, behandla följande huvudområden:

1. Mänskliga rättigheter – politiska, sociala, kulturella rättigheter och rätten till utveckling
2. Dödsstraff och tortyr
3. FN-systemet
4. Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter
5. Barns situation, jämställdhet, kvinnors situation, könsrelaterad handel
6. Förtryck på grund av sexuell läggning m.m.

Våren 2006 tas frågor om mänskliga rättigheter upp också i andra betänkanden från utskottet. Det gäller exempelvis betänkandena 2005/06:UU8 Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannskapsområde, 2005/06:UU9 Internationell terrorism, 2005/06:UU10 Verksamheten inom Europeiska unionen 2005 och 2005/06:UU20 En svensk Asienpolitik.

Förhållandena när det gäller mänskliga rättigheter var ett av de områden som behandlades när utskottet den 13 december 2005 anordnade en offentlig utfrågning i riksdagen om Iraks framtid under medverkan av Narmin Othman, minister för mänskliga rättigheter i Irak, Bakthiyar Amin, tidigare minister för mänskliga rättigheter i Irak, Khaled Salih, lektor vid Centrum för jämförande Mellanösternstudier vid universitet i Odense, och Yahia Said, verksam vid London School of Economics, Centre for the Study of Global Governance. Uppteckningar från utfrågningen ingår som bilaga till detta betänkande.

De motioner som behandlas i detta betänkande är med ett undantag väckta under den allmänna motionstiden 2004/05 respektive 2005/06. De sistnämnda motionerna redovisas i betänkandet utan angivande av årtal.

Bakgrund

Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna utgör en integrerad och central del av den svenska utrikespolitiken. Den präglar Sveriges agerande i globala och regionala forum och genomsyrar de bilaterala kontakterna med andra länder. Engagemanget för de mänskliga rättigheterna ligger i vårt lands intresse och speglar dessutom våra förhoppningar om en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd.

Sedan antagandet av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna 1948 har rättigheterna slagits fast i ett antal internationella konventioner. De centrala konventionerna är FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, båda från 1966.

Också på regional nivå finns konventioner om mänskliga rättigheter. Några exempel på sådana är den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna från 1950 ("Europakonventionen"), den amerikanska konventionen om mänskliga rättigheter från 1969 och den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter från 1981. FN:s allmänna förklaring och nämnda konventioner innehåller sammantaget en lång rad rättigheter som innefattar grundläggande friheter, rätten till skydd mot övergrepp och rättigheter för att tillgodose de grundläggande behoven. Dessutom finns inom FN:s ram ytterligare fyra viktiga konventioner om rasdiskriminering (1965), diskriminering av kvinnor (1979), tortyr (1984) och barnets rättigheter (1989).

Regeringen har under det senaste decenniet överlämnat två skrivelser till riksdagen om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik respektive en skrivelse om demokrati och mänskliga rättigheter i Sveriges utvecklings-samarbete, skrivelserna 1997/98:89 och 2003/04:20 respektive 1997/98:76. Dessa behandlades i utskottets betänkanden 1997/98:UU17, 2003/04:UU9 respektive 1997/98:UU15.

Utskottet

1 Grundläggande mänskliga rättigheter, multilateralt samarbete m.m.

Motioner

Moderaterna betonar i kommittémotion *U248 yrkande 12* att det är viktigt att sätta kraft bakom folkmordskonventionens förpliktelse att förebygga eller undertrycka folkmord, kunna hantera situationer med folkfördrivning samt garantera individens säkerhet snarare än staters. I *yrkande 13* framhålls att slutsatserna från FN:s toppmötesdeklaration om ”ansvaret att skydda” nu måste omsättas i praktiken. I de fall en stat inte har förmågan eller viljan att efterleva sin skyldighet att skydda det egna landets befolkning måste det internationella samfundet, enligt *yrkande 14*, verka för ett sådant skydd, även inom staters territorium. Sverige bör enligt *yrkande 15* mer aktivt stödja civila och militära insatser för frihet och fred i världen. I *yrkande 19* understryks att Sverige och EU i större utsträckning skall värna och framhäva demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna vid kontakten med länder som Iran, Kina, Kuba och Zimbabwe. Sverige bör för egen del och tillsammans med EU:s andra medlemmar delta i det ”democracy caucus” som har upprättats i FN (*yrkande 24*).

I Moderaternas partimotion *U289 yrkande 18* anføres att suveräniteten och nationsgränserna aldrig får bli en sköld bakom vilken förtryck och brott mot de mänskliga rättigheterna kan accepteras.

Folkpartiet föreslår i kommittémotion *2004/05:U21 yrkande 1* en utveckling av instrumenten för legitim inblandning gällande kränkningar av mänskliga rättigheter på EU-nivå och bilateral nivå. I partimotion *2004/05:U225 yrkande 1* och i kommittémotion *U209 yrkande 1* framhålls att kränkningar av mänskliga rättigheter alltid måste påtalas, kritiseras och åtgärdas oavsett var de äger rum.

Sverige bör, enligt Folkpartiet i motionerna *2004/05:U225 yrkande 10* och *U209 yrkande 12*, öka sitt engagemang i det s.k. Community of Democracies. Betydelsen av tydliga rutiner då svenska medborgares mänskliga rättigheter kränks utomlands framhålls i motion *2004/05:U225 yrkande 25*.

Det är enligt motionerna *2004/05:U225 yrkande 6* och *U209 yrkande 6* nödvändigt att skilja mellan civila och politiska rättigheter, vilka är absoluta, och sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter. Politiska rättigheter skall enligt partimotionerna *2004/05:U226 yrkande 2* och *U336 yrkande 1* ha företräde framför ekonomiska och sociala rättigheter.

Folkpartiet anser enligt motion *U209 yrkande 3* att Sverige bör intensifiera sitt arbete med att både försvara och förbättra skyddet för de mänskliga rättigheterna dels genom de internationella organisationer där Sverige bereds möjlighet att påverka, såsom FN, EU, OSSE, Europarådet och Världsbanken, dels genom Sveriges bilaterala samarbete med andra länder. Enligt *yrkande 7* bör FN vara skyldigt att ingripa, också med våld om så krävs, då civila hotas av folkmord, massvåldtäkter, folkfördrivning eller motsvarande och där staten inte skyddar sina medborgare. En fortsatt förnyelse av folkrätten behövs, enligt vad som anförs i *yrkande 8*.

I kommittémotion *K430 yrkande 4* framhåller Folkpartiet att Sverige inom FN bör verka för att inga FN-beslut fattas som står i strid med mänskliga rättigheter och grundläggande rättsprinciper.

Kristdemokraterna föreslår i kommittémotion *2004/05:U315 yrkande 1* att regeringen på en hemsida skall redovisa de internationella konventioner och tilläggsprotokoll som Sverige inte har ratificerat, samt ange motiven till detta. I *yrkande 2* betonas att folkrättsliga krav till skydd för stater aldrig får övertrumfa kravet på grundläggande fri- och rättigheter för staternas befolkning och i *yrkande 4* att kunskapsutveckling och opinionsbildning för försoning måste ges större tyngd inom både det konfliktförebyggande och det fredsuppbyggande arbetet. Övervakningen av regelverk för handel och utbyte med andra länder bör enligt *yrkande 5* ytterligare fokuseras på de internationella övervaknings- och kontrollmekanismerna för efterlevnaden av mänskliga rättigheter. Den humanitära rätten som ett skydd för krigsoffer bör enligt *yrkande 13* ytterligare förstärkas. I *yrkande 14* anförs att regeringen tydligt bör markera att den mest grundläggande mänskliga rättigheten är rätten till liv.

Kristdemokraterna framhåller i kommittémotion *2004/05:U331 yrkande 34* vikten av en tydlig svensk linje i förhållande till diktaturer och stater präglade av etniska konflikter, diskriminering, korruption och förakt för mänskliga rättigheter. I *yrkande 35* förespråkas en obligatorisk rapportering om sociala och miljömässiga hänsynstaganden som bör ingå i de svenska multinationella företagens årliga rapporter.

Universella rättigheter och gemensamma spelregler bör enligt *Kristdemokraterna* i kommittémotion *U356 yrkande 1* utvecklas i det internationella systemet. I *yrkande 2* sägs att öppenheten i svensk utrikespolitik bör ökas genom att det civila samhället inbjuds till utvärderingar och debatter om svenska internationella åtaganden. Sverige bör enligt *yrkande 4* verka för öppenhet i samband med problemlösning genom regionala organisationer som EU, Asean och AU.

Enligt *Kristdemokraterna* i kommittémotion *U383 yrkande 1* skall enskilda individers rätt till grundläggande mänskliga rättigheter alltid väga tyngre än folkrättsprincipen om skydd för stater och deras institutioner. Statsled-

ningar bör enligt *yrkande 6* ställas till svars för sådana brott mot de mänskliga rättigheterna som underlåtenhet att bekämpa trafficking och spridning av hiv. Den humanitära rätten bör stärkas och UNHCR:s resurser i syfte att skydda flyktingar och krigsoffer säkras, enligt *yrkande 9*. Sverige bör enligt kommittémotion 2004/05:U283 *yrkande 7* inom EU och FN mer kraftfullt agera mot brott mot mänskliga rättigheter, övergrepp och tortyr och för förbud mot kvinnlig könsstympning.

Svenska ställningstaganden inför olika konflikter och kriser bör grundas på huruvida grundläggande värden som mänskliga rättigheter, demokrati, öppenhet och rättssamhällets principer respekteras av parterna, anser Kristdemokraterna i kommittémotion U384 *yrkande 1*. Regeringen bör enligt *yrkande 9* uppdra åt svenska och andra forskare och debattörer att försöka definiera när interventioner skall anses vara humanitära och motiveras med en skyldighet att ingripa till människors skydd.

Vänsterpartiet framhåller i partimotion U311 *yrkande 15* att Sverige i FN bör verka för en tydligare tolkning av vad som avses med självförsvar i internationella konflikter. Enligt *yrkande 18* bör Sverige i alla internationella sammanhang verka för att skydda länders bestämmanderätt över sina naturtillgångar så att transnationella företag och korrupta regimer förhindras att orättmätigt beröva folken deras naturtillgångar. Svenska insatser i FN begärs för att främja utveckling av mer sofistikerade former av sanktioner, som riktar sig mot de regimer som bryter mot folkrätt och mänskliga rättigheter (*yrkande 21*).

I kommittémotion 2004/05:U268 *yrkande 13* förespråkar *Vänsterpartiet* att Sverige i EU skall verka för det iranska folkets rätt att organisera sig i partier och fackföreningar. Ett svenskt agerande begärs i *yrkande 16* för att alla som fängslats i Iran på grund av sin politiska och religiösa uppfattning skall försättas på fri fot.

Miljöpartiet föreslår i partimotion U276 *yrkande 1* att Sverige aktivt och konstruktivt skall stödja arbetet i den grupp inom FN som arbetar med att ta fram ett tilläggsprotokoll till ESK-konventionen.

I motion U205 (*fp, kd, v, c, mp*) *yrkandena 1–6* efterlyses ett svenskt agerande för att Dawit Isaak skall släppas fri och att svenska företrädare får träffa honom. Sveriges utrikesminister bör åka till Eritrea och engagera sig i Dawit Isaaks fall. FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter måste släppas in i Eritrea. Sverige bör verka för att EU:s bistånd till Eritrea avbryts och för att demokrati och respekt för mänskliga fri- och rättigheter införs i landet.

I motion U228 (*s*) föreslås att Sverige skall driva kravet på att skapa en internationellt erkänd rätt till fackliga sympatiåtgärder mot företag som inte respekterar ILO:s konventioner om rättigheter i arbetslivet.

I motion *U314 (fp) yrkande 1* förordas att Sverige ansluter sig till och undertecknar det europeiska au pair-avtalet (European Agreement on Au Pair Placement) och i *yrkande 2* att Sverige bör verka för att avtalet även skall gälla utomeuropéer.

I motion *U357 (s) yrkandena 1–4* förespråkas ett svenskt agerande för att Dawit Isaak skall släppas fri och att svenska företrädare får träffa honom. FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter måste släppas in i Eritrea. Sverige måste, bilateralt och genom EU, föra en kontinuerlig politisk dialog med Eritreas regering, bl.a. om respekten för de mänskliga rättigheterna i landet.

I motion *U371 (mp) yrkande 11* betonas att huvudprincipen vid all konflikt-hantering måste vara icke-våld. Det borde enligt *yrkande 14* finnas möjlighet till civil fredsplikt i stället för att tvingas utföra militär värnplikt i sitt land. En sanktionsfond bör inrättas inom FN och erfarenheter tas till vara av olika modeller för s.k. smarta sanktioner (*yrkande 15*). Civila fredsstyrkor, med utbildning och kompetens att tjänstgöra vid kriser och konflikter, bör enligt *yrkande 16* skapas i alla länder.

Utskottets överväganden

Allmänt om mänskliga rättigheter

Utskottet vill inledningsvis betona att frågor om mänskliga rättigheter, utveckling, säkerhet och institutionella frågor är sammanlänkade och måste ses som en helhet. Denna helhetssyn måste genomsyra Sveriges agerande i FN och i andra internationella sammanhang.

Främjandet av de mänskliga rättigheterna är en prioritet inom svensk utrikespolitik. Utskottet vill i detta betänkande redan inledningsvis slå fast att Sverige även i fortsättningen skall driva en konsekvent och resultatinriktad politik för de mänskliga rättigheterna.

Engagemanget för de mänskliga rättigheterna ligger i Sveriges intresse och speglar dessutom förhoppningar om en värld där människor kan leva fria och trygga, utan fruktan och nöd.

Utskottet menar vidare att främjandet av mänskliga rättigheter även framgent skall utgöra en integrerad del i all utrikespolitik. Rättigheterna i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 är universella. De gäller för alla människor, utan åtskillnad, och skall respekteras över hela världen, oavsett land, kultur och specifik situation. Regimer som kränker de mänskliga rättigheterna har ibland försvarat detta med att just deras land har särskilda förhållanden som gör detta befogat, eller med att mänskliga rättigheter inte får hindra utövandet av traditionella kulturella sedvänjor, t.ex. vad beträffar kvinnors och flickors ställning. Åsikten har också framförts att de internationella normerna skulle vara ett väster-

ländskt påfund. Utskottet menar att detta är argument som måste avvisas. Wienkonferensen 1993 och FN:s världstoppmöte i New York i september 2005 bekräftade de mänskliga rättigheternas universalitet.

Utskottet utvecklade för två år sedan, våren 2004, sin samlade syn på en policy för de mänskliga rättigheterna inom svensk utrikespolitik i betänkande 2003/04:UU9. Utskottets ställningstaganden då var föranledda av dels regeringens skrivelse 2003/04:20 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik, dels motionsförslag som avlämnats med anledning av skrivelsen eller under allmänna motionstider.

I detta betänkande behandlas, som framgått ovan, 458 motionsyrkanden om de mänskliga rättigheterna i svensk utrikespolitik FN-systemet m.m. Till detta kommer att frågor om bl.a. mänskliga rättigheter under våren 2006 också bereds i andra delar av utskottets verksamhet, exempelvis i betänkandena 2005/06:UU8 Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannkapsområde, 2005/06:UU9 Internationell terrorism, 2005/06:UU10 Verksamheten inom Europeiska unionen 2005 och 2005/06:UU20 En svensk Asienpolitik. Utskottet finner det omfattande engagemanget i riksdagen för de mänskliga rättigheterna glädjande och konstaterar att ett brett engagemang i frågorna också kommer till uttryck på en rad andra samhällsområden, och då inte minst genom frivilligorganisationernas verksamhet.

Utskottet vidhåller de principiella ståndpunkter beträffande de mänskliga rättigheterna som framförts i tidigare nämnda betänkanden. Utskottet har i betänkande 2002/03:UU3 Sveriges politik för global utveckling slagit fast att målen för den samlade politiken för global utveckling skall vara att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling. Politiken skall präglas av ett rättighetsperspektiv, vilket innebär att människors rättigheter skall utgöra grund för de åtgärder som vidtas för en rättvis och hållbar utveckling. Utskottet framhöll också att de mänskliga rättigheterna är universella, odelbara, ömsesidigt beroende och relaterar till varandra. Ett liv i värdighet förutsätter att alla mänskliga rättigheter respekteras, inklusive ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Sverige måste driva en *tydlig linje i förhållande till diktaturer* och stater som är präglade av etniska konflikter, diskriminering, korruption och förakt för mänskliga rättigheter. Utskottet delar denna uppfattning som framförs i motionsförslag och menar att grunden för ett sådant förhållningssätt utgörs av de ställningstaganden som riksdag och regering gjort när det gäller de mänskliga rättigheterna i svensk utrikespolitik och den svenska politiken för global utveckling.

Sverige offentliggör på regeringens webbplats för mänskliga rättigheter sammanfattande rapporter om situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i enskilda länder. I början av februari i år lades sådana rapporter avseende världens länder för fjärde gången ut på hemsidan. Detta offentlig-

görande är enligt utskottet ett led i den aktiva svenska politiken för mänskliga rättigheter och demokrati. Genom offentliggörandet blir bedömningarna tillgängliga för en bredare krets av aktörer, och dessutom bidrar detta till en konstruktiv dialog med representanter för de enskilda länderna. Att utlandsmyndigheterna har till uppgift att årligen rapportera om mänskliga rättigheter och att dessa rapporter blir offentliga bidrar också till att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter i utrikesförvaltningen i stort.

Rapporterna för det gångna året visar att situationen för de mänskliga rättigheterna har försämrats i många länder. Människor förnekas sina medborgerliga och politiska rättigheter, som att yttra sin mening och delta i fria och rättvisa val; de diskrimineras, torteras och avrättas helt i strid med gemensamma regler och värderingar som världens länder tillsammans enats kring inom ramen för FN. Människor förnekas sin rätt till utbildning och hälsa.

Glädjande nog finns det också tecken på framsteg på en del håll. I Utrikesdepartementets rapporter konstateras en positiv utveckling på flera håll i världen, bl.a. genom fredsprocesserna i Aceh och Liberia, valen i Liberia, Egypten, Libanon och till den palestinska myndighetens parlament. Alltfler länder avskaffar dödsstraffet. Könstymning är numera förbjuden enligt ett protokoll till den afrikanska stadgan om kvinnors rättigheter.

Det krävs att Sverige driver en resultatriktad politik rörande mänskliga rättigheter och tar alla tillfällen i akt att föra fram sina budskap, med alla de verktyg som står till vårt förfogande. Med utgångspunkt i de instrument som antagits av FN och andra internationella organ måste Sverige fortsätta att söka påverka, förbättra och upplysa om situationen för de mänskliga rättigheterna.

Sveriges arbete för de mänskliga rättigheterna är nära sammanlänkat med EU:s arbete för att främja dessa. Så betonar såväl Sverige som EU – som föreslås i en motion – demokrati och mänskliga rättigheter i kontakterna med länder som Iran, Kina, Kuba och Zimbabwe. Utskottet menar att de av Utrikesdepartementet nyligen publicerade bedömningarna av situationen beträffande de mänskliga rättigheterna bidrar till att fler får kännedom om situationen i enskilda länder, vilket bl.a. kan medverka till att opinionstrycket ökar på länder som uppvisar brister i dessa hänseenden.

I motioner påtalas att *kränkningar av de mänskliga rättigheterna skall kritiseras oavsett var de äger rum*. Utskottet anser självfallet att Sverige skall rikta kritik i sådana situationer även i fortsättningen.

Rättigheterna i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna från 1948 är universella. De gäller som nämnts för alla människor, utan åtskillnad, och skall respekteras över hela världen, oavsett land, kultur eller specifik situation.

Internationella regler inom området mänskliga rättigheter reglerar förhållandet mellan statsmakten och den enskilde. Rättigheterna är knutna till individen som skall kunna åtnjuta dessa ensam eller tillsammans med andra. Det är staten, dvs. ett lands regering, som har ansvaret för att rättigheterna respekteras och att dessa omsätts i praktiken genom bl.a. fungerande rättsväsende, lagstiftning, undervisning och socialt stöd. Staten är skyldig att se till att dess företrädare agerar i enlighet med de mänskliga rättigheterna och måste på olika sätt förhindra att dess företrädare begår brott mot de mänskliga rättigheterna.

Efter det att den allmänna förklaringen antagits 1948 följde flera år av förhandlingar mellan FN:s medlemsstater om genomförande av förklaringen genom bindande konventioner. Detta ledde till att två separata konventioner antogs 1966, FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter respektive FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.

Den förstnämnda slog fast de grundläggande friheterna och rätten till skydd mot övergrepp. Konventionen behandlar rätten till liv, förbud mot tortyr och mot slaveri samt olika friheter såsom yttrande- och religionsfrihet. Till konventionen hör två fakultativa protokoll. Det första protokollet gäller individuella klagomål avseende påstådda konventionskränkningar och det andra protokollet avskaffande av dödsstraffet.

Den andra av de båda ovannämnda konventionerna, dvs. FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, kom i huvudsak att innehålla rättigheter sammanhängande med de grundläggande behoven. Där behandlas rättigheter som rätten till arbete, rätten till en tillfredsställande levnadsstandard och rätten till utbildning. Stater som anslutit sig till konventionen skall till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att säkerställa att konventionens rättigheter gradvis förverkligas.

För att främja respektive konventions förverkligande finns för vardera en övervakningskommitté vars huvudsakliga verksamhet består i att övervaka staters efterlevnad av konventionen främst genom granskning av deras rapporter.

Att de mänskliga rättigheterna är universella, odelbara och sammanhänger med och är beroende av varandra och tillika ömsesidigt förstärkande bekräftades i slutsatserna från FN:s världstoppmöte i september 2005. Där slogs också fast att alla mänskliga rättigheter måste behandlas på ett rättvist och likvärdigt sätt, på samma grundval och med samma

tyngd. Detta är också, enligt toppmötet, en av grundvalarna för det nya råd för mänskliga rättigheter som skall skapas inom FN och som skall ersätta den nuvarande kommissionen för mänskliga rättigheter. Utskottet återkommer i senare avsnitt i betänkandet till förberedelserna för det nya rådet för mänskliga rättigheter.

Utskottet erinrar om vad som anfördes i betänkande 2003/04:UU9. Där konstaterade utskottet att i det internationella arbetet har funnits en tendens att ge de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna lägre prioritet. Utskottet ansåg det viktigt att framhålla att presentationen av rättigheterna inte innehåller en gradering och erinrade om att rättigheternas odelbarhet och ömsesidiga samverkan hör till de principer som slogs fast vid FN:s Wienkonferens 1993 och att detta synsätt har fortsatt att vinna mark. Utskottet menade vidare att det är viktigt att ge de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna ökad vikt i utrikespolitiken och i utvecklingssamarbetet. De ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna ses på sina håll mer som ambitioner än som verkliga rättigheter. Det finns emellertid ingen saklig grund för att behandla dessa rättigheter som mindre viktiga eller radikalt annorlunda än de medborgerliga och politiska rättigheterna, framhöll utskottet.

Även i dag kvarstår utskottet vid det redovisade synsättet.

Som utskottet framhållit ovan finns det ett nära samband mellan Sveriges arbete för de mänskliga rättigheterna och motsvarande arbete som bedrivs inom ramen för EU-samarbetet. Det pågår både på EU-nivå och genom bilaterala kontakter ett fortlöpande och intensivt arbete för att *utveckla instrumenten för att värna och främja de mänskliga rättigheterna*, vilket också förespråkas i en motion.

Grundläggande för EU-samarbetet är de allmänna principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt rättsstatsprincipen. Att dessa principer följs är en förutsättning för fred, säkerhet och välbefinnande, och EU stöder dessa i sin utrikes- och säkerhetspolitik.

En viktig del av EU-samarbetet rörande de mänskliga rättigheterna kommer till uttryck genom unionens riktlinjer beträffande

- dödsstraff
- tortyr
- dialoger om de mänskliga rättigheterna med tredje land
- barn i väpnade konflikter
- försvarare av de mänskliga rättigheterna.

Utskottet återkommer senare i betänkandet närmare till vissa delar av innehållet i riktlinjerna. Redan här kan dock konstateras att det i riktlinjerna för dialogen om mänskliga rättigheter med tredje land understryks att det

måste vara så stor enhetlighet som möjligt mellan medlemsstaternas bilaterala dialoger och EU:s dialoger. Därför är ett informationsutbyte absolut nödvändigt, enligt riktlinjerna.

Det finns inom EU en personlig representant för generalsekreteraren/den höge representanten med avseende på de mänskliga rättigheterna på det gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiska området. Genom denna funktion understryks vikten av mänskliga rättigheter liksom betydelsen av enhetlighet och kontinuitet i EU:s politik för mänskliga rättigheter.

Kommissionen antog i januari 2006 ett tematiskt program för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i världen inom ramen för EU:s kommande budgetplan för perioden 2007–2013 (KOM [2006] 23). Det nya programmet har två huvudsyften. Det skall öka respekten för de mänskliga rättigheterna och grundläggande friheterna där dessa är mest i farozonen och ge stöd till och visa solidaritet med offer för förtryck eller våld. Det skall också stärka det civila samhällets roll i fråga om främjande av de mänskliga rättigheterna och demokratiska reformer genom att stödja konfliktförebyggande och breddat politiskt deltagande och politisk representation. Beslutet om programmet utgör en del av en större reformering av gemenskapens yttre förbindelser under budgetperioden fram till 2013.

Enligt kommissionen skall det nya programmet bygga på erfarenheterna från den verksamhet som i dag bedrivs i EIDHR, det europeiska initiativet för demokrati och mänskliga rättigheter. Med medel från EIDHR:s anslag i EU:s budget finansieras projekt för att främja mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatsprincipen. Under 2004 uppgick dess medel till mer än 100 miljoner euro. Ett brett spektrum av projekt bedrevs i 32 länder och omfattade fyra prioriterade områden, nämligen främjandet av demokrati, rättsstatsprincipen och gott styre, avskaffande av dödsstraffet, kampen mot tortyr och strafflöshet, stöd till de internationella brottmålsribunalerna och Internationella brottmålsdomstolen, bekämpande av rasism och främlingsfiendlighet samt diskriminering av minoriteter liksom skyddet av ursprungsbefolkningars rättigheter.

Ett flertal rättigheter som direkt, eller indirekt, utgör grunden för ett demokratiskt samhälle återfinns i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, i konventionen om de medborgerliga och politiska rättigheterna samt i regionala konventioner om mänskliga rättigheter. De grundläggande friheterna är att fritt uttrycka sin mening, att bilda eller gå med i en organisation eller ett politiskt parti samt att ordna möten. Dessa friheter utgör en förutsättning för att människor skall kunna bilda sig en uppfattning om och delta i det politiska livet.

I ett demokratiskt samhälle behövs även fria och oberoende medier. Makt-havare behöver granskas för att de skall kunna hållas ansvariga för sin verksamhet. Fria och oberoende medier har en mycket viktig gransknings- och informationsfunktion som bidrar till öppenhet, legitimitet och ansvar.

Frågor om tanke-, religions-, åsikts- och yttrandefrihet är ämnen som ständigt har stor aktualitet men som i dessa dagar står i fokus i en alldeles särskilt hög grad när en protestvåg ägt rum på många håll i den muslimska världen mot publiceringen av Muhammedteckningar bl.a. i den danska tidningen Jyllandsposten. Reaktionerna visar att synsätten är olika hos många troende muslimer respektive bland västvärldens försvarare av yttrande- och pressfrihet.

Utskottet vill mot denna bakgrund betona vikten av kontakter och ett uthålligt samtal för att söka överbrygga motsättningar som byggts upp, inte minst på senare tid, och att utveckla en dialog som bygger på fredlig samexistens. Sverige måste även fortsättningsvis påtala och invända mot kränkningar av och begränsningar i organisations-, yttrande- och religionsfriheten varhelst de förekommer. Utskottet understryker därmed de ställningstaganden som regeringen gjorde i sin senaste skrivelse till riksdagen om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik (bet. 2003/04:20).

Kampanjen UN Democracy Caucus, som tas upp i en motion, är inriktad på att främja och förverkliga principerna om demokrati och mänskliga rättigheter. Mer än 100 regeringar samlades 2000 i Warszawa för en konferens under mottot Community of Democracies. Där förband man sig att arbeta i internationella och regionala organ för att stödja resolutioner och andra aktiviteter för att *främja demokratisk styrning*. Efter Warszawamötet har uppföljningskonferenser ägt rum.

Enligt vad utskottet erfarit sammankallas sedan två år tillbaka samtliga intresserade stater i Community of Democracies till möte i början av generalförsamlingens respektive MR-kommissionens session. Då försöker man få samtliga länder att stödja varandras enskilda initiativ till beslut eller resolutioner om frågor som är relevanta för demokratibegreppet, exempelvis kvinnors politiska deltagande i val, rätten till demokrati, mänskliga rättigheter och god samhällsstyrning, regionala organisationers arbete för val och stärkandet av demokrati.

Sverige har deltagit i alla dessa möten och är medförslagsställare till resolutioner som står i överensstämmelse med den svenska synen på demokrati. Generellt gäller att vi fattar våra beslut om att vara medförslagsställare eller inte utifrån bl.a. innehållet i – inte rubriken på – resolutionen.

Situationen för den *svenske journalisten Dawit Isaak* som sitter fängslad i Eritrea tas upp i flera motionsförslag. Situationen för Isaak liksom för en rad andra journalister och politiska ledare är allvarlig. De har fängslats

och vägras fortfarande åtal och rättegång och saknar all kontakt med omvärlden. Inskränkningarna i yttrandefrihet, religionsfrihet och andra friheter fortsätter i Eritrea. Förutsättningarna för hjälporganisationer och enskilda organisationer att verka i landet har försämrats ytterligare.

Utskottet vill understryka vikten av att regeringen fortsätter att ta upp bristen på respekt för de mänskliga rättigheterna med företrädare för Eritrea och verkar för att detta även fortsättningsvis sker också via EU och andra internationella organisationer. Dawit Isaak och andra fängslade i motsvarande situation måste omedelbart släppas eller få en rättvis rättegång enligt internationella vedertagna rättsnormer. Sverige måste, som framhållits ovan, även i fortsättningen uppmärksamma och invända mot fängslanden och andra förföljelser av journalister i syfte att begränsa yttrandefriheten.

Skyldigheten att skydda m.m.

I ett antal motionsförslag föreslås en förnyelse av folkrätten och betonas principen om *skyldigheten att skydda*, att det internationella samfundet har en skyldighet att – när den egna staten inte förmår eller vill detta – skydda befolkningar från folkmord, krigsbrott, etnisk rensning och brott mot mänskligheten.

Folkrätten handlar om reglerna för hur stater och andra internationella aktörer får och inte får agera gentemot varandra. Folkrätten är således den ram inom vilken den internationella politiken förs. Både sedvanerätten och traktaträtten förändras genom staternas praxis och genom nya uppfattningar om hur konventionerna skall tolkas.

De mänskliga rättigheterna är en central del av folkrätten och av FN-stadgans breda synsätt på internationell fred och säkerhet. FN:s arbete för de mänskliga rättigheterna hämmades tidigare av en obalanserad fokusering på stadgans principer om icke-inblandning och nationell suveränitet. Successivt har dock fokus förskjutits från staters och regimers suveränitet och rättigheter till individens säkerhet och rättigheter. Detta har tydligt kommit till uttryck i förberedelserna för och under FN:s världstoppmöte 2005.

I slutsatserna från världstoppmötet slog FN:s medlemsstater fast att varje stat har ansvar för att skydda sin befolkning från folkmord, krigsbrott, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. FN:s medlemsstater accepterade att detta ansvar åvilar dem och åtog sig att agera i överensstämmelse med detta. Det internationella samfundet skall, på lämpligt sätt, uppmuntra och hjälpa stater att axla detta ansvar.

Toppmötet klargjorde också att det internationella samfundet genom FN har ansvar för att använda lämpliga diplomatiska och andra fredliga medel för att skydda befolkningar mot de nyss nämnda brotten. Men FN:s medlemsstater förklarade också att de är beredda till kollektivt agerande om fredliga medel visar sig otillräckliga och nationella myndigheter uppenbart

misslyckas med att skydda sina medborgare från folkmord, krigsbrott, etnisk rensning och brott mot mänskligheten. Sådana ingripanden skall ske i rättan tid, på ett beslutsamt sätt, via säkerhetsrådet och i enlighet med FN-stadgan. Beslut om kollektivt agerande skall fattas i varje enskilt fall (*on a case-by-case-basis*) och när så är lämpligt i samarbete med relevanta regionala myndigheter. Toppmötet uppmanade också generalförsamlingen att fortsätta överväga frågor om skyldigheten att skydda.

Detta ställningstagande av världstoppmötet, som här återgivits i sammandrag, kan sägas innebära att det finns en allmän acceptans inom världssamfundet för principen om skyldigheten att skydda och att tonvikten ökat på individers säkerhet och rättigheter. Det bör dock framhållas att det fortfarande finns ett motstånd från vissa länder mot ett sådant synsätt, vilket kommer till uttryck inte minst i praktisk handling.

Utskottet välkomnar det skifte i synsätt som fastslagits av världstoppmötet eftersom detta är nödvändigt för att komma till rätta med de grova och storskaliga brott mot mänskliga rättigheter och humanitär rätt som ofta begås i väpnade konflikter. Skrivningarna om skyldigheten att skydda i slutsatserna från toppmötet kommer att göra det möjligt – men enligt utskottets uppfattning också nödvändigt – för världssamfundet att i många situationer agera mer kraftfullt än tidigare, men ändå i linje med folkkräkten. Således måste Sverige verka för att FN i fortsättningen ingriper, med våld om så krävs, när det finns risk för folkmord, massvåldtäkter, folkfördrivning eller motsvarande och där staten inte skyddar sina medborgare.

Frågan om ett *tilläggsprotokoll till FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna* tas upp i en motion. Detta är ett spörsmål som har diskuterats under de senaste åren. Ett protokoll skulle möjliggöra för individer att klaga på sin stat för att den inte skyddar individens ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

En arbetsgrupp under FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna upprättades 2003 för att överväga förslag till ett tilläggsprotokoll till konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. Förespråkarna för ett tilläggsprotokoll vill att det där skall slås fast att individer och grupper skall ha möjlighet att klaga till FN:s granskningskommitté för konventionen när de anser att konventionsrättigheterna kränks. Sverige deltar i gruppens arbete och verkar för att konventionsrättigheterna på ett mer effektivt sätt skall få genomslag i övriga delar av FN-systemet.

Utskottet anser att det kan vara värt att uppmärksamma också andra möjligheter att främja konventionen om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna än enbart skapande av ett tilläggsprotokoll enligt ovan. Exempelvis skulle det kunna ställas krav på att FN:s fackorgan, fonder och

program årligen rapporterar om vad de gör för att främja genomförandet av rättigheterna. I dagsläget är det endast Internationella arbetsorganisationen (ILO) som systematiskt rapporterar detta.

Som framgått anförs i en motion att när statsledningar underlåter att bekämpa trafficking och spridning av hiv innebär detta ett *brott mot de mänskliga rättigheterna*, och statsledningarna skall enligt motionärerna ställas till svars för detta.

Utskottet konstaterar att alla stater, oavsett politiskt, ekonomiskt eller kulturellt system, har skyldighet att främja och skydda alla mänskliga rättigheter och fundamentala friheter. Dessvärre visar verkligheten att detta är långt ifrån en självklarhet. Det finns ett stort behov av att stärka FN:s maskineri för skyddet av de mänskliga rättigheterna med sikte på att alla människor skall garanteras möjligheter att åtnjuta alla mänskliga rättigheter och civila, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, inklusive rätten till utveckling. Detta fastslogs också av FN:s världstoppmöte. Där beslutades om skapandet av ett permanent råd för mänskliga rättigheter, förstärkningar av kontoret för FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter och effektivisering av de organ som övervakar instrumenten om de mänskliga rättigheterna inklusive förbättringar när det gäller staters rapportering om mänskliga rättigheter. Det är utskottets förhoppning att dessa åtgärder skall leda till en kraftfull vitalisering av den internationella bevakningen av mänskliga rättigheter.

Utskottet noterar att det i slutsatserna från FN:s världstoppmöte slås fast att människohandel fortsätter att vara ett allvarligt hot mot mänskligheten och att detta erfordrar samordnade internationella åtgärder. Toppmötet uppmanade alla stater att ta fram, genomföra och förstärka effektiva åtgärder för att bekämpa och eliminera alla former av människohandel i syfte att motverka denna handel och för att skydda offren. FN:s medlemsstater enades även om att en rad åtgärder måste vidtas av såväl det internationella samfundet som stater för att bekämpa spridningen av hiv/aids.

Utskottet understryker vikten av att dessa åtaganden följs upp på ett effektivt och resultatnriktat sätt och att Sverige medverkar till att så blir fallet. De rapporter om situationen beträffande de mänskliga rättigheterna i enskilda länder som läggs ut på regeringens webbplats för mänskliga rättigheter, och som utskottet nämnt ovan, är också viktiga i sammanhanget. De ger ett faktaunderlag för en bred krets av aktörer att ta upp och påtala kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Icke-våld och våldsanvändning samt fredsinsatser

Frågor om *icke-våld* respektive *våldsanvändning* tas upp i motioner. Utskottet delar uppfattningen i en motion om att icke-våld även i fortsättningen måste vara utgångspunkten för all konflikthantering. Stärkande av icke-

våldsprincipen var en av de frågor som regeringen framhöll som en svensk prioritering i sin skrivelse 2004/05:95 där frågor för det då förestående FN-toppmötet togs upp.

Bland annat i betänkande 2004/05:UU9 Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m. har utskottet slagit fast att FN fortsatt måste ha den avgörande rollen när det gäller ansvaret för internationell fred och säkerhet. Rätten att besluta om våldsanvändning skall fortsatt ligga hos säkerhetsrådet. Likaså har utskottet konstaterat att ett bättre fungerande säkerhetsråd skulle kunna hantera situationer där enskilda eller grupper av stater använder våld utan dess medgivande. Ett mer beslutsfäligt säkerhetsråd skulle kunna ingripa tidigare och kraftfullare vid humanitära kriser. Utskottet återkommer i ett senare avsnitt i betänkandet till frågor om reformering av säkerhetsrådet.

Utrikesutskottet slog i sitt FN-betänkande våren 2005 fast att ingen annan av världsorganisationens uppgifter är viktigare än att förebygga och lösa svåra konflikter. Därför måste preventiva åtgärder stå i centrum för den verksamhet som bedrivs av världsorganisationen. Detta är en uppfattning som Sverige understryker och som har starkt gehör även inom EU. Som exempel på svenska insatser kan nämnas att Sverige var drivande i förhandlingar som ledde fram till att FN:s generalförsamling 2003 enhälligt antog en resolution om att förebygga väpnade konflikter (A/RES/57/337). I resolutionen slås fast att det är medlemsstaternas primära ansvar att förebygga konflikter men att FN-systemet (inklusive Världsbanken och Internationella valutafonden), regionala organisationer, näringsliv och civilsamhälle kan bidra till att stödja och utveckla fredliga strukturer för konfliktlösning. Sverige agerar aktivt i de förändringsprocesser som syftar till att stärka FN-systemets gemensamma kapacitet att förebygga väpnade konflikter.

Utskottet vill i detta sammanhang understryka *FN:s förebyggande roll* inom ett brett spektrum av områden enligt en vidgad syn på kollektiv säkerhet. I en sådan innefattas mellanstatliga krig och konflikter, terrorism, massförstörelsevapen, organiserad brottslighet och civilt våld men också fattigdom, dödliga infektionssjukdomar och miljöförstöring.

Vad gäller motionsförslaget om att Sverige i FN bör verka för en tydligare tolkning av vad som avses med självförsvar i internationella konflikter vill utskottet anföra följande.

I rapporten *In larger freedom: Towards development, security and human rights* av FN:s generalsekreterare, vilken utgjorde ett viktigt underlag för FN:s världstoppmöte i september 2005, behandlades kriterier för beslut om våldsanvändning. Generalsekreteraren rekommenderade att beslut om våldsanvändning skulle utgå från FN-stadgans bestämmelser, inklusive artikel 51 om självförsvar.

Utskottet välkomnade i betänkande 2004/05:UU9 generalsekreterarens förslag om en resolution från säkerhetsrådet där principerna klargörs för när våldsanvändning är motiverad liksom att resolutionen tydliggör att principerna kommer att tillämpas när beslut skall fattas om våldsanvändning. Utskottet menade att ett klarläggande av denna karaktär kunde minska den oenighet som rått under senare år exempelvis i fråga om staters rätt att i förebyggande syfte använda våld och att skydda sig mot omedelbar fara.

Generalsekreterarens rekommendationer byggde på förslag från högnivåpanelen, en grupp som tagit fram underlag för rapporten *In larger freedom*. Högnivåpanelen ansåg i rapporten *A more secure world: Our shared responsibility* att säkerhetsrådet, inför beslut eller godkännande av användning av militärt våld, alltid skall bedöma åtminstone följande fem grundkriterier för legitimitet (här återgivna i förkortad form och fri översättning):

- a) Hotets allvar (*seriousness of the threat*): Är hotet mot stat eller mänsklig säkerhet av sådan karaktär, och tillräckligt uppenbart och allvarligt, att detta skall motivera användning av militärt våld? Om internt hot föreligger, innefattar det i så fall folkmord, etnisk rensning eller allvarliga brott mot internationell humanitär rätt?
- b) Korrekt syfte (*proper purpose*): Är det uppenbart att det primära syftet med den föreslagna militära åtgärden är att stoppa eller avvärja hotet i fråga?
- c) Sista utväg (*last resort*): Har alla icke-militära möjligheter att möta det aktuella hotet blivit uttömda och finns rimlig anledning att anta att sådana åtgärder inte kommer att nå framgång?
- d) Åtgärdernas proportionalitet (*proportional means*): Är storleken, varaktigheten och intensiteten i den föreslagna militära åtgärden nödvändiga för att möta det aktuella hotet?
- e) Avvägda konsekvenser (*balance of consequences*): Är möjligheterna rimliga att den militära åtgärden skall bli framgångsrik när det gäller att möta det aktuella hotet och att konsekvenserna av åtgärderna inte blir värre än om inget agerande ägde rum?

Även i dag vidhåller utskottet sin uppfattning att det vore önskvärt att nå internationell konsensus kring principer för när våldsanvändning är motiverad. De internationella diskussioner som förts före och under FN:s världstoppmöte har emellertid visat att åsiktsskillnaderna är alltför stora för att detta skulle vara möjligt. Utskottet vill dock framhålla att det är viktigt att den internationella debatten kring dessa angelägna frågor förs vidare. Erfarenheten visar att det i många andra folkrättsliga frågor har förts en lång och intensiv debatt innan ett nytt eller mer preciserat förhållningssätt etablerats.

I fråga om motionsförslag om svenskt *stöd till civila och militära fredsinsatser* på olika håll i världen respektive *utveckling av civila fredsstyrkor* vill utskottet anföra följande.

Antalet konflikter och kriser som kräver engagemang från omvärlden kommer med största sannolikhet även fortsättningsvis att vara stort. Den bedömningen gjorde Försvarsberedningen i sin rapport Säkrare grannskap – osäker värld (Ds 2003:8). Detta ställer enligt beredningen höga krav på den gemensamma internationella viljan och förmågan att förebygga och hantera kriser. Försvarsberedningen menade i rapporten Vårt militära försvar – vilja och vägval (Ds 2003:34) att den europeiska förmågan bör stärkas och att det, i anslutning till en sådan utveckling, behövs ökad svensk medverkan i fredsfrämjande insatser, i Europa och dess närhet men även globalt, över hela skalan från civila förebyggande åtgärder till militära fredsframtvängande insatser.

De aktuella frågorna har behandlats av det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet i betänkande 2004/05:UFöU2 Sveriges säkerhetspolitik. Där avstyrktes en motion om utvecklandet av civila fredsstyrkor med samma innebörd som en i detta sammanhang aktuell motion. Riksdagen ställde sig bakom utskottets förslag.

Genom att bidra med kunskapsutveckling kan Sverige enligt utskottet på ett verkningsfullt sätt stödja internationella fredsinsatser. Ett sådant exempel är rapporten *Meeting the Challenges of Peace Operations: Cooperation and Coordination* som Sveriges utrikesminister överlämnade till FN:s generalsekreterare i januari 2006.

Rapporten innehåller ett stort antal förslag om hur det internationella samfundets fredsfrämjande arbete kan stärkas. I rapporten sägs bl.a. att stöd till rättsväsendet i konfliktländer måste bli en integrerad del av FN:s fredsoperationer. Det behövs praktiska instrument för samarbetet mellan FN och olika regionala organisationer, exempelvis i Afrika. Detta ställer i sin tur krav på utbildning, som i än högre grad måste omfatta både militära och civila experter.

Utskottet välkomnar att en rapport av detta slag med konkreta rekommendationer tagits fram och har förhoppningen att den och andra liknande rapporter skall bidra till att utveckla FN:s fredsfrämjande arbete. Rapporten och dess rekommendationer har tagits fram i samarbete mellan myndigheter, organisationer och regeringar i 14 länder över hela världen. Arbetet med rapporten har enligt Utrikesdepartementet bidragit till större samsyn kring hur FN:s fredsoperationer bör utvecklas och hur medlemsländerna kan stödja detta arbete.

FN:s världstoppmöte underströk vikten av att regionala organisationer utvecklar kapacitet för att förhindra väpnade konflikter eller för fredsbevarande insatser och uppmanade medlemsstaterna att överväga att ställa sådana resurser till FN:s förfogande. Därefter har generalförsamlingen i resolution 1631 (2005) understrukit vikten av samarbete mellan FN och regionala organisationer när det gäller bibehållande av fred och säkerhet. Utskottet konstaterar att detta ligger i linje med ett motionsförslag.

Med anledning av en motion om utvecklande av *civila fredsstyrkor* konstaterar utskottet att behovet av civila – och militära – insatser vid konflikter och kriser i omvärlden har som framgått understrukits av Försvarsberedningen och av riksdagen.

Vad gäller förslaget i en motion om att alla människor borde ha rätt att välja att göra *civil fredstjänst* i stället för militär värnplikt konstaterar utskottet att detta för svenskt vidkommande inte är förenligt med bestämmelserna i pliktlagstiftningen. Något agerande från svensk sida i internationella sammanhang i den föreslagna riktningen har inte aktualiserats.

Sanktionssystem

Förslag om *utveckling av sanktionssystem* läggs fram i ett par motioner.

Sanktioner utgör, inom ramen för FN-stadgan, ett viktigt verktyg för FN när det gäller att vidmakthålla fred och säkerhet utan att ta till våldsanvändning. FN-toppmötet i september 2005 betonade att sanktioner måste vara noggrant riktade och stödja vissa tydliga mål. Toppmötesdeltagarna åtog sig att följa sanktionsbeslut i säkerhetsrådet och att försäkra sig om att sanktioner genomförs på ett sådant sätt att de balanserar strävandena om att effektivt nå önskade resultat mot tänkbara oönskade effekter, inklusive socioekonomiska och humanitära konsekvenser, för befolkningen och tredje land.

Världstoppmötet slog fast att sanktioner skall genomföras och följas upp på ett effektivt sätt med tydliga indikatorer och återkommande översyn och att de skall bibehållas bara under så lång tid som det är nödvändigt för att uppnå syftet med sanktionerna. Säkerhetsrådet uppmanades att bl.a. förbättra uppföljningen av sanktioner och att svara för att sanktioner genomförs på ett ansvarigt sätt.

Sverige har länge förespråkade ett effektivare användande av sanktioner som instrument för fredlig påverkan. Den svenska synen är att sanktioner skall vara riktade mot en specifik organisation eller individ i stället för vad som generellt är fallet, mot ett land. På så sätt kan civilbefolkningens lidande lättare undvikas samtidigt som sanktionerna ger tydligare effekter för dem de avser att påverka. Vid sanktioner riktade mot individer är det av största vikt att man tar hänsyn till rättssäkerhetsaspekterna.

För att utveckla sanktionsinstrumentet tog Sverige 2001 initiativ till den s.k. Stockholmsprocessen om riktade sanktioner. Stockholmsprocessen fokuserade på hur man skall kunna öka effektiviteten vid genomförande och övervakning av riktade sanktioner. Därigenom kan FN och dess medlemsstater stärka sanktionsinstrumentet som ett medel för att upprätthålla internationell fred och säkerhet. Stockholmsprocessen slutfördes i februari 2003 och resulterade i en rapport som presenterats för säkerhetsrådet. Stockholmsprocessen följs upp på olika sätt, bl.a. genom analyser av aktuella sanktioner. Information om detta kan läsas på www.smartsanctions.se.

För närvarande arbetar Sverige tillsammans med regeringarna i Schweiz och Tyskland och Watson Institute vid Brown University i USA i ett projekt om att öka rättssäkerheten vid sanktioner. Projektet, som skall redovisas våren 2006, skall ringa in de huvudsakliga rättsliga bristerna och innehålla praktiskt inriktade förslag för att bättre värna mänskliga rättigheter vid riktade sanktioner.

Utskottet kan med det anförda konstatera att Sverige gör väsentliga insatser i den riktning som motionärerna förespråkar, dvs. främjar vidare utveckling av sanktionsinstrumentet. Sverige driver aktivt frågan om ökad rättssäkerhet i FN:s sanktionssystem. Inom EU arbetar Sverige kontinuerligt för att EU:s sanktionsinstrument skall förse med tydliga kriterier för vilka som kan komma i fråga för sanktionerna. Frågor om rättssäkerhet vid sanktioner har helt nyligen tagits upp av utskottet i betänkande 2005/06:UU9 Internationell terrorism.

Utskottet är inte berett att ställa sig bakom motionsförslaget om att inrätta en särskild sanktionsfond. Någon sådan har inte heller aktualiserats i reformprocessen inför eller under FN:s världstoppmöte.

Opinionsbildning och debatt m.m.

Utskottet delar uppfattningen i en motion om att *kunskapsutveckling och opinionsbildning* utgör viktiga beståndsdelar i konfliktförebyggande och fredsbevarande verksamhet. Men utskottet vill samtidigt tillägga att det även på ett generellt plan finns behov av ökade kunskaper och effektiv opinionsbildning när det gäller mänskliga rättigheter, säkerhet och utbildning och sambandet mellan dessa. En liknande ståndpunkt framfördes i en resolution om demokrati, mänskliga rättigheter och försoning som antogs vid Interparlamentariska unionens (IPU) 110:e session i Mexico City i april 2004. Där uppmanas parlamenten medverka till att tolerans, mänskliga rättigheter, en fredskultur och den internationella humanitära rättens normer och principer ingår och främjas i formella och informella studieplaner.

Med anledning av motionsförslag om att *stärka den internationella humanitära rätten* och där det i motionen betonas att det humanitära biståndet måste få större utrymme i fredsupbyggande arbete och utvecklingssamarbete vill utskottet hänvisa till sitt betänkande 2004/05:UU11 Sveriges politik för humanitärt bistånd. Utskottet tog där upp frågor om bl.a. mål och utgångspunkter för de humanitära biståndsinsatserna, utvärdering, internationella humanitära biståndsinsatser och behovet av kunskapsuppbyggnad rörande katastrofer.

FN:s världstoppmöte 2005 gjorde en rad ställningstaganden om förändringar som borde ske i hela FN-systemet, däribland ökat genomslag för och effektivitet i humanitära stödinsatser. Utskottet anser att en viktig uppgift för regeringen framgent blir att medverka till att uttalandena vid toppmötet får praktiskt och konkret genomslag.

Utskottet anser i likhet med vad som framförs i en motion att det är viktigt med *öppenhet och debatt kring svensk utrikespolitik* och svenska åtaganden på det internationella planet. Utskottet ser positivt på att Utrikesdepartementet ett par gånger per år inbjuder företrädare för 20–25 frivilligorganisationer till överläggningar om bl.a. mänskliga rättigheter i utrikespolitiken. Ett av mötena äger normalt rum innan den årliga sessionen i FN:s generalförsamling tar sin början. Utskottet välkomnar också att regeringen i början av februari i år inbjöd företrädare för intresseorganisationer och medier att delta i ett seminarium i samband med att Utrikesdepartementet presenterade bedömningar av de mänskliga rättigheterna i världens länder.

Ett annat initiativ som bör nämnas i detta sammanhang är den informationsdag för allmänheten som Utrikesdepartementet årligen anordnar i samband med att cheferna för Sveriges utlandsmyndigheter samlas i Stockholm. En rad seminarier, utfrågningar, debatter m.m. äger rum under informationsdagen. Vid det senaste arrangemanget som ägde rum i augusti 2005 medverkade bl.a. utrikesministern, migrationsministern, biståndsministern och näringsministern samt ett antal chefstjänstemän inom utrikesförvaltningen och cheferna för Sveriges utlandsmyndigheter. UD har också hållit öppet hus på andra håll i landet, exempelvis i Norrköping i juni 2005, under medverkan av bl.a. migrationsministern, UD:s utrikesråd för politiska frågor och UD:s presschef.

Utöver vad som nämnts vill utskottet också peka på MR-dagarna – Forum för mänskliga rättigheter, som är ett årligt arrangemang och en mötesplats för praktiker, forskare, politiker och aktivister som arbetar med eller vill lära mer om mänskliga rättigheter. Huvudarrangörer 2005 var Demokrati-Akademien, Ordfront, Frivilligorganisationernas fond för mänskliga rättigheter, Teologiska högskolan och Utrikespolitiska Institutet. Ungefär 1 000

personer beräknas ha deltagit i 2005 års MR-dagar. Arrangemanget genomförs med stöd av Sida, Justitiedepartementet, Utrikesdepartementet och Riksbankens Jubileumsfond.

Utskottet vill i anslutning till det anförda nämna att Interparlamentariska unionen vid sin 113:e session i Genève i oktober 2005 genom en resolution underströk betydelsen av det civila samhället och dess samverkan med bl.a. parlament när det gäller demokratisk utveckling och mänskliga rättigheter.

I en motion föreslås att regeringen på Internet skall *redovisa de internationella konventioner och tilläggsprotokoll som Sverige inte har ratificerat* och ange motiven till detta.

Det totala antalet internationella överenskommelser är mycket stort. I FN:s traktatdatabas finns ca 45 000 registrerade traktat. Utöver dessa finns det säkerligen ett stort antal internationella avtal som inte registrerats hos FN. Vissa internationella överenskommelser är över huvud taget inte tillämpliga på eller relevanta för Sverige.

Varje år ingår Sverige ett stort antal internationella överenskommelser med andra stater och med internationella organisationer. Internationella överenskommelser sluts på många olika områden och för att täcka varierande behov. De förekommer under flera olika benämningar, t.ex. traktater, konventioner och protokoll. Utskottet konstaterar att det på Utrikesdepartementets hemsida publiceras information om de internationella överenskommelser som Sverige har tillträtt.

När det gäller konventioner om mänskliga rättigheter som Sverige inte har tillträtt vill utskottet framhålla att det i regeringens skrivelse 2001/02:83 En nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna lämnades en redovisning av pågående arbete i Sverige med att ratificera olika konventioner rörande mänskliga rättigheter. Regeringen har aviserat att en andra nationell handlingsplan för de mänskliga rättigheterna skall lämnas till riksdagen våren 2006.

I ett motionsförslag förespråkas tydliga *rutiner då svenska medborgares mänskliga rättigheter kränks utomlands*.

Till staternas ”grundrättigheter” enligt folkrätten hör rätten att på diplomatisk väg ingripa för att ta till vara (skydda) sina medborgares intressen i vistelselandet. Denna rättighet återspeglas i Wienkonventionerna om diplomatiska förbindelser respektive om konsulära förbindelser.

I korthet innebär reglerna följande. Rätten att ge diplomatiskt skydd är en rättighet som tillkommer staten. Det är således staten som avgör om den vill ingripa eller inte till förmån för en enskild medborgare. Alla som befinner sig inom ett lands territorium är underkastade landets legislativa,

judiciella, administrativa och exekutiva makt. För att en ambassad eller ett konsulat skall ingripa för att ta till vara en medborgares intressen krävs i princip att alla lokala rättsmedel skall ha uttömts och att anspråket är nationellt knutet till den stat som intervenerar. Regeln att lokala rättsmedel skall ha uttömts innebär att anspråket kan avvisas, om en person som påstås vara kränkt inte har anlitat de rättsmedel som funnits tillgängliga för honom enligt rättsordningen i den stat där den påstådda kränkningen har skett. Tankegången bakom denna grundsats är att myndigheterna i denna stat måste lämnas tillfälle att själva ställa saken till rätta.

I den internationella rätten slås fast att utlänningarnas personliga frihet måste respekteras. Av detta följer bl.a. krav på att det skall finnas en straffrätt och straffprocessrätt som inte diskriminerar dem och krav på att godtyckliga frihetsingrepp inte förekommer.

Enligt vad utskottet erfarit hänförs frågor om ingripanden från statens sida för att skydda medborgares intressen av den berörda ambassaden till Utrikesdepartementet, dock med undantag av ärenden av omedelbar karaktär som kan kräva akuta ingripanden av ambassad eller konsulat.

Inom departementet samverkar normalt två eller flera enheter – framför allt de konsulära, rättsliga och geografiska enheterna – i hanteringen av ärenden som rör ingripanden från statens sida för att skydda medborgares intressen. Det finns enligt uppgift till utskottet inga nedskrivna formella regler för denna handläggning, men däremot finns ett ”organisatoriskt minne” och en praxis har utvecklats, vilket enligt Utrikesdepartementet leder till en likvärdig behandling i situationer av motsvarande karaktär.

Utskottet vill för sin del starkt understryka vikten av det sistnämnda: alla svenska medborgare som är aktuella för ingripanden från statens sida för att få skydd för sina intressen måste, vid motsvarande situationer, garanteras en likvärdig behandling.

Mänskliga rättigheter, näringsliv, handel och arbetstagarnas rättigheter

Utskottet övergår nu till att behandla motioner med anknytning till *mänskliga rättigheter, näringsliv och handel*. Därefter kommenterar utskottet frågor om *kränkningar av arbetstagarnas rättigheter* m.m. I ett senare avsnitt i betänkandet behandlas barnarbete.

På senare år har frågor om sambandet mellan å ena sidan handel och å den andra mänskliga rättigheter, exempelvis rättigheter i arbetslivet, uppmärksammas i den internationella debatten. Detta välkomnas av utskottet.

EU antog i juli 2005 ett nytt allmänt preferenssystem för perioden 2006–2015. Systemet är den viktigaste mekanismen när det gäller EU:s beviljande av förmånsbehandling, dvs. lägre tullar, för tillträde till EU:s marknad för varor från utvecklingsländerna. Det nya allmänna preferenssystemet

met innehåller en särskild stimulansordning, Allmänna preferenssystemet +, som syftar till att främja mänskliga rättigheter och gott styre. EU kommer att bevilja förmåner enligt Allmänna preferenssystemet + till länder som på grundval av ekonomiska kriterier anses vara sårbara och som har ratificerat och genomfört vissa internationella konventioner, bl.a. 16 konventioner om arbetstagarnas rättigheter och mänskliga rättigheter¹.

Ett antal organisationer som arbetar med att genom uppförandekoder förbättra arbetsnormerna i globala leverantörskedjor har av Europeiska kommissionen beviljats ett stöd på 135 000 euro till ett gemensamt initiativ avseende företagens sociala ansvar och arbetstagarnas rättigheter. Syftet med detta är att

- i största möjliga mån förbättra effektiviteten och genomslagskraften i strategier för genomförande och efterlevnad av uppförandekoder, genom att se till att resurser på effektivast möjliga sätt används för att förbättra arbetstagares och deras familjers liv,
- undersöka möjligheter till närmare samarbete mellan olika organisationer och
- utbyta erfarenheter om hur frivilliga uppförandekoder för arbetslivet bidrar till bättre arbetsförhållanden i globala leverantörskedjor.

De organisationer som ingår i projektet är Clean Clothes Campaign, Ethical Trading Initiative, Fair Labour Association, Fair Wear Foundation, Social Accountability International och Workers Rights Consortium.

Det bör enligt ett motionsförslag vara obligatoriskt för svenska multinationella företag att i sina årliga rapporter redovisa sociala och miljömässiga hänsynstaganden. Utskottet vill framhålla att det i 6 kap. årsredovisningslagen (1995:1554) anges att det i företagets förvaltningsberättelse skall lämnas bl.a. sådana icke-finansiella upplysningar som behövs för förståelsen av företagets utveckling, ställning eller resultat och som är relevanta för den aktuella verksamheten, däribland upplysningar om miljö- och personalfrågor. Företag som bedriver verksamhet som är tillstånds- eller anmäl-

¹ Den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, den internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor, konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, konventionen om barnets rättigheter, konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (genocide), konventionen om minimiålder för tillträde till arbete (nr 138), konventionen om förbud mot och omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete (nr 182), konventionen angående avskaffande av tvångsarbete (nr 105), konventionen angående tvångs- eller obligatoriskt arbete (nr 29), konventionen angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde (nr 100), konventionen angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning (nr 111), konventionen angående föreningsfrihet och skydd för organisationsrätten (87), konventionen angående tillämpning av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten (nr 98) samt den internationella konventionen om avskaffande och bestraffning av brottet apartheid.

ningspliktig enligt miljöbalken skall alltid lämna upplysningar om verksamhetens påverkan på den yttre miljön. Årsredovisningslagen gäller för företag som har sitt säte i Sverige.

Vad gäller den motion där det föreslås en internationell rätt till fackliga sympatiåtgärder mot företag som inte respekterar ILO:s konventioner om rättigheter i arbetslivet anför utskottet följande.

Under de senaste åren har ILO, som är ett fackorgan inom FN och det centrala internationella expert- och övervakningsorganet för rättigheter i arbetslivet, drivit en kampanj för ratifikation och uppfyllande av organisationens åtta kärnkonventioner. Dessa avser mänskliga rättigheter inom områdena föreningsfrihet och förhandlingsrätt, icke-diskriminering i arbetslivet, förbud mot tvångsarbete och förbud mot barnarbete.

Sverige har ratificerat samtliga dessa konventioner och stöder aktivt ILO:s arbete för universell ratifikation av dessa grundläggande instrument såsom förutsattes i en deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet som antogs av ILO 1998. Av regeringsförklaringen 2004 framgår att regeringen i samverkan med arbetsmarknadens parter skall öka ansträngningarna för att fler länder skall ratificera ILO:s konventioner.

ILO:s stadga och ILO:s konventioner – och då främst nr 87 om föreningsfrihet och 98 om rätt att bilda kollektivavtal – innefattar inte explicit strejkrätten och inte heller rätten till sympatiåtgärder.

I praxis har dock framför allt ILO:s föreningsfrihetskommitté (som består av regerings-, arbetsgivar- och arbetstagarrepresentanter) fortlöpande erkänt strejkrätten och hävdar att den kollektiva strejkrätten indirekt utgår från artiklarna 3 och 20 i konvention nr 87. Kommittén har emellertid inte direkt specificerat att arbetstagare skall ha rätt att vidta sympatiåtgärder till förmån för andra arbetstagare. Under senare år har kommittén gjort uttalanden som innebär att den anser att sympatiåtgärder skall kunna vidtas i ILO:s medlemsstater. Något motsvarande ställningstagande har dock inte gjorts i ILO:s högsta beslutande organ, arbetskonferensen.

Det har inte heller aktualiserats något krav på ändring i konventionerna 87 och 98 i syfte att explicit erkänna strejkrätten eller rätten till sympatiåtgärder. Skälet är att om man öppnar konventionerna för omförhandling anses risken stor för att förhandlingarna blir utdragna och komplicerade och att slutresultatet skulle kunna bli att konventionerna försvagas eller äventyras.

I detta sammanhang erinrar utskottet också om att riksdagen förespråkade rätten till gränsöverskridande fackliga sympatiåtgärder. Detta skedde efter förslag från det sammansatta konstitutions- och utrikesutskottet i betänkande 2003/04:KUU1 Europeiska konventet om EU:s framtid. Utskottet

ansåg att regeringen i regeringskonferensen om ett nytt konstitutionellt fördrag skulle söka vinna gehör för en reglering i fördraget av rätten till gränsöverskridande fackliga sympatiåtgärder.

Alltsedan de första ILO-konventionerna skapades har det funnits en uppföljningsmekanism som i korthet innebär att medlemsstater som ratificerat konventioner med jämna mellanrum skall rapportera om tillämpningen av dessa. Uppföljningsrapporterna granskas och ett särskilt förfarande följs vid konventionsbrott.

Efter diskussioner om bristande effektivitet i uppföljningssystem och tillämpning antog ILO 1998, som nämnts, en deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet. Där pekade organisationen ut åtta särskilt viktiga konventioner på fyra olika huvudområden:

1. Föreningsfrihet och förhandlingsrätt

Konvention nr 87 angående föreningsfriheten och skydd för organisationsfriheten

Konvention nr 98 angående tillämpningen av principerna för organisationsrätten och den kollektiva förhandlingsrätten

2. Icke-diskriminering i arbetslivet

Konvention nr 100 angående lika lön för män och kvinnor för arbete av lika värde

Konvention nr 111 angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning

3. Förbud mot tvångsarbete

Konvention nr 29 angående tvångs- eller obligatoriskt arbete

Konvention nr 105 angående avskaffande av tvångsarbete

4. Förbud mot barnarbete

Konvention nr 138 om minimiålder för tillträde till arbete

Konvention nr 182 om förbud mot och omedelbara åtgärder för att avskaffa de värsta formerna av barnarbete

I 1998 års deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet beslutade ILO att även länder som inte ratificerat dessa konventioner skulle uppmanas att rapportera om tillämpningen. Ett särskilt uppföljningssystem knöts till detta.

ILO har de senaste åren publicerat globala rapporter på de fyra huvudområdena föreningsfrihet och förhandlingsrätt (2000 och 2004), icke-diskriminering i arbetslivet (2003), förbud mot tvångsarbete (2001 och 2005) och

förbud mot barnarbete (2002). Barnarbete blir temat för 2006 års rapport. I rapporterna beskrivs den globala situationen på det aktuella huvudområdet och presenteras en rad förslag till åtgärder.

Tillsammans med de enskilda staternas rapporter om konventionstillämpningen utgör ILO:s globala rapporter underlag för behandling och ställningstaganden på organisationens årliga arbetskonferens. Också andra källor används vid granskning och uppföljning.

Mänskliga rättigheter inom de områden som behandlas i ILO:s kärnkonventioner är långt ifrån självklarheter på många håll i världen. Om detta vittnar ILO:s senaste rapport om ett av de fyra nyssnämnda huvudområdena, barnarbete. I rapporten *A Global Alliance against Forced Labour* från 2005 följer man upp motsvarande studie fyra år tidigare som påvisade omfattande förekomst av tvångsarbete både i gamla former och i nya skepnader. Även om den internationella uppmärksamheten på dessa problem har ökat på senare år menar ILO att varningssignalerna är ännu starkare i dag.

Tvångsarbete förekommer på alla kontinenter och i nästan alla länder och i alla sorters ekonomier. ”Traditionella” former av tvångsarbete kvarstår. Dessa inkluderar djupt förankrad träldom (*bonded labour systems*) i delar av Sydasien, skuldslaveri som främst drabbar ursprungsbefolkningar i Latinamerika och kvarvarande slavliknande företeelser i Västafrika. Stater anordnar också av ekonomiska eller politiska skäl olika former av tvångsarbete. Nya och vitt spridda former av tvångsarbete är människohandel liksom arbete som utförs av migrerande arbetare som transporteras långt bort från sina hemländer eller hembygder. (Utskottet återkommer senare i betänkandet till åtgärder mot människohandel.)

Också Fria fackföreningsinternationalen, (FFI; *International Confederation of Free Trade Unions, ICFTU*) pekar på allvarliga brister i de mänskliga rättigheterna. Organisationen karakteriserar sin årsrapport från 2005 som en förskräckande lista över förtryck av facklig verksamhet. Enligt rapporten dödades 145 personer på olika håll i världen under 2004 på grund av att de var fackligt aktiva. Mer än 700 våldsattacker riktade mot fackliga funktionärer finns dokumenterade i rapporten som också tar upp nästan 500 dödshot.

FFI slår fast att fackligt aktiva i många länder fortsätter att fängslas, avskedas och diskrimineras samtidigt som legala hinder används för att hindra facklig organisering och kollektivavtalsförhandlingar, vilket berövar miljon-tals arbetare deras rättigheter.

Statistiska uppgifter i årsrapporten visar på olika former av repression i skilda delar av världen. I Nord- och Sydamerika är mord och dödshot vanligast förekommande, i Asien och Stilla havsområdet finns det största

antalet fängslade fackliga funktionärer och i Mellanöstern är fackföreningar totalförbjudna i vissa länder. Situationen är generellt sett mindre dramatisk i Europa, men i flera tidigare sovjetrepubliker försöker myndigheterna ta kontroll över fackliga organisationer.

Än en gång, skriver FFI, var Colombia det land med flest mord på fackliga funktionärer: 99 personer mördades under 2004. Bland de mest represiva länderna pekar FFI – förutom Colombia – ut Burma, Dominikanska republiken, Filippinerna, Haiti, Iran, Kambodja, Kina, Nigeria, Turkiet, Venezuela, Vitryssland och Zimbabwe.

De nordiska länderna är enligt FFI ett anmärkningsvärt undantag i undersökningen, med deras starka fackföreningar. Styrkan i dessa länders ekonomier på de globala marknaderna visar hur respekt för arbetstagares rättigheter kan utgöra en grund för ekonomisk framgång och en hörnsten i demokratin.

Med anledning av motionsförslagen om agerande för att främja det iranska folkets rätt till facklig och politisk organisering och att agera mot de orättmätiga fängslanden som äger rum i landet konstaterar utskottet att Utrikesdepartementet ger en synnerligen mörk bild av förhållandena när det gäller mänskliga rättigheter i Iran. I den bedömning som lades ut på departementets hemsida i början av februari 2006 sägs att läget för de mänskliga rättigheterna i landet inger allt djupare oro. Kränkningarna av de mänskliga rättigheterna där är omfattande och har pågått under lång tid. En fortgående försämring synes ha skett under de senaste åren, inte minst beträffande yttrandefrihet och verkställande av dödsstraff. Avrättningar, inhumana straff och godtyckliga frihetsberövanden fortsätter i ökad utsträckning trots omvärldens, särskilt EU:s, försök att påverka den iranska administrationen.

Självständiga fackföreningar tillåts i princip inte. Laglig strejkrätt saknas. Ett antal regeringsanknutna s.k. islamiska arbetarrådsorganisationer finns. I samband med strejker och demonstrationer på grund av uteblivna löner, bildande av ”otillåtna” fackföreningar (lärare, bussförare, textil- och bageriarbetare) eller på grund av kontakter med internationella fackföreningsrörelser har det under 2005 på olika håll i landet förekommit dödsskjutningar, arresteringar och trakasserier. I maj förra året demonstrerade anställda vid Teherans lokaltrafik varvid de attackerades av agenter ur de ”islamska arbetarråden”, av Ansar-e-Hizbollah och andra islamistiska friskaror. Diskriminering på arbetsplatsen förekommer av olika skäl och är beroende på arbetets karaktär. Om en chefspost utlyses och endast en kvinna uppfyller kraven, kan arbetsledningen tillsätta en mindre kvalificerad manlig person. Politiska kriterier tillämpas vid tillsättningar av positioner inom den offentliga sektorn liksom inom statsägda företag.

Känslan av otrygghet är utbredd i Iran. Tilltron till statens och myndigheternas såväl vilja som förmåga att upprätthålla lag och ordning är svag. Iran lever inte upp till kraven på en rättsstat, sammanfattar Utrikesdepartementet i sin bedömning.

Utrikesutskottet vill mot bakgrund av vad som redovisats, och med Iran som exempel på en stat som inte erbjuder sina medborgare grundläggande mänskliga rättigheter, understryka vikten av att fler länder ratificerar och genomför ILO:s konventioner liksom andra konventioner om mänskliga rättigheter.

Sverige måste enligt utskottet målmedvetet arbeta för att förbättra effektiviteten i de organ som behandlar frågor om mänskliga rättigheter. Utskottet betonar vikten av att uppföljningssystemen ses över och att de rapporter, ställningstaganden och rekommendationer som görs är relevanta så att de uppmärksammas av en vidare krets. Det är angeläget med åtgärder för att säkerställa att de ställningstaganden och rekommendationer som görs av ILO och andra organ för mänskliga rättigheter verkligen får ett praktiskt och konkret genomslag. Det tekniska stödet till länder som behöver hjälp med genomförande av konventioner behöver förbättras. Politiska påtryckningar från Sverige och andra stater måste till. Regionala organisationer, som exempelvis EU, regeringar, arbetsgivarorganisationer, fackliga organisationer och andra frivilligorganisationer, har alla viktiga roller när det gäller att sätta press på länder som bryter mot grundläggande mänskliga rättigheter.

Utskottet tar i detta sammanhang upp ytterligare en arbetslivsrelaterad motion där det föreslås att Sverige skall *ratificera Europeiska au pair-avtalet* (European Agreement on Au Pair Placement). Huvudskälet till att Sverige varken undertecknat eller ratificerat avtalet är att Sverige har en annan syn på den au pair-anställdas rättsliga status på arbetsmarknaden än vad som är fallet i konventionen.

Ett antal villkor skall vara uppfyllda för att Migrationsverket skall bevilja tillstånd för au pair-arbete (ett års vistelse för ungdomar/personer mellan 18 och 30 år) i Sverige. Det får vara frågan om högst 25 timmars hushållsarbete/vecka, studier i svenska skall ingå, kost och logi erbjudas och lönen skall uppgå till minst 3 500 kr/månad före skatt. Ett skriftligt arbetserbjudande från värdfamiljen, där villkoren garanteras, måste kunna uppvisas.

Enligt Europarådskonventionen betraktas en au pair varken som studerande eller arbetstagare utan som en särskild grupp. Enligt svenskt synsätt betraktas en au pair som arbetstagare och omfattas därmed av det arbetsrättsliga skyddsnät som gäller för arbetstagare.

Au pair-anställdas arbetsmiljö regleras i lagen (1970:943) om arbetstid, m.m. i husligt arbete. Lagen innehåller även bestämmelser om arbetstidsreglering, överstidsersättning och skadestånd. Bestämmelserna är i huvudsak icke-dispositiva och kan således inte avtalas bort mellan arbetsgivare och arbetstagare. Enligt den nämnda lagen har arbetsgivaren och arbetstagare rätt till minst en månads uppsägningstid. Konventionen medger bara två veckors uppsägningstid för arbetsgivare och arbetstagare. En au pair får del av socialförsäkringsförmåner på samma villkor som andra personer som är bosatta och verksamma i Sverige. Konventionen i sig ger inte personer verksamma som au pair del av socialförsäkringar.

Utrikesutskottet vill i likhet med arbetsmarknadsutskottet i betänkande 2004/05:AU6 understryka vikten av lättillgänglig information till utländska arbetssökande respektive arbetstagare om rättigheterna i svenskt arbetsliv och vart de skall vända sig om missförhållanden uppkommer eller pågår.

Med vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 2004/05:U21 (fp) yrkande 1, 2004/05:U225 (fp) yrkandena 1, 6, 10, och 25, 2004/05:U226 (fp) yrkande 2, 2004/05:U268 (v) yrkandena 13 och 16, 2004/05:U283 (kd) yrkande 7, 2004/05:U315 (kd) yrkandena 1, 2, 4, 5, 13 och 14, 2004/05:U331 (kd) yrkandena 34 och 35, U205 (fp, c, kd, v, mp) yrkandena 1–6, U209 (fp) yrkandena 1, 3, 6–8 och 12, U228 (s), U248 (m) yrkandena 12–15, 19 och 24, U276 (mp, –) yrkande 1, U289 (m) yrkande 18, U311 (v) yrkandena 15, 18 och 21, U314 (fp) yrkandena 1 och 2, U336 (fp) yrkande 1, U356 (kd) yrkandena 1, 2, och 4, U357 (s) yrkandena 1–4, U371 (mp) yrkandena 11 och 14–16, U383 (kd) yrkandena 1, 6 och 9, U384 (kd) yrkandena 1 och 9 samt K430 (fp) yrkande 4.

2 Dödsstraff och tortyr

Motionerna

Moderaterna begär i kommittémotion U255 yrkandena 14 och 17 att Sverige och EU verkar för att dödsstraffet i Kina respektive Indien avskaffas.

Folkpartiet förespråkar i kommittémotionerna 2004/05:U225 yrkande 15 och U209 yrkande 17 att Sverige aktivt skall verka för att dödsstraffet och användningen av tortyr avskaffas. I kommittémotionerna 2004/05:U239 yrkande 4 och U286 yrkande 4 föreslår partiet att Sverige och EU kraftfullt fördömer tillämpning och verkställande av dödsstraffet i Kina.

Kristdemokraterna anser i kommittémotionerna 2004/05:U315 yrkande 12 och U383 yrkande 2 att regeringen bör återuppta kampen mot dödsstraffet som en svensk profilfråga. I kommittémotion U351 yrkande 8 förespråkas att Sverige, inom EU och FN, mer kraftfullt bör agera mot brott mot mänskliga rättigheter, övergrepp och tortyr och för förbud av kvinnlig könsstympning.

Vänsterpartiet begär i kommittémotion 2004/05:U273 yrkande 6 att Sverige i FN och andra internationella forum verkar för att dödsstraffet avskaffas i Kina.

I de enskilda motionerna 2004/05:U207 (m) yrkandena 2 och 3 samt U211 (m) yrkandena 2 och 3 föreslås att Sverige och EU verkar för att användningen av dödsstraffet och tortyr i Folkrepubliken Kina upphör.

Utskottets överväganden

Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning antogs av FN:s generalförsamling 1984. Konventionen syftar till att förhindra tortyr eller liknande behandling och att skapa ett system av garantier för att den som utför eller har utfört sådana handlingar skall bestraffas. Till konventionen hör numera också ett fakultativt protokoll som syftar till att etablera ett nationellt och internationellt besöks- och inspektionssystem för att motverka förekomsten av tortyr eller liknande behandling på platser där personer hålls frihetsberövade. För att främja konventionens förverkligande finns en övervakningskommitté vars huvudsakliga verksamhet består i att övervaka staters efterlevnad av konventionen främst genom granskning av deras rapporter.

Dödsstraffet är ett djupt omänskligt straff. Dess grymhet och oåterkalleliga natur gör det till ett straff som inte bör ha någon plats i en civiliserad rättsordning. Sverige agerar bilateralt, i EU-arbetet och i FN-sammanhang mot dödsstraffet och verkar sedan många år aktivt på det internationella planet för att detta skall avskaffas. Detta sker genom att regeringen förlöpande hävdar Sveriges och EU:s hållning i frågan om dödsstraff i samband med kontakter med de länder som ännu inte avskaffat dödsstraffet.

I avvaktan på ett generellt förbud mot dödsstraffet försöker Sverige och EU förmå andra stater att ansluta sig till det internationella protokoll som reglerar ett successivt avskaffande av dödsstraffet. Sverige respektive EU stöder också flera av de organisationer som söker rikta omvärldens uppmärksamhet mot hur dödsstraffet tillämpas i dag.

Utskottet konstaterar att dödsstraffet är avskaffat i hela EU. Arbetet för att avskaffa detta utanför unionen samordnas nu i stor utsträckning genom EU i enlighet med riktlinjer för agerande mot dödsstraffet gentemot tredje land som antogs av ministerrådet i juni 1998 – se länken <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/web09199.sv8.pdf> – och som utskottet återkommer till nedan.

På motsvarande sätt sker i fråga om tortyr m.m. samordning utifrån EU:s riktlinjer från 2001 om tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning, vilka finns att läsa på länken <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/web07369.sv01.pdf>. Dessa kompletterar de nyss nämnda riktlinjerna om dödsstraff.

I riktlinjerna för EU:s politik i fråga om dödsstraff fastställs kriterier för framställningar och anges de miniminormer som skall följas i länder som fortfarande tillämpar dödsstraffet. Miniminormerna anger bl.a. att dödsstraff endast bör kunna utmätas för mycket allvarliga brott, att det endast får utmätas för ett brott som var dödsstraffbelagt när det begicks, att det inte får utmätas för personer som var under 18 år gamla när brottet begicks, havande kvinnor eller nyförlösta mödrar och mentalt störda personer. I de länder som har kvar dödsstraffet eftersträvar EU en gradvis begränsning av dess omfattning och respekt för de villkor för dess tillämpning, som fastställs i ett flertal internationella instrument för mänskliga rättigheter.

Genom s.k. allmänna framställningar tar EU upp frågan om dödsstraff i sin dialog med tredjeländer. Detta sker framför allt när det väntas skärpning i ett lands politik i fråga om dödsstraff, t.ex. när ett officiellt eller faktiskt moratorium för dödsstraff förväntas upphöra eller när dödsstraffet skall återinföras i lagstiftningen. På liknande sätt kan en framställning eller ett offentligt uttalande göras när länder vidtar åtgärder som syftar till dödsstraffets avskaffande.

Ett aktuellt exempel på det sistnämnda är ett uttalande av ordförandeskapet på EU:s vägnar i januari 2006. Där välkomnar EU beslutet den 30 december 2005 av Kirgizistans president Bakievs om att förlänga moratoriet för avrättningar till dess att dödsstraffet avskaffats fullständigt. EU välkomnar också presidentens uppdrag till regeringen att förbereda lagstiftning i detta syfte. Vidare förklarar sig EU berett att stödja Kirgizistan i landets ansträngningar i sammanhanget.

EU agerar också mot dödsstraffet genom s.k. enskilda framställningar. Dessa görs i särskilda fall när EU blir medveten om enskilda fall där domar om dödsstraff avkunnas i strid med miniminormerna.

FN har bl.a. i de internationella konventionerna om medborgerliga och politiska rättigheter, barnens rättigheter och om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna fastställt strikta villkor för verkställighet av dödsstraff. I det andra fakultativa protokollet till konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter föreskrivs att staterna själva skall förbinda sig att permanent avskaffa dödsstraffet.

Som framgått är dödsstraffet avskaffat inom hela EU. Unionen verkar nu för ett universellt avskaffande av dödsstraffet. Detta är en grundläggande politik som godkänts och stöds av alla medlemsstater i EU. I EU:s politik ingår också att uppmana de länder som fortfarande tillämpar dödsstraff att gradvis begränsa detta samt kräva att det verkställs i enlighet med unionens miniminormer.

Som en följd av detta uppmanar EU länderna att tillträda det andra fakultativa protokollet till konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och liknande regionala instrument. Unionen uppmanar också stater att ratificera och respektera internationella instrument om mänskliga rättigheter, särskilt de som avser tillämpningen av dödsstraff.

EU tar upp frågor om dödsstraff i multilaterala forum och verkar för moratorier om tillämpning av dödsstraff och avskaffande. Ytterligare exempel på åtgärder från EU:s sida är att man erbjuder bilateralt och multilateralt samarbete, bl.a. med det civila samhället och rättsliga myndigheter, för att få till stånd ett rättvist och opartiskt rättsligt förfarande i brottmål.

Utskottet välkomnar att Sverige vid den 61:a sessionen i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna lade fram en resolution, med 81 länder som medförslagsställare och som antogs 2005, om ett världsomspännande moratorium för avrättningar. I resolutionen upprepades en tidigare uppmaning om ett sådant moratorium och stater uppmanades ansluta sig till det ovan nämnda fakultativa protokollet om dödsstraffets avskaffande.

Tortyr och misshandel utgör en av de mest motbjudande kränkningarna av de mänskliga rättigheterna och människans värdighet. Enligt den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna skall ingen utsättas för tortyr eller grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning. Inga undantag är tillåtna enligt internationell lag. Alla länder är skyldiga att följa det ovillkorliga förbudet mot alla former av tortyr och misshandel. Trots världssamfundets ansträngningar förekommer fortfarande tortyr och misshandel i alla delar av världen. Straffrihet för förövare av tortyr och misshandel fortsätter att råda i många länder.

En prioriterad del av EU:s politik när det gäller de mänskliga rättigheterna är att verka för att alla former av tortyr och misshandel förhindras och avskaffas inom EU och i hela världen. Detta gör man på motsvarande sätt som i fråga om dödsstraffet genom bl.a. politisk dialog, offentliga uttalanden där det berörda tredje landet uppmanas att vidta effektiva åtgärder mot tortyr och misshandel och begäranden om information med anledning av påståenden om tortyr eller misshandel.

EU uppmanar länder att i lag förbjuda tortyr och misshandel och att på högsta nivå fördöma alla former av tortyr och misshandel. Stater uppmanas också att vidta effektiva rättsliga, administrativa, juridiska och andra åtgärder för att förhindra förekomsten av tortyr och misshandel på ett territorium som lyder under dess jurisdiktion. EU anser också att stater skall förhindra användning av, framställning av och handel med utrustning som är avsedd att användas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning och förhindra missbruk av varje annan utrustning i dessa syften. I EU:s riktlinjer om tortyr ingår också att stater

skall uppmanas ansluta sig till internationella normer och förfaranden, däribland FN:s konvention mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning.

Enligt Amnesty Internationals rapport för 2005 har 76 länder kvar dödsstraff, men andelen länder som verkställer dödsdomar är betydligt mindre, och under 2004 genomfördes 97 % av alla kända avrättningar i fyra länder: Iran 159, Kina 3 400, USA 59 och Vietnam 64.

Med anledning av motioner om dödsstraff och tortyr i *Kina* noterar utskottet att Amnesty bedömer att skyddet i landet är svagt för de anklagade och att ett stort antal människor avrättas efter orättvisa rättegångar, ibland som resultat av politiska ingripanden. Myndigheterna fortsatte enligt Amnestys årsrapport för 2005 att hemlighålla statistiken över dödsstraff och avrättningar. Amnesty beräknar, utifrån tillgängliga källor, att minst 3 400 personer avrättades och minst 6 000 dömdes till döden under 2004, men det verkliga antalet är enligt organisationen troligen betydligt högre. Enligt Amnesty International stod Kina för nästan 90 % av världens utdömda dödsdomar 2004.

Utrikesdepartementet slår i den rapport om mänskliga rättigheter i Kina som publicerades i början av februari 2006 fast att ett antal grundläggande fri- och rättigheter inte respekteras och att bruket av tortyr är utbrett, trots att det är förbjudet enligt lag. En undersökning av Kinas högsta åklagarmyndighet fann 4 000 fall av "maktmissbruk" i rättssystemet mellan 2001 och 2003, inklusive tortyr och erkännanden framtvungade genom våld. I augusti 2004 meddelade åklagarmyndigheten i Sichuan att 118 personer dödats i provinsen och 10 allvarligt skadats efter misshandel av polis och fängelsepersonal under första halvåret 2004. Inhemska rapporter visar att tortyr är särskilt vanligt i landsortshäkten och i de fattigare provinserna. Metoderna inkluderar elchocker, att offren fjättras i obekväma positioner i timmar i sträck, isolering och misshandel, inte sällan utförd av medfångar.

Kinesiska politiska ledare medger att tortyr och misshandel av frihetsberövade förekommer, trots att tortyr är förbjudet enligt lag. För att komma till rätta med bruket av tortyr under förhör har en lång rad initiativ lanserats de senaste åren.

Utskottet konstaterar att EU fortlöpande tar upp frågor om mänskliga rättigheter med Kina. I rådsslutsatserna från mötet med rådet för allmänna frågor och yttre förbindelser den 12 december 2005 anges att diskussioner förts med Kina om de mänskliga rättigheterna vid toppmötet mellan EU och Kina, vid utrikesministrarnas trojkamöte mellan EU och Kina och vid två diskussionsrundor i människorättsdialogen mellan EU och Kina. Rådet välkomnar det besök i Kina som gjorts av FN:s särskilda rapportör om tortyr i november 2005 och hoppas att Kina skall genomföra hans rekommendationer.

Rådet uttrycker fortsatt ytterst stark oro på grund av vissa aspekter av Kinas politik som strider mot andan i den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och annan internationell människorättslagstiftning till vilken Kina redan är part. När det gäller dödsstraffet beklagar rådet djupt den fortsatta omfattande tillämpningen av detta samt misshandeln av fångar. Rådet kommer att fortsätta att noga övervaka människorättsituationen i Kina och hoppas få se positiva förändringar som ett resultat av dialogprocessen samt noterar att detta kommer att bidra till att förbättra Kinas internationella image och rykte, som kommer att uppmärksammas alltmera allteftersom de olympiska spelen närmar sig.

Här kan också nämnas att EU även framför skarpa protester till den kinesiska regeringen med anledning av rapporter om att dödsstraff utdömts efter summariska och tvivelaktiga rättsprocesser.

I samband med dialogen om mänskliga rättigheter arrangerar EU tillsammans med Kina även seminarier på olika teman med deltagande av kinesiska och europeiska akademiker och tjänstemän. Dödsstraffet har varit temat på flera seminarier. Under senare år har alltfler kinesiska jurister i sådana sammanhang framfört som sin synpunkt att dödsstraffet bör avskaffas. Den kinesiska regeringen uppges ha tagit visst intryck av den akademiska debatten, och den officiella ståndpunkten är numera att dödsstraffet på sikt skall avskaffas, men att tiden inte är mogen än.

En potentiellt viktig förändring är att Kinas högsta domstol har återtagit sin skyldighet att granska samtliga dödsdomar. Möjligen kommer detta att innebära en minskad förekomst av dödsdomar. Med en sådan reform bör det dessutom bli svårare för den kinesiska regeringen att hävda att det saknas statistik över verkställda domar.

I *Indien* dömdes enligt Amnesty 23 människor till döden under 2004 medan en person avrättades. EU utövade under året kraftfull lobbyverksamhet mot avrättningen av Dhananjay Chaterjee, som ägde rum den 14 augusti 2004 och anses ha utgjort slutpunkten för vad som uppfattades som ett långvarigt faktiskt moratorium för dödsstraffet i Indien. Den 18 augusti 2004 gjorde ordförandeskapet på EU:s vägnar ett uttalande om dödsstraffet i Indien och uppmanade de indiska myndigheterna att avstå från att verkställa fler avrättningar samt uttryckte EU:s förhoppning om att Indien skulle överväga att avskaffa dödsstraffet och i lag fastställa detta avskaffande. EU tog senast upp dödsstraffet med den indiska regeringen i december 2005 inom ramen för en återkommande dialog om demokrati och de mänskliga rättigheterna.

Vad beträffar tortyr redovisar Utrikesdepartementet i den bedömning av de mänskliga rättigheterna i Indien som publicerades i början av februari 2006 att Indien har undertecknat tortyrkonventionen men inte ratificerat

den. Tortyr av häktade och fängslade förekommer trots att bekännelser framtvingade under tortyr inte får användas som bevis i domstol. Sexuella övergrepp och rån av gripna eller fängslade personer förekommer också.

I Indien stöder Sverige genom Sida bl.a. en enskild organisation som arbetar med mänskliga rättigheter, Socio Legal Information Center och dess nätverk Human Rights Law Network. Organisationen arbetar med rätts-hjälp för utsatta grupper, utbildning och försvar av mänskliga rättigheter och är en viktig aktör i Indien i frågor om de mänskliga rättigheterna. Avskaffande av dödsstraffet är en av de frågor som särskilt drivs av organisationen.

På Europeiska unionens vägnar gjorde dess ordförandeskap den 2 december 2005 ett uttalande om den 1 000:e avrättningen i USA. Där noterades med djupt beklagande att USA samma dag utfört sin 1 000:e avrättning sedan dödsstraffet återinfördes 1976. Utskottet understryker, i likhet med vad som gjordes i det nämnda uttalandet, att straffet är grymt och omänskligt och att det inte är avskräckande, och att konsekvenserna av felaktiga domslut, som är oundvikliga i alla rättssystem, är oåterkalleliga.

EU bedriver ett aktivt arbete i USA mot dödsstraffet och har särskilt uppmärksammat avrättningar av minderåriga och förståndshandikappade. Ett viktigt beslut fattades i mars 2005 av USA:s högsta domstol som slog fast att dödsstraff mot minderåriga strider mot konstitutionen.

Utskottet vill i detta sammanhang också peka på att det åttonde tillägget i den amerikanska konstitutionen innebär att man inte skall använda sig av grym eller ovanlig bestraffning. Från många håll ifrågasätts mot denna bakgrund om dödsstraffet verkligen står i överensstämmelse med den amerikanska konstitutionen.

OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) är ett av de multilaterala forum där EU agerar för moratorier och avskaffande av dödsstraff. Vad gäller OSSE och dess kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter (*ODIHR, Office for Democratic Institutions and Human Rights*) kan här nämnas att ODIHR följer tillämpningen av dödsstraffet och avser att öka öppenheten om bl.a. genomförandet av internationella normer och om avskaffande av dödsstraffet. Den ökade öppenheten innefattar bl.a. att uppgifter om identiteten på personer som blivit dömda till döden eller avrättats skall göras offentligt tillgängliga. Dessutom skall återkommande offentlig publicering ske av statistik och annan information om förekomsten av dödsdomar och avrättningar.

Redan i dag ger ODIHR ut en årlig publikation, *The Death Penalty in the OSCE Area*, som är en översikt över användningen av dödsstraff inom OSSE-området och som bygger på information från medlemsstaterna

själva. Publikationen ges ut i anslutning till organisationens årliga konferens om genomförande av mänskliga rättigheter m.m., Human Dimensions Implementation Meeting.

Vid den senaste konferensen av detta slag, som ägde rum i september 2005, gjorde EU ett uttalande om dödsstraffet där det förutom redogörelser för allmänna ställningstaganden enligt unionens riktlinjer rörande dödsstraffet också riktades uttalanden mot enskilda länder. Sålunda uppmanas Vitryssland, USA och Uzbekistan att omedelbart införa moratorium för dödsstraffet. Dessa tre länder är de enda OSSE-länder som har kvar dödsstraffet i fredstid. EU uppmanar också Vitryssland och Uzbekistan att offentliggöra statistik om förekomsten av dödsstraff och avrättningar liksom information om datum och namn på dömda personer och domskälen.

Utskottet noterar att OSSE på sin hemsida slår fast att ett antal medlemsstater fortsätter att behandla information om dödsstraffet som en statshemlighet, något som klart och tydligt står i strid med deras åtaganden i egenskap av OSSE-medlemmar.

Också Europarådet bedriver ett arbete mot dödsstraff och tortyr. I protokoll till Europakonventionen om mänskliga rättigheter förbjuds dödsstraff. Europarådets tortyrkommitté har upprättats i anslutning till Europakonventionen för förhindrande av tortyr som antogs 1987. Kommittén har rätt att när som helst och var som helst besöka personer som har blivit frihetsberövade av myndigheter. Den har också rätt att i enskildhet intervjua häktade personer och att kontakta vem som helst i övrigt som kan tänkas besitta relevant information. Efter varje besök sänder kommittén en konfidentiell rapport till den berörda staten. Detta utgör grunden för en dialog mellan kommittén och nationella myndigheter i syfte att stärka häktade personers skydd mot dålig behandling.

Kommittén genomför också i förväg aviserade inspektioner. Av de rapporter om situationen beträffande mänskliga rättigheter i olika länder som publicerats av Utrikesdepartementet 2006 framgår att tortyr anses förekomma i flera av Europarådets 46 medlemsstater. I ytterligare ett antal medlemsstater uppges polisbrutalitet och olika former av dålig behandling i bl.a. fångelser förekomma.

Utöver vad som i korthet redovisats här vill utskottet hänvisa till en rad uppgifter i sitt senaste betänkande om mänskliga rättigheter m.m. – betänkande 2003/04:UU9 – rörande arbetet inom bl.a. Europarådet och OSSE när det gäller avskaffande av dödsstraff och tortyr.

De uppgifter om dödsstraff och tortyr som redovisats visar enligt utskottet att det, trots framsteg på vissa håll, fortfarande återstår en lång och mödosam kamp för att avskaffa dödsstraff och tortyr. Sverige och EU måste uthålligt och kraftfullt fortsätta att verka för en sådan utveckling.

Med vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 2004/05:U207 (m) yrkandena 2 och 3, 2004/05:U225 (fp) yrkande 15, 2004/05:U239 (fp) yrkande 4, 2004/05:U273 (v) yrkande 6, 2004/05:U315 (kd) yrkande 12, U209 (fp) yrkande 17, U211 (m) yrkandena 2 och 3, U255 (m) yrkandena 14 och 17, U286 (fp) yrkande 4, U351 (kd) yrkande 8 samt U383 (kd) yrkande 2.

3 FN-systemet

Motionerna

Moderaterna efterlyser i kommittémotion U248 att regeringen anger en mer tydlig viljeinriktning i FN-frågorna (yrkande 1) och redogör för riksdagen hur den ser på de nya typer av hot som det internationella samfundet står inför och på behovet av fortsatta FN-reformer (yrkande 2). Partiet välkomnar att FN:s världstoppmöte 2005 slog fast att utveckling, fred, säkerhet och de mänskliga rättigheterna skall ses i ett sammanhang (yrkande 3), att en fredsbyggande FN-kommission skall upprättas (yrkande 6) och att ett råd för mänskliga rättigheter skall skapas inom FN (yrkande 7). I yrkande 8 förespråkar Moderaterna att Sverige aktivt skall engagera sig i den föreslagna FN:s demokratifond. Slutdeklarationen från FN:s världstoppmöte borde enligt yrkande 9 tydligare ha berört kvinnornas roll för frihet och fred i konfliktdrabbade länder. Vid en reformering av FN:s säkerhetsråd skall enligt yrkande 10 nya medlemmar inte ges vetorätt. Det fortsatta FN-reformarbetet måste enligt yrkande 11 bygga på en stark övertygelse om vikten av demokrati för att gagna utveckling och gemensam säkerhet.

Folkpartiet anser enligt kommittémotion U209 yrkande 9 att FN:s kommission för mänskliga rättigheter bör ersättas med ett MR-råd samt att endast de länder som inte själva bryter mot principerna de är satta att övervaka i framtiden skall tillåtas vara medlemmar i det FN-organ som bevakar de mänskliga rättigheterna. Enligt yrkande 11 förespråkar partiet en reformering av FN:s säkerhetsråd som innebär roterande medlemskap i säkerhetsrådet så att fler länder får möjlighet att turas om att vara medlemmar där. Detta skulle skapa större flexibilitet och sända en tydlig signal om vikten av att göra sig förtjänt av en plats i säkerhetsrådet. Också i kommittémotion U251 yrkande 4 framhålls vikten av en reformering av FN-systemet.

Kristdemokraterna pekar i kommittémotion U353 yrkandena 1 och 2 på behovet av reformer i den centrala FN-administrationen och effektivare ledning av FN:s specialorgan. Partiet efterlyser också större professionalism i fråga om rekryteringsprinciper samt management- och organisationskulturer inom FN-systemet. Regeringen bör enligt yrkande 3 ta initiativ till en genomlysning av anklagelserna om korruption inom FN. Sverige och EU bör enligt yrkande 4 arbeta för att stärka FN som ett sammanhållet världs-

samfund, där stora och små länder med olika värderingsgrunder samverkar för fred och säkerhet. Säkerhetsrådets beslutsregler och vetorätt bör reformeras och sammansättningen av rådet övervägas (*yrkande 5*). Sverige bör tillsammans med de nordiska länderna i EU ta initiativ till detta.

I kommittémotion *U382 yrkande 3* pläderar Kristdemokraterna för ett ökat samarbete mellan regeringar, FN-systemet och det civila samhället för ökad global jämlikhet. Kvinnorepresentationen på viktiga beslutsfattande positioner är fortfarande långt ifrån tillräcklig.

Vänsterpartiet anser enligt partimotion *U311 yrkande 19* att Sverige i FN skall verka för att länder med stor fattig befolkning får en starkare ställning i säkerhetsrådet. En ledstjärna för Sveriges arbete i FN bör enligt *yrkande 20* vara ett vetofritt säkerhetsråd. Sverige bör i FN verka för att kompetenskraven när det gäller rekryteringen till olika poster inom FN höjs (*yrkande 25*). Partiet efterlyser också svenska insatser dels för att reformera FN:s administration så att kvinnors representation förbättras på alla områden och nivåer (*yrkande 26*), dels för att världsorganisationen skall få en djupare förankring i folkliga sociala rörelser (*yrkande 27*).

I motion *U371 (mp) yrkande 1* förespråkas att Sverige tar på sig en ledande och initiativtagande roll när det gäller FN:s fortsatta reformeringsarbete. Säkerhetsrådet bör enligt *yrkande 2* få en mer representativ sammansättning och vetorätten slopas. Det totala ansvaret inom FN för beslutsprocessen kring medlemskap (inklusive nomineringar, inval och utslutning) bör ligga hos FN:s generalförsamling (*yrkande 3*). Denna bör ha det totala budgetansvaret för hela verksamheten (*yrkande 4*) och medlemsavgiften även i fortsättningen bestämmas utifrån landets nationalinkomster och kapacitet att betala (*yrkande 5*). Enligt *yrkande 6* bör FN erbjuda enskilda organisationer ett partnerskap med rätt till information, medbestämmande och koordinering. Enskilda organisationer bör få konsultativ status i generalförsamlingen (*yrkande 7*), samarbetet med Interparlamentariska unionen fördjupas (*yrkande 8*) och kunskapen om FN:s konventioner och resolutioner spridas (*yrkande 9*).

Det nya rådet för mänskliga rättigheter som skall skapas inom FN-systemet måste enligt motionärerna i *yrkande 10* få en adekvat utformning och stark position. Enbart FN skall ha mandat att genomföra militära interventioner som inte utgör direkta mellanstatliga svar på fientligt angrepp (*yrkande 12*). Sverige bör genom EU främja konfliktförebyggande arbete via FN:s fredsbyggande kommission (*yrkande 13*).

Utskottets överväganden

Inom FN pågår för närvarande arbetet med att genomföra beslut som fattades vid FN:s världstoppmöte i New York den 14–16 september 2005 och att driva reformeringen av världsorganisationen vidare. Generalförsam-

lingen, där svensken Jan Eliasson är ordförande under den nu pågående 60:e sessionen, har en betydelsefull roll i sammanhanget. Ett viktigt verktyg i det svenska agerandet för att medverka i denna process är det nätverk som statsministern tagit initiativ till i samråd med FN:s generalsekreterare Annan. Syftet med nätverket, där förutom statsministern 13 stats- och regeringschefer ingår, är att säkerställa en kraftfull uppföljning av toppmötet.

Utrikesutskottet behandlade våren 2005 i betänkande 2004/05:UU9 Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m. dels regeringens skrivelse 2004/05:95 Sverige i Förenta nationerna 2003–2004, dels ett antal motionsförslag. I sitt ställningstagande till skrivelsen och motionerna tog utskottet upp de reformförslag som senare skulle diskuteras vid världstoppmötet i september 2005.

Flera av de frågor som behandlas i de motionsförslag som är aktuella i detta betänkande blev föremål för överväganden från utskottet i betänkande 2004/05:UU9. Det gäller exempelvis förslag av mer allmän inriktning om behovet av fortsatt FN-reformering resp. sambandet utveckling, mänskliga rättigheter, fred och säkerhet. Det gäller också säkerhetsrådets roll och sammansättning, skapandet av en FN:s fredsbyggande kommission resp. ett MR-råd och reformering av FN-sekretariatet. Utskottet gjorde i betänkande UU9 också uttalanden om bl.a. FN:s våldsanvändning, skyldigheten att skydda, sanktionsvapen m.m., dvs. frågor som tas upp också i nu aktuella motioner.

Utskottet slog i det nämnda betänkandet fast sitt tydliga och starka stöd för generalsekreterare Kofi Annans *strävanden att reformera FN:s verksamhet och genomföra institutionella former*, något som Annan pläderat för i bl.a. rapporten *In larger freedom* som lagts fram inför världstoppmötet. Även tidigare, exempelvis i betänkande 2002/03:UU8 FN och vissa multilaterala frågor, har utskottet betonat vikten av FN-reformer.

I sitt betänkande våren 2005 välkomnade utskottet också den helhetssyn på utveckling, säkerhet och mänskliga rättigheter som kommit till uttryck i generalsekreterarens nyss nämnda rapport. Sverige skall, framhöll utskottet, i alla sammanhang aktivt verka för att reformsträvandena når framgång och förverkligas och att helhetsperspektivet också genomsyrar reformarbetet. Det svenska stödet måste, betonade utskottet, klart framgå i alla relevanta sammanhang. Utskottet konstaterar att slutdeklarationen från världstoppmötet betonar vikten av en helhetssyn.

Vikten av att stärka och reformera FN-systemet betonas också i slutdeklarationen, vilket även framhölls av statsministern vid hans information i riksdagen den 21 september 2005 om toppmötet. Där redovisade han också regeringens syn på nya typer av hot som det internationella samfundet står inför.

Med anledning av motionsförslag om att regeringen skall redovisa en tydligare viljeinriktning i FN-frågorna och att riksdagen skall få information om den fortsatta FN-reformeringen vill utskottet nämna att riksdagen genom bl.a. skrivelse 2004/05:95 delgivits regeringens syn på reformarbete och prioriteringar. Utrikesutskottet har också erhållit upplysningar av denna karaktär genom kabinetssekreteraren vid Utrikesdepartementet i samband med behandlingen av skrivelsen våren 2005 och genom statssekreterare Lars Danielson i Statsrådsberedningen i december 2005. Utskottet har vidare efter årsskiftet 2005/06 fått information från Regeringskansliet om den pågående FN-reformprocessen. Utskottet förutsätter att sådan information kommer att lämnas även framgent.

Utskottet vill framhålla att det faktum att en svensk innehar ordförandeposten i FN:s generalförsamling under innevarande session, som löper omedelbart efter världstoppmötet, bidrar till att ett extra tungt ansvar åvilar Sverige när det gäller att bidra till och i konstruktiv anda driva på den fortsatta reformprocessen. Utskottet avser att noga följa och när så erfordras bidra till detta arbete.

Utskottet delar uppfattningen som framförs i en motion om att det fortsatta FN-reformarbetet måste bygga på en stark övertygelse om vikten av *demokrati*, för att gagna utveckling och gemensam säkerhet. Detta är också något som utskottet betonade i sitt betänkande om FN-frågor våren 2005 (bet. 2004/05:UU9). Mot denna bakgrund är det enligt utskottet positivt att vikten av demokrati kommer till tydligt uttryck i slutsatserna från FN:s världstoppmöte där, som framgått, vikten av att reformera FN-systemet framhålls. Utskottet noterar att det i skrivningarna bl.a. framhålls att demokrati, utveckling och respekt för alla mänskliga rättigheter och fundamentala friheter är beroende av varandra och ömsesidigt förstärkande. Toppmötesdeltagarna förband sig att stödja demokrati genom att stärka staters förmåga att genomföra demokrati och att öka FN:s kapacitet att bistå medlemsstater med detta. Utskottet återkommer nedan till ett av instrumenten för detta, skapandet av en FN:s demokratifond.

Förslag om *reformering av säkerhetsrådet* presenteras i flera motioner. Utskottet konstaterar att någon förändring av säkerhetsrådets sammansättning eller vetorätten ännu inte kommit till stånd, trots de reformförslag som lagts fram i samband med förberedelserna för och genomförandet av FN:s världstoppmöte 2005. Utskottet redovisade i betänkande 2004/05:UU9 huvuddragen i de reformförslag rörande säkerhetsrådet som presenterats av generalsekreterare Annan och gjorde i betänkandet en rad uttalanden om sin syn på säkerhetsrådet. Beträffande de frågor som tas upp i nu aktuella motioner – reformbehov, vetorätt och representativitet – slog utskottet fast följande:

Utskottet delar regeringens uppfattning att en reformering och utvidgning av säkerhetsrådet är angelägen. Utskottet vill understryka vikten av att ett beslut om reformering verkligen kommer till stånd så att säkerhetsrådet blir mer representativt och därmed legitimt. Detta är en fundamental del i generalsekreterarens sammanhållna reformpaket avseende FN, vilket stöds av utskottet.

Säkerhetsrådet bör återspegla dagens geopolitiska realiteter och inte gårdagens maktförhållanden. Utskottets utgångspunkt är att det vore önskvärt att avskaffa förekomsten av permanent medlemskap i säkerhetsrådet. Genom tidsbegränsat medlemskap och därmed en kontinuerlig omprövning av detta skulle säkerhetsrådet enligt utskottets uppfattning komma att vitaliseras. För att bli medlem i säkerhetsrådet skulle en stat i öppen konkurrens med andra ha fått kandidera och öppet klarlägga vad man vill åstadkomma med sitt medlemskap i detta viktiga organ.

Utskottet anser också att det vore önskvärt att helt och hållet avskaffa vetorätten i säkerhetsrådet. I dag kan användning av vetorätten medföra handlingsförlamning i situationer där ett kraftfullt agerande från världssamfundet är önskvärt, vilket i sin tur kan leda till att det uppstår allvarliga hot mot internationell fred och säkerhet.

Utskottet anser att vad som anförts här om avskaffande av permanent medlemskap respektive vetorätt i säkerhetsrådet skall utgöra ledstjärnor för regeringens ställningstaganden när det gäller reformering av säkerhetsrådet. Utskottet är dock fullt medvetet om att avskaffande av permanent medlemskap och vetorätt är orealistiskt i närtid. Utskottet vill emellertid understryka att en vetofri kultur redan nu etableras. Det är viktigt att nu förverkliga generalsekreterarens sammanhållna förslag om att reformera FN:s verksamhet och genomföra institutionella reformer. Detta kräver kompromissvilja från alla parter.

Utskottet vidhåller även i dag denna principiella uppfattning. Samtidigt tvingas utskottet med ett beklagande konstatera att det hittills inte varit möjligt att nå någon överenskommelse inom FN-systemet om den angelägnare reformeringen av säkerhetsrådet.

Utskottet vill understyrka vikten av att Sverige medverkar till att skapa förutsättningar för ett beslut som innebär att säkerhetsrådet blir mer legitimt och effektivt. Det innebär att representationen måste stärkas, inte minst från regioner som Afrika, Asien och Latinamerika. För att inte underminera rådets effektivitet får vetorätten inte utökas till nya medlemmar.

I likhet med vad som anförts i en motion anser utskottet att det hade varit önskvärt att slutdeklarationen från världstoppmötet ytterligare hade framhållit *kvinnornas roll för frihet och fred* i konflikttrabbade länder. Samtidigt kan utskottet konstatera att det i slutdeklarationen återfinns ett antal positiva skrivningar med denna inriktning. Där understryks kvinnornas roll när det gäller att förhindra och lösa konflikter och i fredsbyggande verksamhet. Likaså ställer sig FN:s alla medlemsländer bakom ett fullt och effektivt genomförande av säkerhetsrådets resolution 1325 (2000) om kvinnor, fred och säkerhet, något som utskottet finner glädjande. Toppmötesdeltagarna underströk också vikten av att införliva ett genderperspektiv och att

kvinnor skall ha möjlighet till lika och full medverkan i alla ansträngningar att bibehålla och främja fred och säkerhet, liksom behovet av att öka kvinnors roll i beslutsfattande på alla nivåer.

Utskottet har i betänkande 2004/05:UU9 understrukit vikten av svenska insatser för genomförande av säkerhetsrådets resolution 1325. Utskottet nämner där den interdepartementala arbetsgrupp för 1325-frågorna som bl.a. arbetar med att utveckla en nationell handlingsplan avseende resolution 1325. Enligt vad utskottet erfarit skall handlingsplanen färdigställas våren 2006.

I ett par motioner förespråkas svenska insatser för att skapa en *FN:s fredsbyggande kommission*. Sådana svenska insatser har redan rönt framgång, kan utskottet konstatera, i och med att FN:s generalförsamling den 20 december 2005 röstade för ett förslag som innebär att en fredsbyggande kommission tillkom vid årsskiftet. Beslutet byggde på ett resolutionsförslag som lagts fram av ordföranden i generalförsamlingen, Jan Eliasson. Det är nu viktigt att den fredsbyggande kommissionen snarast kommer i gång med sitt arbete.

Efter att frågan om att skapa en fredsbyggande kommission kommit till en lösning, prioriteras i generalförsamlingens arbete, enligt vad utskottet erfarit, åtgärder för att komma framåt i en rad andra reformfrågor, däribland skapandet av ett *FN:s råd för mänskliga rättigheter*. FN:s världstoppmöte har beslutat att ett sådant skall inrättas. Utskottet konstaterar att det i motioner ges stöd till inrättandet av ett MR-råd. Samma uppfattning har utskottet redovisat i betänkande 2003/04:UU9.

Utskottet konstaterar att FN:s generalförsamling den 15 mars 2006 med överväldigande majoritet röstade för skapandet av ett nytt råd för mänskliga rättigheter. Det nya rådet syftar till att främja och skydda de mänskliga rättigheterna på global nivå, och kan löpande under året ta sig an kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Rådet skall ersätta den nuvarande kommissionen för mänskliga rättigheter som har kritiserats från flera håll för bristande trovärdighet på grund av att MR-förbrytare har ingått som medlemmar.

Förslaget om att inrätta det nya MR-rådet tillstyrktes i generalförsamlingens omröstning av 170 stater medan fyra – förutom USA även Israel, Marschallöarna och Palau – röstade mot och tre länder avstod från att rösta (Iran, Venezuela och Vitryssland).

I den text som ligger till grund för skapandet av det nya MR-rådet sägs att ”medlemmar som valts till rådet skall upprätthålla högsta standard när det gäller främjande och skydd av mänskliga rättigheter, tillfullo samarbeta

med rådet, och bli granskade under den generella periodiskt återkommande granskningsmekanismen, under sin medlemskapsperiod” (*anm. fri översättning*).

Medlemmarna i MR-rådet skall väljas den 9 maj 2006 och rådet skall ha ett konstituerande sammanträde den 19 maj 2006. De 47 medlemmarna i rådet skall väljas individuellt genom en absolut majoritet på 96 röster bland generalförsamlingens medlemmar. Om rådets medlemmar misslyckas med att upprätthålla höga normer beträffande mänskliga rättigheter, kan de avstängas genom två tredjedels majoritet vid omröstning bland medlemmarna i generalförsamlingen som är närvarande vid mötet.

I detta sammanhang vill utskottet understryka vikten av att Sverige och EU agerar för att det nya rådet skall bli så effektivt som möjligt så att en tydlig förbättring kan komma till stånd, jämfört med verksamheten i den nuvarande MR-kommissionen.

Att *sprida kunskap om de mänskliga rättigheterna* är, som påpekas i en motion, en oerhört viktig uppgift. Inte minst gäller det att öka kännedom om de grundläggande konventionerna om mänskliga rättigheter. Där måste innehållet bli mer känt och arbetet för att förverkliga dem stärkas. Det måste också till kraftfulla insatser för att förverkliga innehållet i konventionerna. Här har naturligtvis FN-systemet ett stort ansvar. Men ansvaret vilar i minst lika hög grad på FN:s samtliga medlemsstater. I slutdeklarationen från FN:s världstoppmöte understryks att dessa, oberoende av politiska, ekonomiska och kulturella system, har en skyldighet att främja och skydda alla mänskliga rättigheter och fundamentala friheter. Utskottet vill i detta sammanhang starkt betona vikten av mänskliga rättigheter i utvecklingssamarbetet.

Här vill utskottet ta tillfället i akt och nämna att regeringen har en särskild webbsida för mänskliga rättigheter under adressen <http://www.manskligarattigheter.gov.se/extra/page/>

Med anledning av ett motionsförslag om svenskt engagemang i *FN:s demokratifond* kan utskottet konstatera att deltagarna i FN:s världstoppmöte i slutdeklarationen ställde sig positiva till att en sådan fond skapas. FN:s generalsekreterare svarar för förberedelserna när det gäller inrättandet.

I toppmötes slutsatserna uppmanades intresserade länder att överväga bidrag till fonden. I januari 2006 uppgick bidragen till 44 miljoner USD, vilket enligt Utrikesdepartementet är mer än beräknat. I slutsatserna framhölls också att man i de praktiska arrangemangen kring skapandet av fonden skulle ta vederbörlig hänsyn till redan existerande FN-aktivitet på demokratiområdet. Hittills (januari 2006) har några uppgifter inte lagts fram om hur detta är tänkt att ske. Inte heller har något verksamhetsprogram e.d. lagts fram för fonden. Däremot har ett beslut fattats om styrelse-

sammansättningen i fonden, där det slås fast att de tio största bidragsgivarna skall ingå i styrelsen. Inget av de nordiska länderna tillhör denna grupp. Något styrelsesammanträde har ännu inte ägt rum.

Sverige har en beredskap att lämna ekonomiskt stöd till fonden men avvaktar tills vidare ställningstaganden om bl.a. verksamhetsprogram och besked om hur fondens relationer till andra organ med likartad inriktning skall se ut. Det gäller UNDP, Idea, OSSE och EU-kommissionen, för att nämna några exempel.

Vad gäller förslaget i en motion att *medlemsavgiften i FN* även i fortsättningen bör bestämmas utifrån landets nationalinkomster och kapacitet att betala konstaterar utskottet att Sverige inte driver något förslag om att ändra tillvägagångssättet när det gäller fastställande av medlemsavgiften i FN.

Samarbetet med frivilligorganisationer och det civila samhället, vilket tas upp i en motion, är en viktig del av FN:s verksamhet. Världstoppmötet uttalade sig för att sådana organisationer skall få större utrymme i FN:s verksamhet liksom när det gäller att främja globala partnerskap för utveckling.

Utskottet noterade i betänkande 2004/05:UU9 att FN:s generalsekreterare i rapporten *In larger freedom* slagit fast att det civila samhället numera är involverat i merparten av FN:s verksamhet och att FN:s mål endast kan uppnås om det civila samhället och regeringarna medverkar fullt ut. Hans slutsats är att generalförsamlingen bör stärka och systematisera sitt samarbete med det civila samhället, vilket utskottet ställde sig bakom. Utskottet vill understryka detta och i sammanhanget framhålla vikten av att enskilda organisationer får minst lika goda möjligheter att delta i FN:s nya MR-råd som man haft i MR-kommittén.

Utskottet anser också att Sverige bör verka för att *kvinnors representation i FN-sekretariatet* liksom på övriga håll inom FN-systemet stärks i anslutning till det reformarbete som pågår där.

I en motion föreslås fördjupat *samarbete mellan FN och Interparlamentariska unionen, IPU*. Vikten av ett sådant närmare samarbete har också betonats i slutsatserna från den andra globala talmanskonferensen, vilken ägde rum i FN:s högkvarter den 7–9 september 2005, alltså omedelbart före FN:s världstoppmöte. Även i slutsatserna från det sistnämnda mötet poängterades behovet av stärkt samarbete mellan å ena sidan FN och, å den andra, IPU respektive nationella och regionala parlament.

Förslag rörande *effektivare styrning och rekryteringsprinciper inom FN-systemet* liksom om åtgärder mot korruption tas upp i flera motioner. Utskottet delar uppfattningen att det är angeläget att rikta uppmärksamhet på dessa frågor. I betänkande 2004/05:UU9 slog utskottet fast att general-

sekreterare Annans förslag när det gäller reformeringen av FN-sekretariatet (i rapporten *In larger freedom*) kunde ses som förhållandevis långtgående. Utskottet såg positivt på detta och kan nu konstatera att FN:s världstoppmöte tog viktiga inledande steg när det gäller reformering av FN-sekretariat och styrning m.m.

I december 2005 antog generalförsamlingen resolutioner om bl.a. upprättande av ett etikkontor, tillsättande av en utredning om revision och styrning i FN och upprättande av en rådgivande oberoende revisionskommitté. Arbetet med lednings- och sekretariatsreformer fortsätter under 2006 och utskottet förutsätter att Sverige och EU aktivt deltar i detta angelägna arbete för att öka FN:s effektivitet och trovärdighet.

I slutsatserna från världstoppmötet lovordas generalsekreterarens åtgärder för att effektivisera och modernisera FN. Där framhålls vikten av ett etiskt uppträdande, bl.a. skall en gemensam etisk norm (*code of ethics*) utarbetas för hela FN-systemet och skyddet för anställda som avslöjar missförhållanden stärkas. Ansvarstagande inom organisationen framhålls – verkningsfulla och effektiva mekanismer för detta måste skapas. Rekrytering av personal skall, med vederbörlig hänsyn till geografisk fördelning, grundas på de högsta normerna för effektivitet, kompetens och integritet. Toppmötet slog fast att det finns ett trängande behov av att förstärka revisionen och att det skall göras en extern oberoende utvärdering av FN:s – inklusive specialorganens – revisionssystem. Utskottet välkomnar dessa ställningstaganden.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna *U209 (fp) yrkandena 9 och 11, U248 (m) yrkandena 1–3 och 6–11, U251 (fp) yrkande 4, U311 (v) yrkandena 19, 20 och 25–27, U353 (kd) yrkandena 1–5, U371 (mp) yrkande 1–10, 12 och 13 samt U382 (kd) yrkande 3.*

4 Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter

Motionerna

Moderaterna pekar i kommittémotionerna *2004/05:U304 yrkande 3* och *U248 yrkande 26* på att frågor om minoriteters skydd förtjänar ökad uppmärksamhet.

Folkpartiet förespråkar i kommittémotionerna *2004/05:U225 yrkande 16* och *U209 yrkande 18* åtgärder för att motverka alla former av etnisk diskriminering.

Partiet tar i kommittémotionerna *2004/05:U231 yrkande 6* och *U285 yrkande 7* upp minoriteternas situation i Irak, dvs. situationen för de assyrisk/syriansk/kaldéiska, turkmenska och kurdiska folkgrupperna, och deras säker-

het, möjligheter att återvända till sina hemtrakter och att få sina kulturella och religiösa rättigheter erkända. Regeringen bör enligt Folkpartiet agera för att dessa frågor förs upp på den internationella dagordningen.

Kristdemokraterna anser enligt kommittémotion *U352 yrkande 2* att regeringen skall verka för att Mellanösterns minoriteter inte betraktas som andra klassens medborgare. I *yrkande 6* anförs att den kristna ursprungsbe-folkningen assyrier/syrianer/kaldéer måste få ett officiellt erkännande i den nya irakiska konstitutionen.

Vänsterpartiet begär i kommittémotion *2004/05:U263* att regeringen skyndsamt återkommer med förslag på hur OSSE:s handlingsplan för att för-bättra situationen för romer skall genomföras. I kommittémotion *2004/05:U268 yrkande 8* föreslås att Sverige i EU och FN skall verka för att norra Irak/irakiska Kurdistan inom den irakiska statsbildningen garanteras rätt till regionalt självstyre. I motionens *yrkanden 9–12* framhålls att Sverige i EU och FN skall lyfta fram kurdernas situation i Iran. De mänskliga rättig-heterna måste respekteras, kurderna måste ha rätt att använda sitt eget språk och de måste garanteras lokalt självstyre.

I kommittémotion *2004/05:U268 yrkande 1* behandlar Vänsterpartiet kur-dernas situation i Syrien och begär att Sverige i sina kontakter med syriska myndigheter och i FN, EU och andra internationella organ skall verka för att den statslösa kurdiska befolkningen i Syrien erhåller syriskt medborgarskap. I *yrkandena 6 i denna del och 7* föreslås att Sverige skall agera för att folkomflyttningarna av den kurdiska befolkningen i Syrien upphör och att kurdernas nationella och kulturella rättigheter i Syrien respekteras.

Vikten av att säkra situationen för minoriteter i Irak och att denna tas upp i EU och FN framhålls i enskilda motioner: *2004/05:U316 (fp) yrkande 6*, *2004/05:U329 (kd, fp) yrkandena 1–3* och *U326 (kd) yrkandena 1–3*.

Utskottets överväganden

Enligt FN finns inom nästan alla länders territorium en eller flera minorite-ter, vilka kännetecknas av att de har en egen etnisk, språklig eller religiös identitet som skiljer sig från majoritetsbefolkningens. Det finns ingen till-förlitlig statistik om detta men enligt FN tillhör uppskattningsvis 10–20 % av världens befolkning minoriteter. Detta innebär enligt FN:s högkommis-sarie för mänskliga rättigheter att mellan 600 och 1 200 miljoner männi-skor är i behov av särskilda åtgärder för skydd av sina rättigheter. Utgångspunkten för denna bedömning är att minoriteter ofta finns bland de mest missgynnade grupperna i samhället och att personer i minoritets-gruppen ofta utsätts för diskriminering och orättvisa samt utesluts från meningsfullt deltagande i samhälleligt och politiskt liv.

FN antog 1965 konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. Konventionsstaterna skall vidta olika typer av åtgärder, såsom lagstiftning och utbildningsinsatser, för att förhindra att människor blir diskriminerade på grund av etnisk tillhörighet. För att främja konventionens förverkligande finns en övervakningskommitté vars huvudsakliga verksamhet består i att övervaka staters efterlevnad av konventionen främst genom granskning av deras rapporter. Sverige har ratificerat konventionen. Flertalet av FN:s övriga konventioner om mänskliga rättigheter innehåller också uttryckliga förbud mot rasdiskriminering.

På regional nivå, exempelvis i Europa inom Europarådet och OSSE, finns olika instrument som innefattar särskilda rättigheter för minoriteter.

Religionsfriheten anges uttryckligen i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna. Många länder begränsar emellertid religionsfriheten på grund av att vissa religiösa uttrycksformer betraktas som ett hot mot statens överhöghet. Statliga bestämmelser mot religion på grundval av politiska ideologier förekommer fortfarande i vissa länder. Begränsningarna kan vara allt från förbud mot att utöva en religion till trakasserier och förföljelser av de troende.

Utskottet anser att ett gott förhållande mellan minoriteter och majoriteten och respekt för vardera gruppens identitet måste eftersträvas eftersom detta är av stort värde i en multietnisk och mångkulturell värld. Genom att beakta strävanden hos nationella eller etniska, religiösa grupper samt språkgrupper och tillförsäkra dessa samma värde som andra individer främjas deras deltagande i samhället vilket leder till minskade spänningar mellan grupper och individer. Detta har enligt utskottet största betydelse för fred och säkerhet, något som också kommer till uttryck i inledningen till FN:s deklaration om rättigheterna för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter (generalförsamlingens resolution 47/135, antagen 1992). Där sägs att "... främjande och skydd av rättigheterna för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter bidrar till den politiska och sociala stabiliteten i de länder de lever i" (*anm. fri översättning*).

Enligt FN har skyddet av minoriteter fått ökad aktualitet under senare år. Detta beror på att etniska, rasmässiga och religiösa spänningar har blivit starkare och kommit att utgöra hot mot ekonomisk, social och politisk samhällsstruktur i stater, liksom mot territoriell integritet. Det finns enligt utskottet, inte minst mot denna bakgrund, anledning att instämma i de motioner som framhåller vikten av ökad uppmärksamhet på och åtgärder för att skydda minoriteter och att motverka diskriminering av personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter. I sammanhanget vill utskottet också understryka att antisemitism och islamofofi måste bekämpas.

Utskottet erinrar om att, när FN, FN-stadgan och FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna skapades så byggde dessa på skyddet av individuella mänskliga fri- och rättigheter och principerna om icke-diskriminering och jämlikhet. Enligt då gällande synsätt skulle det, förutsatt att bestämmelserna om icke-diskriminering genomfördes på ett effektivt sätt, inte finnas behov av några särskilda stadganden om minoriteters rättigheter. Mycket snart blev det dock uppenbart att ytterligare åtgärder behövdes för ett stärkt skydd mot diskriminering av personer tillhörande minoriteter och för att främja deras identitet. I detta syfte utformades särskilda rättigheter för minoriteter och kompletteringar gjordes av befintliga bestämmelser om icke-diskriminering i internationella människorättsinstrument.

Det finns en rad internationella dokument som behandlar nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter. Den tidigare nämnda FN-deklarationen om rättigheterna för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter är av stor betydelse i sammanhanget.

EU agerar till stöd för etniska och religiösa minoriteter genom att främjande och skydd av rättigheterna för personer som tillhör sådana grupper är en central fråga i förbindelserna med tredjeländer och tas upp i den dialog om de mänskliga rättigheterna som EU för med dessa länder.

Sverige skall, enligt utskottets uppfattning, fortsätta att stödja det arbete mot rasism, rasdiskriminering och främlingsfientlighet som bedrivs inom bl.a. EU, FN, Europarådet och OSSE. Diskriminering av etniska och kulturella grupper måste motverkas kraftfullt. Denna uppfattning, som utskottet framhöll i betänkande 2003/04:UU9, måste understrykas även i dag. FN, EU och varje enskild medlemsstat måste vidta alla åtgärder som krävs för att bekämpa intolerans, rasism, diskriminering och våldshandlingar i samband med religionsutövande.

I motioner som redovisats ovan behandlas *situationen för assyrier/syrianer/kaldéer, kurder m.fl.* I betänkande 2005/06:UU10 Verksamheten i Europeiska unionen 2005 kommer utskottet senare under våren att behandla ett antal motionsförslag om minoriteter och främjande av icke-diskriminering i EU:s kandidatländer, och då främst i Turkiet.

Vad gäller olika befolkningsgrupper i Irak har utskottet inhämtat att 95 % är muslimer. Omkring 60 % är shiamuslimer, sunniterna beräknas utgöra ca 20 % och kurderna likaså ca 20 %. Övriga grupper är kristna assyrier, kaldéer och turkmener. Gruppen jezidis definierades i Iraks tidigare konstitution som araber. Det finns ingen aktuell befolkningsstatistik så uppgifterna om befolkningsgruppernas storlek bygger på uppskattningar.

Med anledning av att det i en motion betonas att assyrier/syrianer/kaldéer måste erkännas i den nya irakiska konstitutionen konstaterar utskottet att konstitutionen godkändes i en folkomröstning den 15 oktober 2005. Den

har ännu inte trätt i kraft utan detta sker när den regering tillträder som bildas efter allmänna val baserade på konstitutionen. När den nya regeringen tillträtt skall en kommission skapas som inom fyra månader skall presentera förslag om ändringar av konstitutionen.

Av den nya konstitutionens andra paragraf framgår att islam är statsreligion. Där slås också fast att alla individer garanteras fullständiga religiösa rättigheter vad avser trosfrihet och rätt att utöva sin religion. Som exempel anges i konstitutionen kristna, jezidis och mandéer. I konstitutionens tredje paragraf anges att landet har flera olika etniska och religiösa grupper (*"Iraq is a multi-ethnic, multi-religious and multi-sects country"*). Där framgår också att landet är grundare och verksam medlem av Arabförbundet och utgör en del av den islamska världen.

Konstitutionens fjärde paragraf fastslår att både arabiska och kurdiska är officiella språk i Irak. Där garanteras irakier även rätten att utbilda sina barn på modersmål som turkmenska, syriska och armeniska i statliga utbildningsinstitutioner i överensstämmelse med läroplaner eller på vilket annat språk som helst genom privata utbildningsinstitutioner. I fråga om turkmenska och syriska anges att dessa, förutom arabiska och kurdiska, utgör officiella språk i administrativa enheter där en stor del av befolkningen talar dessa språk. Varje region (motsvarande) kan besluta om vilket annat lokalt språk som helst som ytterligare officiellt språk om majoriteten av befolkningen beslutar om detta i allmän folkomröstning.

I fråga om medborgerliga fri- och rättigheter slås i konstitutionen fast att alla irakier är jämlika inför lagen utan diskriminering på grund av kön, ras, etnicitet, ursprung, hudfärg, religion, trosbekännelse, tro eller åsikt, eller på grund av ekonomisk eller social status (*anm.* innehållet i konstitutionen har här återgivits i sammandrag och i fri översättning).

Vad gäller möjligheterna för irakiska minoriteter att återvända till sina hemtrakter m.m., vilket tas upp i en motion, finns bestämmelser med anknytning till detta både i den övergångslag (*Transitional Administrative Law, TAL*), som gäller i Irak i början av 2006 och i den nya konstitutionen. Där sägs att åtgärder snabbt skall vidtas för att avhjälpa de orättvisor som är en följd av den tidigare regeringens åtgärder för att ändra den demografiska karaktären i vissa regioner, inklusive Kirkuk, genom att deportera och fördriva individer från deras hemvist, påtvinga migration in och ut från regioner m.m.

Mot denna bakgrund drar utskottet slutsatsen att innehållet i den nya irakiska konstitutionen bedöms ha en inriktning som följer internationella normer. Den har också vunnit bred internationell acceptans. Den stora utmaningen är nu att omsätta innehållet i praktisk handling. Vad gäller hanteringen av egendomsfrågor sägs i den rapport om mänskliga rättigheter i Irak som publicerades på Utrikesdepartementets hemsida i februari 2006

att arbetet gått mycket sakta framåt och att 127 000 sådana ärenden hade registrerats i september 2005, varav drygt 11 000 hade avgjorts i första instans.

Av den nämnda Irakrapporten framgår att det under det gångna året förekommit attacker mot kyrkor – i några fall omfattande och samtidiga attacker mot flera kyrkor. Rapporter gör gällande att situationen för kristna försvarats i de delar av landet där islamistisk extremism och militarism tilltagit. Andra uppgifter gör gällande att läget är än värre där det dessutom finns kvarvarande (underjordiska) organiserade Saddamtrogna strukturer från Baathpartiet. Så är enligt uppgift fallet exempelvis i Mosul där det under året skett upprepade attacker mot minoritetsgrupper och den multinationella styrkan. Rapporter finns om trakasserier mot kristna och kurder, liksom aktioner riktade mot alla invånare, bl.a. i form av tvång för kvinnor att bära slöja. Ett antal personer, främst kristna, har enligt uppgift under året lämnat Mosul. Vissa källor menar att situationen även för andra minoriteter än kristna, däribland kurder i Bagdad, försämrats. Romer framhålls som en utsatt grupp.

I rapporten från Utrikesdepartementet dras slutsatsen att spänningarna i Irak mellan etniska och religiösa grupper har ökat markant, även om situationen för minoriteter skiljer sig åt i olika delar av landet. Utskottet konstaterar att de nuvarande levnadsvillkoren för olika befolkningsgrupper på många håll i Irak synes stå i skarp kontrast till de skrivningar om icke-diskriminering m.m. som återfinns i konstitutionen och som har, som nämnts, vunnit bred acceptans hos det internationella samfundet.

Nu gäller det att Sverige, EU, FN m.fl. noga bevakar utvecklingen i Irak och tar lämpliga initiativ dels för att få till stånd en lagstiftning som bygger på de principer som anges i konstitutionen, dels för att understödja att lagstiftningen genomförs och följs upp. Den normaliseringsprocess som har inletts i Irak, inte minst genom de allmänna val som hållits och godkännandet av den nya konstitutionen, måste få ett kraftfullt och konstruktivt stöd från omvärlden.

Vad gäller det i en motion framförda kravet på rätt till regionalt självstyre i de norra kurddominerade delarna av Irak konstaterar utskottet att ett sådant kommer till stånd, enligt vad som framgår av den nya irakiska konstitutionen. Denna fråga berördes också vid den offentliga utfrågning om Iraks framtid som utskottet anordnade den 13 december 2005. Uppteckningar från utfrågningen ingår som bilaga i detta betänkande.

Kurderna i Iran, vilkas situation tas upp i en motion, utgör ca 10 % av landets befolkning på omkring 70 miljoner. Perserna utgör ungefär hälften av befolkningen, azerturkarna ca 25 % och araberna omkring 3 %. Dessutom finns ett antal mindre befolkningsgrupper.

Enligt Utrikesdepartementets nyligen publicerade rapport om mänskliga rättigheter i Iran kan flera grupper känna sig kulturellt diskriminerade. Undervisning får inte bedrivas på annat språk än persiska (farsi).

Förbättringar för kurderna skedde enligt Utrikesdepartementets rapport under president Khatami. Kurderna gav honom massivt stöd i presidentvalet 1997 och 2001. Den tidigare hårda censuren av kurdiska böcker har lättat, film och teater produceras på kurdiska. Ett kurdiskt kulturcentrum finns i Teheran. All politisk materia är dock känslig, och de ökade kulturella friheterna har inte åtföljts av stärkta rättigheter på andra områden. Kurdisk separatistisk verksamhet i Iran har dock inte upphört och inte heller övergreppen mot kurderna. I juli och augusti 2005 skedde omfattande demonstrationer av kurder i de kurdiska delarna i Iran. Dessa slogs ned av polis och militär, vilket resulterade i flera döda och fängslade kurder.

I ett uttalande i december 2005 från brittiska ordförandeskapet på EU:s vägnar kommenterades unionens människorättsdialog med Iran. Utskottet konstaterar att EU i uttalandet uttrycker djup oro över att människorättsituationen i Iran inte har förbättrats i något avsevärt avseende under de senaste åren och att den i många fall har förvärrats. Bland annat framhålls i uttalandet att Irans behandling av sina religiösa och etniska minoriteter inger djup oro.

Kurderna i Syrien, som behandlas i en motion, utgör ca 10 % av landets befolkning som uppgår till ungefär 18 miljoner. Enligt Utrikesdepartementet är kurderna i landet inte utsatta för direkt förföljelse men diskrimineras på olika sätt. De åtnjuter inte fulla minoritetsrättigheter, exempelvis får inte kurdiska användas som språk i undervisningen.

Mellan 200 000 och 250 000 kurder i landet beräknas i dag vara statslösa som en följd av att den dåvarande syriska regeringen 1961 i en arabiseringskampanj fräntog ungefär 120 000 kurder deras syriska medborgarskap. De statslösa kurderna och deras barn kan inte erhålla pass, saknar rösträtt och rätt att äga fast egendom och har inte heller rätt att söka statlig tjänst.

Sverige har, konstaterar utskottet, länge kritiserat hur de etniska minoriteterna, däribland kurderna, behandlas i Syrien. Ett nära samarbete sker också med EU och EU:s medlemsstater när det gäller att påverka den syriska regeringen att föra en politik som tillgodoser de mänskliga rättigheterna. EU tar regelbundet upp en rad frågor om de mänskliga rättigheterna med den syriska regeringen. Dessa gäller bl.a. den fortsatta förekomsten av godtyckliga arresteringar, bristfälliga rättegångar, kvarhållandet av politiska fångar och tortyr, vilka strider mot internationella människorättsnormer.

Enligt en rapport från brittiska Chatham House, en motsvarighet till det svenska Utrikespolitiska institutet, har de syriska kurderna på senare tid flyttat fram sina positioner genom att ställa hårdare krav på staten att respektera dem som etnisk minoritet. Kurdisk nationalism och aktivism syns enligt rapporten, som publicerades i januari 2006, öka ju mer internationellt isolerad den syriska regeringen blivit. I övrigt är den inhemska oppositionen i Syrien svag.

När det gäller åtgärder för att *förbättra situationen för romer*, som tas upp i en motion, vill utskottet understryka vikten av sådana insatser. Enligt årsrapporten 2005 från EU-organet Europeiskt centrum för övervakning av rasism och främlingsfientlighet, EUMC (*European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia*), framstår romer som den grupp som är mest sårbar för rasism inom EU. De utsätts för diskriminering på arbetsmarknaden, bostadsmarknaden och i utbildningsväsendet och är också offer för rasistiskt våld.

Årsrapporten från 2005 är EU:s första allsidiga översikt över rasistisk, främlingsfientlig, antisemitisk och antimuslimsk diskriminering innefattande samtliga 25 medlemsstater. Utöver romer så utsätts även invandrade arbetare från Afrika, Mellanöstern, Asien och Latinamerika för en hög grad av diskriminering. I vissa medlemsstater utsätts också nyanlända invandrade arbetare från Ryssland och Ukraina för diskriminering. EUMC pekar i årsrapporten på en rad åtgärder för att motverka diskriminering.

OSSE, som har 55 medlemsstater varav många med en betydande romsk befolkning, har inrättat en särskild kontaktpunkt rörande romer och sinter. Kontaktpunkten har till uppgift att främja integreringen av romer i de samhällen där dessa lever och att engagera regeringar i policyfrågor rörande romer. Ytterligare en uppgift är att ge tidiga varningssignaler om potentiella konflikter och att medla när konflikter redan har uppstått.

I den nämnda motionen om att förbättra situationen för romer vill motionärerna att OSSE:s/ODIHR:s handlingsplan i detta syfte skall genomföras. Utskottet konstaterar att ett genomförande pågår. På OSSE:s hemsida finns ett kalendarium avseende genomförandet. Kalendariet, som uppdateras fortlöpande i samarbete med bl.a. Europarådet, finns på länken http://www.osce.org/documents/odihhr/2005/09/16424_en.pdf.

I oktober 2005 anordnade OSSE i Warszawa en tvådagarskonferens om genomförandet av organisationens handlingsplan för romer. Där deltog 170 företrädare för regeringar, myndigheter, frivilligorganisationer samt romer, sinter och resande.

Särskild uppmärksamhet ägnas åt personer som tillhör minoriteter i samband med EU:s utvidgningsprocess och inom ramen för stabiliserings- och associeringsprocessen med länderna på västra Balkan. I Köpenhamnskrite-

rierna från 1993, som utformats för länder som vill ansluta sig till EU, framhålls särskilt skyddet för personer som tillhör minoriteter. I kriterierna anges att ”medlemskap kräver att ett kandidatland har stabila institutioner som garanterar demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter samt respekt för och skydd av minoriteter”. Kandidatländernas (Bulgarien, Rumänien, Turkiet och Kroatien) framsteg utvärderas i rapporter till EU, och särskild uppmärksamhet ägnas då åt de romska befolkningsgrupperna. Rapporterna, som utgör underlag för EU:s bedömning av kandidatländernas framsteg på vägen mot anslutning, innehåller detaljerade rekommendationer till kandidatländerna om hur de kan förbättra sina förfaranden. EU tillhandahåller också ekonomiskt stöd till främjande av icke-diskriminering i länder som förbereder medlemskap i unionen.

Utskottet understryker vikten av att Sverige fortsätter att stödja det arbete mot rasism, rasdiskriminering och främlingsfientlighet som bedrivs inom bl.a. FN, EU, OSSE och Europarådet. Det är också angeläget att Sverige i bilaterala kontakter och inom exempelvis de nyss nämnda internationella organen fortsätter att uppmärksamma urbefolkningar och minoriteter som är särskilt utsatta vad gäller de mänskliga rättigheterna. I linje med detta måste Sverige bidra till ett effektivt genomförande av de konventioner, resolutioner och rekommendationer som rör icke-diskriminering och urbefolkningars och minoriteters rättigheter och som antagits av FN-organ och andra organ.

Som nämnts avser utskottet att våren 2006 i betänkande 2005/06:UU10 Verksamheten i Europeiska unionen 2005 behandla ett antal motionsförslag om minoriteter och främjande av icke-diskriminering i kandidatländer, och då främst Turkiet.

Med vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 2004/05:U225 (fp) yrkande 16, 2004/05:U231 (fp) yrkande 6, 2004/05:U263 (v), 2004/05:U268 (v) yrkandena 1, 6 i denna del och 7–12, 2004/05:U304 (m) yrkande 3, 2004/05:U316 (fp) yrkande 6, 2004/05:U329 (kd, fp) yrkandena 1–3, U209 (fp) yrkande 18, U248 (m) yrkande 26, U285 (fp) yrkande 7, U326 (kd) yrkandena 1–3 samt U352 (kd) yrkandena 2 och 6.

5 Barns situation, jämställdhet, kvinnors situation, könsrelaterad handel

5.1 Barns situation

Motionerna

I detta avsnitt behandlas motionsförslag om barns situation. Flera motioner som tar upp människohandel o.d. syftar på både barn och vuxna och behandlas i ett sammanhang i nästa avsnitt i betänkandet.

Folkpartiet understryker i partimotionerna 2004/05:U226 yrkande 10 och U336 yrkande 12 barns rättigheter och anser att allt direkt skadligt barnarbete bör motverkas. I kommittémotionerna 2004/05:U225 yrkande 21 och U209 yrkande 24 föreslås att Sverige skall ge ett mer kraftfullt stöd till arbetet med att förbättra barns och föräldrars levnadsförhållanden och möjligheter.

Kristdemokraterna anser enligt kommittémotionerna 2004/05:U283 yrkandena 10–12 samt U351 yrkandena 11–13 att Sverige skall vara pådrivande för att nationell suveränitet inte skall få hindra skyldiga från att straffas för brott mot barn, att barnen bör få en mer central roll på den politiska dagordningen för fred och säkerhet och att rapporteringen om kränkningar av barns rättigheter måste förbättras. I yrkande 2 föreslås en snabb översyn av gällande regler, däribland relationen mellan föräldrabalken och de regler som styr transfereringar mellan socialkontor och ambassader, så att dessa inte utgör hinder när det gäller att hjälpa strandsatta barn att komma tillbaka till Sverige. De grundläggande rättigheterna för barn skall enligt kommittémotion 2004/05:U315 yrkande 11 omfatta rätten att tillhöra en familj.

I motion U351 yrkande 14 begärs ökade insatser i det konfliktförebyggande och fredsuppbyggande arbetet för att förbättra kvinnors och barns situation. Enligt yrkande 3 bör regeringen agera inom EU och ILO för att stoppa alla former av barnarbete.

Barnsoldaters situation tas upp i de båda nyss nämnda motionerna från Kristdemokraterna. I motion 2004/05:U283 yrkandena 8 och 9 samt U351 yrkandena 9 och 10 föreslås att regeringen ökar trycket på stater att ratificera och genomföra konventionen om barns rättigheter och därmed slå fast 18 år som minimigräns för rekrytering av unga som soldater och åtaganden om program för att hjälpa barnsoldater att bearbeta traumatiska händelser och återintegrera dem i samhället.

I motion 2004/05:U283 yrkande 17 och i motion U351 yrkande 18 begär Kristdemokraterna att regeringen verkar för ett komplement till FN:s barnkonvention och att en representant tillsätts för barns utsatthet i miljöproblematiska områden.

Utskottets överväganden

Riksdagen beslutade i december 2005 på förslag av utrikesutskottet att höja Sveriges biståndsram för 2006 så att denna uppgår till 1 % av beräknad BNI (bet. 2005/06:UU2, rskr. 2005/06:80). Beslutet innebär att de svenska biståndsinsatserna kan öka och att vi därigenom kan lämna ett större ekonomiskt stöd till genomförandet av FN:s millenniemål. Av beslutet följer också att Sverige i större utsträckning kan bidra till åtgärder för att förbättra barns och föräldrars levnadsförhållanden och möjligheter, vil-

ket föreslås i en motion. Utskottet har under innevarande riksmöte i betänkande 2005/06:UU2 redovisat en rad synpunkter på biståndsinsatser riktade mot kvinnor och barn.

Konventionen om barnets rättigheter (barnkonventionen) antogs av FN:s generalförsamling 1989. Konventionen avser såväl medborgerliga och politiska rättigheter som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Till konventionen hör två fakultativa protokoll. Det första behandlar frågor om barn i väpnade konflikter. Det andra handlar om handel med barn, barnpornografi och barnprostitution. För att främja konventionens förverkligande finns en övervakningskommitté vars huvudsakliga verksamhet består i att övervaka staters efterlevnad av konventionen främst genom granskning av deras rapporter.

Sverige fortsätter sitt arbete med att bidra till att rättigheterna i FN:s barnkonvention i största möjliga utsträckning kommer världens barn till godo. Detta sker i överensstämmelse med riksdagens beslut om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik (skr. 2003/04:20, bet. 2003/04:UU9, rskr. 2003/04:176). Således stöder Sverige – även genom EU – det fortsatta arbetet med att övervaka barnkonventionens efterlevnad, fortsätter att betona barnrättsperspektivet i Unicefs och det övriga FN-systemets arbete och framhåller vikten av att rekommendationer till staterna från Barnrättskommittén (den kommitté som övervakar efterlevnaden av barnkonventionen) följs upp. Utskottet beklagar att två av FN:s medlemsstater, USA och Somalia, fortfarande inte har ratificerat barnkonventionen.

Sverige stöder också Internationella arbetsorganisationens (ILO) arbete med att genomföra organisationens konvention nr 182 om förbud mot och avskaffande av de värsta formerna av barnarbete och vidmakthåller sitt engagemang i frågan om skyddet för barn i väpnade konflikter, inklusive genom att verka för genomförandet av protokollet till FN:s barnkonvention om sådant skydd. Sverige fortsätter att uppmärksamma frågan om våld mot barn, bl.a. genom stöd till en FN-studie om våld mot barn (se nedan).

Barnfrågorna har också hög prioritet i det svenska arbetet inom Europarådet. Genom svensk försorg lyftes integrering av barnrättsperspektivet särskilt fram vid Europarådets toppmöte i Warszawa i maj 2005. Frågan om barnets rättigheter och våld mot barn utgör särskilda uppföljningsområden efter mötet, bl.a. kommer ett treårigt handlingsprogram för barnfrågor att lanseras vid en konferens i Monaco våren 2006. Konferensen kommer att behandla barns rättigheter, barns deltagande, sexuellt utnyttjande och barn-aga.

Som framgått stöder Sverige efterlevnad och genomförande av barnkonventionen. Sverige deltar aktivt i Europarådets expertkommitté för barn- och familjefrågor. Utifrån barnets rättigheter enligt barnkonventionen skall kommittén verka för att sprida goda exempel på stöd i föräldraskapet och

familjepolitik. Till kommittén finns två arbetsgrupper knutna. Den ena är inriktad på stöd till föräldrar i riskzonen för socialt utanförskap, den andra på barns rätt att växa upp utan våld. Sverige deltar aktivt i kommitténs arbete och innehar ordförandeposten i den sistnämnda arbetsgruppen. Här kan också nämnas att Europarådets parlamentariska församling våren 2005 antog rekommendationer om barns rättigheter på institutioner och i olika omvårdnadsmiljöer.

Enligt vad utskottet inhämtat driver Sverige inom Unicef och andra delar av FN-systemet bl.a. frågor om handlingsplaner och genomförande av FN:s barnkonvention. Genom Sida har medel lämnats för att stärka kompetensen kring barnfrågor.

Barns och ungdomars hälsa är ett särskilt arbetsområde inom Världshälsoorganisationen (WHO). Det är också ett område som Sverige prioriterar i WHO-samarbetet. Det finns ett nära samband mellan barns och ungdomars hälsa och andra centrala frågor inom WHO, exempelvis kampen mot hiv/aids samt arbetet för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. WHO:s regionalkommitté för Europa antog i september 2005 en strategi för barns och ungdomars hälsa och utveckling. Syftet med strategin är att ge vägledning till medlemsstaterna vid utformningen av nationell politik på området.

Vad gäller det nordiska samarbetet kan nämnas att Nordiska ministerrådet, med utgångspunkt från barnkonventionen och ett rättighetsperspektiv, utarbetat ett förslag till en övergripande strategi för barn och unga i Norden. Strategin skall behandlas av samarbetsministrarna vid ett möte våren 2006.

I regeringens skrivelse 2003/04:47 Utveckling av den nationella strategin för att förverkliga FN:s konvention om barnets rättigheter fastslogs att Sverige skulle utveckla det internationella arbetet med barnkonventionen. Regeringen avser att våren 2006 till riksdagen lämna en skrivelse med redovisning av barnpolitiken.

Barnarbete – som tas upp i motioner – förekommer fortfarande i en lång rad länder och sektorer.

Trots välvilliga uttalanden från många regeringar att avskaffa eller kontrollera barnarbete saknas inte sällan viljan att skydda de utsatta barnen och att stoppa exploateringen av dem. En aktuell bild av levnadsförhållandena för unga hembiträden i Indonesien ges i rapporten *Always on Call – Abuse and Exploitation of Child Domestic Workers in Indonesia* som gavs ut av organisationen Human Rights Watch i juni 2005. Liknande exempel kan med säkerhet hämtas från många andra håll i världen.

I den nämnda rapporten visas hur barn – främst flickor – och ibland bara 12 år gamla, arbetar 14–18 timmar om dygnet sju dagar i veckan, isoleras från sina familjer, får usla löner och inte sällan utsätts för sexuella över-

grepp. Lagstiftningen och myndigheterna ger inget skydd, vilket Human Rights Watch kritiserar. Organisationen lägger fram förslag om åtgärder för att förbättra skyddet för de utsatta barnen och stärka deras rättigheter.

I strategin för det svenska biståndssamarbetet med ILO för 2003–2006 läggs särskild tonvikt vid FN:s millenniedeklaration och internationella konventioner om mänskliga rättigheter. Sverige ger också frivilliga bidrag till ILO:s biståndsverksamhet där projekt inriktas på bl.a. avskaffande av barnarbete samt nätverk för att främja arbete för ungdomar. Svenskt bilateralt stöd, men också stöd via EU, lämnas till ILO:s internationella program för avskaffande av barnarbete (IPEC) som är inriktat på grundläggande skolutbildning som en central strategi i kampen mot barnarbete. Samarbetet mellan EU och ILO bedrivs inom ramen för ett strategiskt partnerskap som undertecknades 2004.

Enligt vad utskottet inhämtat från EG-kommissionen avser den att i juli 2006 publicera ett meddelande om barnets rättigheter. I meddelandet skall, med utgångspunkt från FN:s barnkonvention, ett stort antal frågor kring barnets rättigheter tas upp som rör både EU:s inre och yttre politik.

I EU:s Årsbok om de mänskliga rättigheterna 2005 framhålls att en viktig del av EU:s interna och externa politik är att främja och skydda barnets rättigheter. När det gäller den externa politiken nämns exempelvis att unionen i samarbete med latinamerikanska länder lagt fram resolutioner vid de årliga sessionerna i FN:s generalförsamling och FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna om barnens rättigheter och där tagit upp ett brett spektrum av oroväckande frågor.

På många håll i världen ökar antalet barn som påverkas av väpnade konflikter och andra former av våld, inklusive våld i hemmet, sexuellt utnyttjande och människohandel. Detta slås fast i slutsatserna från FN:s världstoppmöte 2005 där det sägs att den nationella förmågan att hjälpa de utsatta barnen med rehabilitering och återintegrering i samhället måste förbättras. Toppmötesdeltagarna förband sig att stärka barnets rättigheter och uppmanade medlemsstaterna att ansluta sig till FN:s barnkonvention.

I detta sammanhang kan också nämnas att en rapport om *våld mot barn* håller på att utarbetas på uppdrag av FN:s generalförsamling och generalsekreteraren. Rapporten med rekommendationer kommer under året att överlämnas till generalsekreteraren som väntas lägga fram rekommendationerna vid generalförsamlingens 61:a möte 2006/07. Som ett led i utarbetandet av rapporten genomförs regionala konsultationer. I Europa skedde detta genom konferensen *Stop Violence Against Children – Act Now* i juli 2005 i Ljubljana med Europarådet som huvudarrangör.

Sverige har som nämnts lämnat ekonomiskt bidrag till utarbetande av rapporten om våld mot barn och understrukit att den måste innefatta också frågor om våld mot barn i skolan och i hemmet. Detta var också något som Sverige betonade vid konferensen i Ljubljana.

Ett antal motionsförslag har lagts fram om att förbättra barns situation i anslutning till konflikter och fredsbyggande. Som nämnts vidmakthåller Sverige sitt engagemang i fråga om skyddet för *barn i väpnade konflikter*.

Enbart under det senaste decenniet uppskattar man att väpnade konflikter har krävt mer än två miljoner barns liv och lemlästat ytterligare sex miljoner. Konflikter berövar barn föräldrar, vårdare, grundläggande sociala tjänster, sjukvård och utbildning. Det finns ungefär 20 miljoner fördrivna barn och flyktingbarn, medan andra hålls som gisslan, har förts bort eller fallit offer för människohandel. System för registrering av nyfödda och rättssystem för ungdomsbrottslingar kollapsar. Man uppskattar att det ständigt finns minst 300 000 barnsoldater som deltar i konflikter. Dessa uppgifter redovisas i EU:s riktlinjer om barn och väpnade konflikter, som antogs i december 2003.

I en avrapportering till tredje utskottet under FN:s generalförsamling i oktober 2005 fastslog generalsekreterarens särskilda representant för barn och väpnade konflikter att barn i fler än 30 länder i dag påverkas direkt eller indirekt av väpnade konflikter. Barn dödas och lemlästas, blir föräldralösa, rövas bort, berövas utbildning och hälsovård och lämnas med djupa känslomässiga ärr och trauman.

I EU:s riktlinjer om barn och väpnade konflikter slås fast att barn har särskilda behov både på lång och kort sikt efter en konflikt. Det gäller exempelvis hjälp med att spåra upp familjemedlemmar, rehabilitering och social återanpassning, psykosociala rehabiliteringsprogram, medverkan i program för avväpning, demobilisering och återanpassning samt införande av övergångsbestämmelser i rättssystem. Där konstateras att det i många situationer råder straffrihet för dem som begår brott mot barn. FN-konventionen om barnets rättigheter har visserligen ratificerats av nästan alla stater men långt ifrån alla tillämpar den. Särskilt vid väpnade konflikter är barnen oproportionerligt hårt utsatta på många olika sätt och med långverkande effekter. Konsekvenserna av väpnade konflikter för framtida generationer kan bli att dessa bildar grogrunden för fortsatta eller på nytt upplammande konflikter. Syftet med det fakultativa protokoll till konventionen om barnets rättigheter som rör barn i väpnade konflikter är att motverka denna situation.

EU åläggs i riktlinjerna att ta itu med väpnade konflikters konsekvenser för barn genom övervakning och rapportering från EU:s beskickningschefer, EU:s militära befälhavare och särskilda representanter samt i bl.a. politisk dialog, multilateralt samarbete och krishanteringsoperationer. Där anges olika verktyg som kan användas i sammanhanget.

I riktlinjerna från 2003 åläggs rådets arbetsgrupp för mänskliga rättigheter att lägga fram en utvärdering för rådet med rekommendationer till förbättringar eller uppdatering av riktlinjerna efter två år. Efter att utvärderingen genomförts antog rådet i december 2005 slutsatser i frågan.

I slutsatserna välkomnar rådet framstegen som har skett i genomförandet av riktlinjerna och framhåller att rådets arbetsgrupp för mänskliga rättigheter har en strategisk roll i sammanhanget. Samtidigt noteras behovet av att ytterligare integrera frågan inom hela EU. Rådet uppmanar andra arbetsgrupper samt ansvariga för de civila och militära uppdragen och andra EU-aktörer att arbeta hårdare för att genomföra riktlinjerna. Det framhålls också att EU:s verksamhet på området bör stödja och komplettera FN:s arbete, bl.a. genomförandet av säkerhetsrådets resolution 1612 (2005) om barn och väpnade konflikter (se nedan).

I utvärderingen sammanfattas de åtgärder som vidtagits av rådet, kommissionen och medlemsstaterna inom en rad olika områden sedan riktlinjerna antogs. Mindre förbättringar noteras. Utvärderingen innehåller 18 specifika rekommendationer som man hoppas skall leda till snabbare framsteg på området. Däremot har rådsarbetsgruppen för mänskliga rättigheter inte föreslagit några ändringar i riktlinjerna utan menar att dessa fortfarande håller. Man anser i stället att EU måste satsa hårdare på att riktlinjerna skall genomföras fullt ut. Riktlinjerna bör därför mer effektivt användas som ett redskap för integrering av frågorna inom hela EU.

Utskottet konstaterar att Sverige deltar i rådsarbetsgruppen och har varit aktivt i dess hantering av frågan om barn och väpnad konflikt. Sverige bidrog aktivt till utarbetandet av den handlingsplan som antogs som stöd för riktlinjerna och bidrog med uppgifter om svenska insatser på området barn och väpnad konflikt.

EU:s riktlinjer om barn och väpnad konflikt finns på kommissionens hemsida: <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/web15634.sv03.pdf>.

Rådets arbetsgrupp för de mänskliga rättigheterna har i slutet av 2005 pekat ut elva länder som skall prioriteras i EU:s åtgärder, eftersom situationen för barn som drabbats av väpnade konflikter är särskilt allvarlig där: Afghanistan, Burma, Burundi, Colombia, Demokratiska Republiken Kongo, Elfenbenskusten, Liberia, Nepal, Sri Lanka, Sudan och Uganda. Det framhålls att denna förteckning över länder inte skall betraktas som

uttömmande utan beskickningschefernas rapportering och andra tillförlitliga källor bör vara avgörande för när och var en insats krävs. Två länder, Rwanda och Sierra Leone, har tagits bort från listan.

Utskottet välkomnar att FN:s världstoppmöte 2005 uppmanade medlemsstaterna att vidta effektiva åtgärder för att förhindra att barn av väpnade styrkor och grupperingar blir rekryterade till och används i väpnade konflikter. Detta står i strid med internationell rätt och skall förbjudas och förklaras brottsligt. Toppmötet uppmanade alla berörda stater att vidta konkreta åtgärder i enlighet med detta. Likaså uppmanades till ratificering av FN:s barnkonvention och tilläggsprotokollet om barns medverkan i väpnade konflikter.

När det gäller skyddet av barn i samband med väpnade konflikter har som framgått säkerhetsrådet under 2005 antagit en resolution (nr 1612). I slutet av 2005 startade verksamheten i en ny arbetsgrupp under säkerhetsrådet med uppgift att genomföra åtgärder för granskning och rapportering om barn i väpnade konflikter. Avsikten är att säkerhetsrådet fortlöpande skall följa de åtgärder som genomförs till skydd för barnen respektive åtgärder som vidtas mot förbrytare.

Utskottet vill i detta sammanhang poängtera att Sverige motverkar straffrihet vid brott mot barn och de mänskliga rättigheterna. När det gäller våld mot barn – såväl inom som utom hemmet – driver Sverige konsekvent linjen att detta skall kriminaliseras. Här kan också nämnas att Interparlamentariska unionen (IPU) i en resolution i oktober 2004 uppmanade stater att avskaffa straffrihet och att ställa personer inför rätta som är ansvariga för folkmord, brott mot mänskligheten och krigsbrott inklusive brott i form av sexuellt våld riktat mot kvinnor och flickor.

Ovan har några viktiga komponenter i ett omfattande internationellt regelverk rörande barn i väpnade konflikter redovisats. Utskottet konstaterar att det finns en medvetenhet om att det krävs särskilda åtgärder för att skydda barns utsatthet och att detta behandlas i olika forum inom FN, i EU, AU och andra regionala organisationer. Det som krävs är att det internationella regelverket nu omsätts i praktiken och får verkan i konfliktområden.

För att detta skall kunna ske måste arbetet med barn och väpnad konflikt integreras i all relevant verksamhet; i konfliktförebyggande arbete, i humanitära insatser, i fredsbevarande missioner och i utvecklingsarbetet. Berörda aktörer måste ta upp dessa frågor med regeringarna i konfliktländerna och rapportera regelbundet om efterlevnad av det regelverk som finns beträffande barn i väpnade konflikter. Politiska påtryckningar på länder som begår övergrepp mot barn måste öka, inklusive möjligheterna till riktade sanktioner. De svenska insatserna skall enligt utskottets uppfattning

först och främst inriktas på att verka för att regelverket når ut i praktiken. Detta arbete måste drivas inom FN-systemet, EU och andra regionala organisationer och i bilaterala kontakter.

Utskottet delar uppfattningen i flera motioner om betydelsen av åtgärder för att stärka flickors och pojkars ställning – bl.a. genom *utbildning* – och betydelsen av att beakta barns, ungdomars och kvinnors behov i konfliktförebyggande insatser. Utskottet har i betänkande 2005/06:UU2 understrukt vikten av utbildning som ett led i utvecklingspolitiken.

Familjens betydelse för barnet tas upp i en motion. Utskottet konstaterar att familjens roll behandlas redan i ingressen till FN:s konvention om barnets rättigheter som antogs av FN:s generalförsamling den 20 november 1989. Där sägs att ”barnet, för att kunna uppnå en fullständig och harmonisk utveckling av sin personlighet, bör växa upp i en familjemiljö, i en omgivning av lycka, kärlek och förståelse”.

Med anledning av motionsförslag om *en representant för barns utsatthet i miljöproblematiska områden* erinrar utskottet om vad som anges i FN:s millenniedeklaration om utveckling och fattigdomsbekämpning och om att skydda vår gemensamma miljö. Ett uppfyllande av millenniemålet om att säkra en miljövänlig och hållbar utveckling har stor betydelse för möjligheterna att nå övriga millenniemål, däribland målet om att minska barnadödligheten. Utskottet redovisade i betänkande 2003/04:UU12 miljöfrågornas samband med vart och ett av FN:s millenniemål.

Utskottet konstaterar att FN:s barnfond Unicef vad gäller millenniemålen och miljön har valt att prioritera åtgärder avseende vatten och sanitet. Unicef verkar således för att andelen människor utan hållbar tillgång till säkert dricksvatten respektive grundläggande sanitet skall halveras till 2015 och att alla skolor då skall ha utrustning för sanitet och handtvättning. Enligt statistik som Unicef redovisar på sin hemsida tvingas fortfarande mer än en miljard människor använda osäkra vattenkällor och mer än 2,5 miljarder människor har otillfredsställande sanitära förhållanden. Utskottet vill understryka vikten av konkreta åtgärder för att nå millenniemålen.

Vad gäller möjligheterna att *underlätta för strandsatta barn att återvända till Sverige*, vilket tas upp i en motion, konstaterar utskottet att denna fråga har uppmärksammats på senare tid. Strandsatta barn söker sig till svenska ambassader eller konsulat för att få hjälp att resa hem. Barnen har placerats av sina vårdnadshavare, oftast i familjens ursprungsland, för exempelvis utbildning eller fostran. Barnen har inte alltid samtyckt till placeringen och har frantagits sina pass och eventuell returbiljett. Det har förekommit osäkerhet bland passmyndigheterna utomlands om de rättsliga

förutsättningarna för att utfärda pass till minderåriga utan medgivande av vårdnadshavare. Passfrågan har på så sätt utgjort ett hinder för att barnen får skyndsamt hjälp.

Utskottet noterar att regeringen den 16 februari 2006 beslutat att till Lagrådet överlämna förslag till ändring i passlagen. Förslaget innebär att tillfälliga pass för direkt resa till Sverige skall kunna utfärdas för barn under 18 år, även utan vårdnadshavarens medgivande. Detta skall kunna göras om ett barn befinner sig i en situation där det finns risk att dess hälsa eller utveckling skadas eller det annars finns särskilda skäl att utfärda pass för barnet. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 2006. Avsikten med lagändringen är enligt folkhälso- och socialministern att avlägsna ett byråkratiskt hinder för strandsatta barn att komma hem och att markera att kommunerna måste behandla dessa ärenden snabbt.

Med vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 2004/05:U225 (fp) yrkande 21, 2004/05:U226 (fp) yrkande 10, 2004/05:U283 (kd) yrkandena 8–12 och 17, 2004/05:U315 (kd) yrkande 11, U209 (fp) yrkande 24, U336 (fp) yrkande 12 samt U351 (kd) yrkandena 2, 3, 9–14 och 18.

5.2 Jämställdhet, kvinnors situation och könsrelaterad handel

Motionerna

Moderaterna förespråkar i partimotion *Sk496 yrkande 16* arbete för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och stärkande av kvinnors rätt till bestämmande över den egna sexualiteten.

Folkpartiet betonar i partimotion 2004/05:U226 yrkande 9 kvinnors rättigheter och konstaterar att 70 % av världens allra fattigaste individer är kvinnor. När det gäller makt, pengar och inflytande är kvinnor andra klassens medborgare i alla världens länder. Utvecklingspolitiken bör ta avstamp i kvinnors egna behov och förutsättningar att skapa förändring. I kommittémotionerna 2004/05:U225 yrkande 18 och U209 yrkande 20 förespråkas åtgärder för att motverka våld mot och diskriminering av kvinnor.

I de nämnda motionerna 2004/05:U226 yrkande 11 och U209 yrkande 22 liksom i partimotion U336 yrkande 11 föreslås att Sverige i internationella forum driver frågan om sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till abort. Motsvarande förslag återfinns också i kommittémotion 2004/05:U310 yrkande 1. Åtgärder bör vidtas för att motverka handel med kvinnor och barn, enligt motionerna 2004/05:U225 yrkande 19 och U209 yrkande 21. I partimotion *Ju383 yrkande 10* pläderar Folkpartiet för nolltolerans mot att internationella organisationers personal utnyttjar offer för människohandel eller begår andra övergrepp mot civila.

Kristdemokraterna begär i kommittémotionerna 2004/05:U308 yrkande 1 samt U382 yrkande 1 att regeringen i bilaterala och multilaterala kontakter med andra länder skall verka för att traditionella lagar som diskriminerar kvinnor avskaffas. I den förstnämnda motionen, yrkandena 5–7, samt i motion U382 yrkande 5 föreslås åtgärder för en minskad klyfta mellan kvinnors och mäns tillgång till mark, krediter och produktionsmedel liksom att regeringen ökar trycket på utvecklingsländerna att höja andelen kvinnor som deltar i beslutande församlingar och verkar för en global ökning av antalet deltagande kvinnor på högsta politiska nivå.

I kommittémotion U384 yrkande 2 förespråkar *Kristdemokraterna* åtgärder för att förhindra våldtäkt som vapen i kris och krig samt för att öka kvinnors roll i arbetet med att bevara fred och säkerhet.

Sverige bör, enligt *Kristdemokraterna*, i motionerna 2004/05:U308 yrkande 9 och U382 yrkande 9, verka för att det internationella samfundet intensifierar arbetet med att stoppa det könsrelaterade våldet. Kvinnors och barns situation måste uppmärksammas på grund av deras utsatthet för diskriminering och våld, anför partiet i kommittémotion U383 yrkande 10. Enligt motion 2004/05:U308 yrkande 10 bör Sverige agera för att hedersmord prioriteras på den politiska dagordningen i Sverige och EU. I yrkandena 12 och 15 i den nämnda motionen liksom i motion U382 yrkandena 12–15 begärs att Sverige inom EU och internationellt verkar för ett förbud mot prostitution och för att EU erkänner kvinnlig könsstympning som brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna. Kampen mot kvinnlig könsstympning bör stödjas genom biståndspolitiken och genom utbildningsinsatser.

Kraftfullare agerande från regeringens sida för att inom det internationella samfundet och genom frivilligorganisationer motverka sexuell exploatering mot barn förespråkas i kommittémotionerna 2004/05:U283 yrkande 1 och U351 yrkande 1. I partimotion A370 yrkande 35 framhåller *Kristdemokraterna* att ett verktyg för att bekämpa människohandeln utgörs av det tilläggsprotokoll till FN:s konvention mot gränsöverskridande och organiserad brottslighet som avser förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn. I kommittémotion 2004/05:U306 yrkandena 5, 7 och 11 föreslås stöd till traffickingoffer i ursprungslandet och betonas vikten av att i internationella sammanhang understryka sambandet mellan människohandel och synen på prostitution samt att det genomförs informationsinsatser för att varna för människohandlare. Ökad uppmärksamhet krävs av FN och andra internationella organ för att få till stånd skydd mot sexuella övergrepp och våld i flyktinglägren, enligt motion U382 yrkande 4.

Miljöpartiet förespråkar i kommittémotion U340 yrkandena 11, 14 och 17 åtgärder för att stoppa trafficking. Regeringen bör verka för att alla europeiska regeringar skall underteckna överenskommelser mot trafficking och

framför allt ratificera FN:s konvention mot gränsöverskridande och organiserad brottslighet inklusive tilläggsprotokollet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn (Palermoprotokollet). Sverige bör främja tillkomsten av internationella uppförandekoder på olika nivåer för militärer och poliser som tjänstgör utomlands. Det är vidare angeläget att Sverige internationellt verkar för en kriminalisering av könsköpare enligt svensk modell.

Utskottets överväganden

Utskottet vill inledningsvis erinra om FN-konventionen om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor (CEDAW) som antogs av FN:s generalförsamling 1979. Konventionen ger ett ramverk för att säkerställa lika rätt för kvinnor och män. Till konventionen hör ett fakultativt protokoll som framför allt ger individer, eller grupper av individer, klagorätt vad gäller kränkningar av konventionens rättigheter. För att främja konventionens förverkligande finns en övervakningskommitté vars huvudsakliga verksamhet består i att övervaka staters efterlevnad av konventionen främst genom granskning av deras rapporter.

FN:s millenniedeklaration 2000 slog fast jämställdhet mellan könen och stärkande av kvinnors rättigheter som avgörande faktorer i fattigdomsbekämpningen och ett genomförande av hållbar utveckling. I millenniedeklarationen åtog sig medlemsstaterna också uttryckligen att bekämpa alla former av våld mot kvinnor och att efterleva konventionen om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor.

Det tredje av de åtta millenniemålen är direkt inriktat på jämlikhet och stärkande av kvinnors rättigheter. Det har dock blivit allt tydligare och mer accepterat av det internationella samfundet att ett könsperspektiv måste införlivas i samtliga millenniemål, eftersom jämställdhet är en förutsättning för att de skall nås.

Utskottet välkomnar de ökade satsningar på jämställdhet inom svenskt utvecklingsbistånd som görs under 2006. Insatserna förstärks främst på tre områden: kvinnors och flickors allmänna hälsa, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, könsrelaterat våld och jämställdhetsintegrering som handlar om att analysera nya områden, som export- och näringslivsfrämjande och handel, ur ett jämställdhetsperspektiv.

Utskottet ser positivt på att jämställdhet ingår i Sidas strategiska prioriteringar 2006 och att en ny policy för jämställdhet i utvecklingssamarbetet har tagits fram. Där slås fast att en stor del av världens kvinnor lever i fattigdom. De fattiga kvinnorna saknar valmöjligheter, makt och materiella resurser. Traditionella könsroller och normer står i vägen för utvecklingen. Följderna blir ofta negativa och ibland ödesdigra för flickor och kvinnor. Men även pojkar och män blir lidande av obalans och traditionella orättvi-

sor. Därför är, framhåller Sida, jämställdhetsarbetet en del i all fattigdomsbekämpning i myndighetens verksamhet. Det är både en fråga om mänskliga rättigheter och, dessutom, en viktig del av hela samhällsutvecklingen – insatser som främjar jämställdhet har visat sig vara bland de mest effektiva sätten att minska fattigdom.

Utskottet vill här också nämna att en rad förslag om stärkande av kvinnors ställning lagts fram i slutrapporten från utrikesutskottets särskilda projektgrupp Jämställdhet inom utvecklingssamarbetet. Rapporten ingår som bilaga i utskottets betänkande 2004/05:UU2.

Satsningar på kvinnors utbildning får direkta effekter på reproduktionsmönstren. Det leder till minskad barnadödlighet, ökad preventivmedelsanvändning, förbättrat näringsintag, ökad satsning på barns skolgång etc. Utbildningens innehåll är viktig. Om den bygger på värderingarna i ett könssegregerat samhällssystem blir inte effekterna lika stora. Kvinnors möjlighet till avlönat arbete har också stor betydelse för att de skall kunna skapa sig en egen plattform och få ökad makt i samhället.

Den handlingsplan som antogs vid FN:s kvinnokonferens i Beijing 1995 – fem år före millenniedeklarationen – har enligt utskottet fortfarande hög aktualitet. Inte minst beror det på att den har en vägledande funktion för stater när det gäller genomförande av politik rörande kvinnor och jämlikhet. I handlingsplanen identifierades tolv särskilt viktiga områden:

- den ökande fattigdomen bland kvinnor
- utbildning för kvinnor
- kvinnor och hälsovård
- våld mot kvinnor
- effekterna för kvinnor av konflikter
- kvinnor och ekonomi
- kvinnors makt och beslutsfattande
- mekanismer för att främja kvinnors villkor
- främjande och skydd av mänskliga rättigheter för kvinnor
- kvinnor och medier
- kvinnor och miljö samt
- flickor/barn.

Vid uppföljningskonferenserna 2000 respektive 2005 – Beijing +5 respektive Beijing +10 – har regeringar och kvinnoorganisationer följt upp och utvärderat resultatet av handlingsplanen och sökt identifiera hindren när det gäller genomförande av kvinnors rättigheter.

Utskottet erinrar om att Beijing +10 slog fast ett antal viktiga hinder mot att kvinnors rättigheter förverkligas. Dessa inkluderar lågt deltagande av kvinnor på beslutsfattande nivåer, fortlevandets av stereotypa attityder och diskriminerande beteende gentemot kvinnor samt diskriminering i arbetslivet. Våld mot kvinnor, särskilt i hemmet, är fortfarande vanligt förekom-

mande i alla länder och kvinnor fortfarande vara utsatta för s.k. traditionellt våld i många delar av världen. I Asien, Latinamerika och Afrika är kvinnor i oproportionerligt hög grad påverkade av fattigdom och bristande tillgång till hälsovård, vilket bl.a. leder till hög mödradödlighet. Människohandel och stor utbredning av hiv/aids bland kvinnor utgör problem i länder i Afrika, Latinamerika samt Central- och Östeuropa. I många länder finns fortfarande lagstiftning som diskriminerar kvinnor och som hindrar dem från att fullt ut åtnjuta politiska, civila, ekonomiska och sociala rättigheter. På många håll införs lagstiftning för att stärka kvinnors rättigheter men det praktiska genomförandet brister.

I sammanhanget vill utskottet peka på att Beijing +10 sett ur ett parlamentariskt perspektiv utgjorde temat för en resolution som antogs vid Interparlamentariska unionens 111:e session i Genève i oktober 2004.

Utskottet konstaterar att FN:s världstoppmöte 2005 slog fast att framsteg för kvinnor innebär framsteg för alla. Toppmötet bekräftade åter vikten av att fullt ut genomföra rättigheterna och handlingsplanen från Beijing eftersom den bidrar till ett förverkligande av millenniemålen. I sammandrag åtog sig toppmötesdeltagarna i slutdeklarationen att främja jämställdhet mellan könen och att eliminera könsdiskriminering bl.a. genom att så snart som möjligt och senast 2015 undanröja ojämlikhet på alla nivåer i utbildningssystemet, garantera kvinnors fria och jämbördiga rätt att äga och arva egendom, garantera lika rätt till reproduktiv hälsa, främja kvinnors lika tillgång till arbetsmarknaden, hållbar anställning och tillräckligt skydd på arbetsmarknaden samt garantera kvinnors lika tillgång till egendom, inklusive land, krediter och teknologi. Deltagarna i världstoppmötet förpliktade sig också att eliminera alla former av diskriminering och våld mot kvinnor och flickor, vilket också innefattar avskaffande av straffrihet och genom att civila, särskilt flickor och kvinnor, tillförsäkras skydd under och efter väpnade konflikter, något som står i överensstämmelse med internationell humanitär rätt. Vidare åtog de sig att främja ökad kvinnorepresentation i beslutsfattande regeringsorgan, vilket också innefattar lika möjligheter för kvinnor att fullt ut delta i den politiska processen.

Nu gäller det att omsätta toppmöteslutsatserna i praktiskt handlande. Utskottet förutsätter att Sverige kommer att vara aktivt pådrivande i detta arbete.

Ett av de områden som prioriteras i de svenska insatserna gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Utskottet välkomnar att regeringen 2006 publicerat ett dokument som redovisar Sveriges strategiska prioriteringar på detta område.

Dokumentet, som finns tillgängligt på Utrikesdepartementets hemsida, tar upp en rad olika områden, däribland stärkande av kvinnors och flickors makt att forma samhället och sina egna liv, hälsa och rättigheter, könsrela-

terat våld och sexuellt utnyttjande, situationen för homo-, bi- och transsexuella personer, prostitution och människohandel för sexuella ändamål, mödrahälsovård och vård av nyfödda. Där framhålls också betydelsen av tillgång till preventivmedel och att alla kvinnor skall ha tillgång och rätt till säker och laglig abort. Vikten av kapacitetsuppbyggnad betonas i sammanhanget.

Sverige samarbetar kring SRHR-frågor på det internationella planet med bl.a. EG-kommissionen, FN:s befolkningsfond (UNFPA), FN:s hiv/aids-program (Unaid), FN:s barnfond (Unicef), Världshälsoorganisationen (WHO), International Planned Parenthood Federation (IPPF) och svenska enskilda organisationer.

Inom ramen för EU:s arbete bidrar Sverige aktivt när det gäller att främja kvinnors mänskliga rättigheter i ett stort antal internationella forum. EU verkar för att konventionen om avskaffande av allt slags diskriminering av kvinnor ratificeras och genomförs universellt. Likaså bevakar unionen att befintliga internationella åtaganden på detta område, inbegripet deklarationen och handlingsplanen från Beijing, inte undergrävs.

FN är självfallet ett viktigt forum när det gäller att lyfta fram och främja kvinnors rättigheter. På senare tid har Sverige och övriga EU-medlemsstater i FN:s generalförsamling varit medförslagsställare till resolutioner om brott som begås av hedersskäl, om kvinnornas ställning i FN-systemet samt om handel med kvinnor och flickor.

Det är enligt utskottet glädjande att en resolution om brott som begås av hedersskäl (framlagd av Storbritannien och Turkiet och med 78 medförslagsställare) vid generalförsamlingens 59:e session fick starkt stöd från många håll i världen och att det i resolutionen även riktas en uppmaning till stater att öka medvetenheten om mäns ansvar för att främja jämställdhet. Vid samma session i generalförsamlingen stödde EU en resolution om våld mot kvinnor (framlagd av Pakistan) men var inte medförslagsställare eftersom det i resolutionen varken fanns någon definition på brott mot kvinnor eller något entydigt fördömande av allt sådant våld och en rad viktiga frågor inte hade tagits upp.

I FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna har EU:s medlemsstater bl.a. givit stöd till resolutioner om kvinnors likställda äganderätt till mark, avskaffande av våld mot kvinnor samt om integrering av kvinnors mänskliga rättigheter i hela FN-systemet. I ett uttalande om kvinnors mänskliga rättigheter har EU framhållit att ett jämställdhetsperspektiv måste bli en integrerad del av rättssystem och lagstiftning, att uppnåendet av jämställdhet kräver erkännande av kvinnors sexuella och reproduktiva rättigheter samt att ett effektivt genomförande av deklarationen och handlingsplanen från Beijing var avgörande för att uppnå millennieutvecklingsmålen.

Vikten av kvinnors deltagande i beslutsfattande understryks i motionsförslag. Utskottet vill peka på att det skett en glädjande – om än otillräcklig – utveckling på många håll i världen. Enligt de uppgifter som redovisas i FN-organet UNDP:s årliga publikation Human Development Report 2005 har andelen kvinnliga parlamentsledamöter ökat mellan 1990 och 2005 i flertalet av de 177 länder som redovisas i rapporten. Dessvärre uppvisar närmare 30 länder en utveckling i motsatt riktning. Detta understryker enligt utskottets mening betydelsen av att Sverige outröttligt i internationella sammanhang främjar kvinnors deltagande i politisk och annan verksamhet.

Som nämnts antog Interparlamentariska unionen vid sin 111:e session i Genève i oktober 2004 en resolution som underströk vikten av att stärka parlamentens roll i genomförandet av Beijing +10. En av många frågor som betonades i resolutionen gällde betydelsen av att öka andelen kvinnor i beslutsfattande positioner på alla nivåer för att garantera demokratisk utveckling i stater.

Förekomsten på global nivå av våld mot kvinnor har uppmärksammats i en rad FN-sammanhang. Det gäller exempelvis vid Wienkonferensen 1993, i FN:s förklaring om avskaffande av våld mot kvinnor samma år, i ett antal resolutioner i generalförsamlingen och i en rekommendation från FN:s kommitté för avskaffande av diskriminering av kvinnor (Kvinnokommittén).

I rapporten *Women in an Insecure World* (Kvinnor i en osäker värld) ges en aktuell bild av spännvidden i och omfattningen av det våld som kvinnor upplever i sin vardag, under väpnade konflikter och i post-konflikter. Rapporten gavs ut i slutet av 2005 av Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF). DCAF är en internationell stiftelse vars verksamhet stöds av 46 länder och som är stationerad i Schweiz.

Vardagsvåldet tar sig många uttryck, enligt rapporten. Selektiva aborter och barnmord riktade mot flickor förekommer i stor omfattning i vissa delar av världen. Uppemot 200 miljoner kvinnor och flickor ”saknas”, sett ur demografisk synvinkel. Unicef anser att omfattningen av mödradödlighet är en av de största tragedierna i vår tid. Medan 1 av 4 000 kvinnor i den industrialiserade världen löper risk att dö under graviditet eller förlossning är andelen 1 av 16 i Afrika söder om Sahara och 1 av 43 i södra Asien, för att nämna ett par exempel. Kvinnor utgör mer än två tredjedelar av de 2,5 miljarder människor som räknas som fattiga (och som lever på mindre än 2 dollar per dag).

Över hela världen och utan undantag för någon region är våld utövat av den egna partnern och inom familjen den vanligaste formen av våld mot kvinnor, enligt *Women in an Insecure World*, som redovisar en rad statistiska uppgifter om förekomsten. Också uppgifter om hedersmord och sexuella trakasserier av flickor återfinns i rapporten.

Utskottet konstaterar att i många länder behandlas våld mot kvinnor och barn inom familjen fortfarande som ett privat problem och inte som det angelägna politiska och samhällsrelaterade problem det utgör. Utskottet vill framhålla att stater har skyldighet att på alla sätt förhindra alla former av våld mot kvinnor. Underlåtenhet att göra detta innebär att staten gör sig skyldig till en kränkning av de mänskliga rättigheterna. Utskottet understyrker vikten av att Sverige och EU i internationella sammanhang enträget fortsätter att fästa uppmärksamheten på dessa frågor. Ett exempel på detta är den resolution i generalförsamlingen (59/167) om avskaffande av våld mot kvinnor som antogs i februari 2005.

Utskottet vill i detta sammanhang också framhålla den viktiga säkerhetsrådsresolution 1325 (2000) som beskriver kvinnor i det konfliktförebyggande arbetet, i konfliktsituationer och i återuppbyggnadsarbetet inte bara som offer utan också som viktiga aktörer vars potential bör tas till vara. I betänkande 2004/05:UU9 redovisade utskottet sin syn på resolutionen och förespråkade i likhet med tidigare ställningstaganden en uppföljningsmekanism för resolutionen enligt mönster från kvinnokonventionen, vilket skulle kunna öppna för bättre bevakning och rapportering, liksom för möjligheten att utse speciella rapportörer och ta hänsyn till enskilda klagomål.

Det svenska stödet för åtgärder inom FN och andra internationella organ mot alla former av våld mot kvinnor måste fortsätta. Utskottet understryker att alla former av våld mot kvinnor måste fördömas och att stater som inte antagit och genomfört lagstiftning om våld mot kvinnor uppmanas att göra detta.

I en rad motioner föreslås åtgärder mot människohandel och prostitution.

Som framgått tidigare i betänkandet publicerade ILO 2005 rapporten *A Global Alliance Against Forced Labour*, som utgör en uppföljning av organisationens deklaration om grundläggande principer och rättigheter i arbetslivet. Rapporten innehåller uppskattningar av förekomsten av tvångsarbete, bl.a. till följd av människohandel, på global och regional nivå i dag. Där ingår också beräkningar av hur många personer som är offer för sexslavhandel och vilka förtjänster som görs av dem som exploaterar sådana offer.

Cirka 2,5 miljoner män, kvinnor och barn är enligt ILO offer för sexslavhandel. Den totala olagliga förtjänsten per år till följd av utnyttjandet av sådana offer uppgår enligt ILO:s beräkningar till 32 miljarder dollar. Hälft-

ten av detta intjänas i den industrialiserade världen. Den årliga förtjänsten av en person som utför tvångsarbete för sexuella ändamål beräknas till 67 000 dollar.

Också i den tidigare nämnda rapporten *Women in an Insecure World* som även åberopar uppgifter från FN-organet UNFPA beräknas omfattningen av människohandel. Där uppges att mellan 700 000 och 2 miljoner kvinnor varje år utsätts för människohandel över internationella gränser. Handeln med kvinnor avser prostitution och andra former av sexuell exploatering, tvångsarbete, slaveri och organhandel, enligt den nämnda rapporten. Omfattningen i världen av människohandel ökade med nästan 50 % mellan 1995 och 2000, enligt rapporten.

Tilläggsprotokollet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn (Palermoprotokollet), till FN:s konvention den 15 november 2000 mot gränsöverskridande organiserad brottslighet är inriktat på tre olika åtgärder för att stoppa människohandel: att förhindra själva handeln i sig, att skydda offren för människohandel och att åtala förövarna av människohandel.

Utskottet anser att det behövs uppmärksamhet, resurser och genuin politisk vilja för att genomföra åtgärder mot människohandel.

I mottagarländerna måste ökad uppmärksamhet riktas mot efterfrågan. Åtgärder för minskad efterfrågan är, enligt vad utskottet erfarit, ett av de områden som kommer att belysas i en nationell handlingsplan mot prostitution och människohandel som för närvarande utarbetas inom Regeringskansliet. Enligt uppgift avser regeringen att våren 2006 överlämna handlingsplanen till riksdagen i form av en skrivelse.

Det är vidare viktigt att länder som många offer för människohandel kommer från ratificerar internationella konventioner riktade mot denna handel. Men om inte genomförandet av konventionerna sker på ett effektivt sätt får ratifikationen ingen praktisk effekt. Därför måste ursprungsländerna, dvs. de länder som många offer kommer från, fullt ut delta i preventiva åtgärder, både på regeringsnivå och genom det civila samhället. Det krävs, som ILO framhåller, en helhetssyn och åtgärder på ett flertal områden för att människohandeln skall kunna bekämpas.

Eftersom människohandel i väsentligt större grad drabbar kvinnor än män, anser utskottet att fattigdomsbekämpning, kraftfulla insatser mot könsdiskriminering och jämställdhetspolitik måste utgöra grunden för åtgärder riktade mot denna handel.

Sverige har inom ramen för EU-samarbetet på senare år aktivt deltagit i bekämpandet av människohandel. Detta sker genom samarbete med internationella och regionala forum, lagstiftning och en rad finansieringsprogram.

Kommissionen publicerade i oktober 2005 meddelandet Bekämpning av människohandel – en integrerad strategi och förslag till en handlingsplan (KOM [2005] 514). Där föreslås åtgärder inte bara på lagstiftningsområdet utan också initiativ på andra områden, framför allt i EU:s utrikespolitik och utvecklingspolitik. Också inom exempelvis Europarådet och OSSE bedrivs verksamhet riktad mot människohandel.

Utskottet har med tillfredsställelse noterat att rekommendationer har utarbetats inom FN om personal i organisationens fredsbevarande insatser och sexuell exploatering och trakasserier. Rekommendationerna måste nu få genomslagskraft i hela FN-systemet. Det är därför positivt att FN:s världstoppmöte starkt understrukt betydelsen av dessa rekommendationer och betonat vikten av att de genomförs fullt ut och utan tidsutdräkt. Här kan också nämnas att OSSE på svenskt initiativ beslutat att skärpa uppförandekoden för organisationens fältpersonal. Beslutet, som fattades 2005, innebär ett förbud mot köp av sexuella tjänster. Koderna rekommenderas gälla för alla som utför uppdrag åt OSSE.

Också ett annat uttalande än det nyss nämnda i slutsatserna från FN-toppmötet rör bl.a. sexuell exploatering. Där fördömer toppmötet starkt alla brott mot de mänskliga rättigheterna avseende kvinnor och flickor i samband med väpnade konflikter liksom sexuell exploatering, våld och trakasserier. Man förbinder sig att utarbeta och genomföra strategier för att rapportera om, förhindra och bestraffa könsrelaterat våld.

Utskottet anser att det är angeläget att öka medvetenheten om kvinnovåldets omfattning och olika uttryckssätt hos regeringar, biståndsgivare, polycyskapare och frivilligorganisationer liksom i samhället i stort och i den akademiska världen. Utskottet vill också understryka vikten av att Sverige även i fortsättningen agerar aktivt inom EU och inom ramen för det internationella samfundet för att stoppa det utbredda våldet mot kvinnor och barn inklusive sexslavhandel. Vikten av att samverka med frivilligorganisationer kan särskilt framhållas i sammanhanget. Utskottet vill här också hänvisa till de ovan redovisade svenska prioriteringarna avseende sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.

Med anledning av motioner där det föreslås ett prostitutionsförbud konstaterar utskottet att något sådant förbud inte finns i Sverige och att det inte är aktuellt att driva något sådant förslag på internationell nivå.

Utskottet betonar i detta sammanhang vikten av insatser inom området sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Detta är, som utskottet framhållit i betänkande 2005/06:UU2, ett viktigt medel för att minska fattigdomen i världen och för att millennieutvecklingsmålen skall kunna nås. Det är även ett värde i sig att människor kan bestämma över sin egen repro-

duktion och sexualitet. Sverige för i olika internationella sammanhang tydligt fram vikten av Kairoprogrammet. Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter prioriteras såväl i Sveriges som i EU:s bistånd.

Utskottet välkomnar att deltagarna i FN:s världstoppmöte 2005 förband sig att till 2015 nå målet om global tillgång till reproduktiv hälsa, vilket slogs fast av Kairokonferensen om befolkning och utveckling. Enligt världstoppmötet skall detta mål integreras i strategier för att uppnå internationellt överenskomna utvecklingsmål, inklusive millenniemålen om minskad mödradödlighet, förbättrad hälsovård för mödrar, minskad barnadödlighet, främjande av jämställdhet, bekämpande av hiv/aids och fattigdomsutrotning.

Kvinnlig könsstympning – som tas upp i motioner – är, sett ur ett globalt perspektiv, inte enbart förekommande inom en religion eller socialgrupp. Den förekommer enligt Unicefs *The State of the Worlds Children 2005* fortfarande i ett stort antal länder. Utskottet anser att det är angeläget att Sverige även fortsättningsvis stöder program som syftar till att utrota kvinnlig könsstympning. Sverige stöder exempelvis organisationer som framgångsrikt arbetar mot könsstympning i Västafrika.

Utrikesutskottet konstaterar att socialutskottet nyligen i betänkande 2005/06: SoU5 behandlat motionsförslag om åtgärder mot könsstympning i Sverige. Utskottet har därvid redovisat det arbete som pågår här i landet för att nå målet att könsstympning av flickor bosatta i Sverige inte skall förekomma. Det gäller bl.a. information och utbildningsinsatser för att nå berörda kulturella grupper och personal inom socialtjänst, hälso- och sjukvård, skola m.fl. som på ett eller annat sätt kan komma i kontakt med människor som har könsstympning som en del av sin kultur.

I september 2004 hölls ett internationellt möte om kvinnlig könsstympning i Stockholm. Mötet anordnades av Afrikanska kvinnoorganisationen från Österrike tillsammans med svenska Riksföreningen Stoppa kvinnlig könsstympning (RISK) och nederländska VON. Med stöd från EU:s Daphne-program har de tre organisationerna i ett gemensamt projekt tagit fram ett skraddarsytt undervisningsmaterial om hur könsstympning motverkas. EU stöder arbete mot kvinnlig könsstympning bl.a. genom Världshälsoorganisationen (WHO) och Daphne-programmet.

I februari 2006 antog Europaparlamentet en resolution om bekämpande av våld mot kvinnor (A6-0404/2005) där medlemsstaterna bl.a. uppmanas att vidta lämpliga åtgärder för att sätta stopp för kvinnlig könsstympning och det understryks att en prioritering för EU:s alla strategier och program på området måste vara att könsstympning skall förebyggas och förbjudas samt att förövarna skall ställas inför rätta. Europaparlamentet framhåller att kvinnlig könsstympning utgör ett allvarligt hot mot kvinnors hälsa och en kränkning av de mänskliga rättigheterna.

Utrikesutskottet anser att det är viktigt med fortsatt internationellt tryck på berörda regeringar för att lagstiftning mot könsstympning skall genomföras och omsättas i praktisk handling och välkomnar att den tidigare nämnda resolutionen 59/167 från FN:s generalförsamling om avskaffande av våld mot kvinnor bl.a. tar upp kvinnlig könsstympning.

Utskottet anser också att det är angeläget med biståndsinsatser inriktade på att förebygga könsstympning. Inställningen till sedvänjan måste förändras för att förhindra att föräldrar låter könsstympa sina barn.

Också när det gäller hedersmord, som tas upp i en motion, och hedersrelaterat våld i övrigt anser utskottet att det är angeläget att inställningen förändras i de grupper där detta förekommer. I sammanhanget bör framhållas att det synsätt som präglar en hederskultur inte enbart kan ha starkt negativa effekter på kvinnors tillvaro och livsutrymme utan även på mäns. Bland annat unga män kan på olika sätt drabbas hårt av kraven på att till varje pris försvara familjens heder.

Även när det gäller hedersrelaterat våld är ett internationellt tryck viktigt så att regeringar i berörda länder inför och genomför lagstiftning mot sådant våld. Utskottet välkomnar att Europaparlamentet tog upp frågan om hedersrelaterat våld i den resolution som nyss nämnts.

Med vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 2004/05:U225 (fp) yrkandena 18 och 19, 2004/05:U226 (fp) yrkandena 9 och 11, 2004/05:U283 (kd) yrkande 1, 2004/05:U306 (kd) yrkandena 5, 7 och 11, 2004/05:U308 (kd) yrkandena 1, 5–7, 9, 10, 12 och 15, 2004/05:U310 (fp) yrkande 1, U209 (fp) yrkandena 20–22, U336 (fp) yrkande 11, U340 (mp) yrkandena 11, 14 och 17, U351 (kd) yrkande 1, U382 (kd) yrkandena 1, 4, 5, 9 och 12–15, U383 (kd) yrkande 10, U384 (kd) yrkande 2, Sk496 (m) yrkande 16, Ju383 (fp) yrkande 10 samt A370 (kd) yrkande 35.

6 Förtryck på grund av sexuell läggning m.m.

Motionerna

Folkpartiet förespråkar i partimotionerna 2004/05:L295 yrkande 26 och L291 yrkande 42 svenska insatser i Europarådet och OSSE för att uppmärksamma homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter. Åtgärder behövs för att förbättra HBT-personers situation, enligt partimotionerna 2004/05:U226 yrkande 12 och U336 yrkande 13 samt kommittémotion 2004/05:U225 yrkande 20. I partimotion L291 yrkandena 36 och 37 föreslås att Sverige verkar för att frivilligorganisationer som arbetar för HBT-personers rättigheter blir delaktiga i verksamheten i FN-systemet på samma sätt som andra frivilligorganisationer och att UNDP i sin årliga kartläggning av utvecklingssituationen i världens länder också uppmärksammar HBT-frågor.

Kristdemokraterna förespråkar i kommittémotionerna 2004/05:U333 yrkandena 12 och 13 samt U380 yrkande 13 åtgärder för att motverka diskriminering av hivsmittade respektive homosexuella.

Vänsterpartiet begär i partimotion 2004/05:U257 yrkande 3 och i kommittémotion L375 yrkande 3 att regeringen i Nordiska rådet och Europeiska rådet verkar för att avskaffa allt slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

Centerpartiet förespråkar i kommittémotion 2004/05:So604 yrkandena 13, 15 och 17 ett tydligt markerat HBT-perspektiv i Sveriges utrikespolitik, åtgärder för att höja utrikesförvaltningens HBT-kompetens och ett HBT-perspektiv i FN-organet UNDP:s årliga rapport Human Development Report. Det sistnämnda förslaget lämnas också i kommittémotion L341 yrkande 20.

Miljöpartiet föreslår i partimotion L342 yrkandena 2 och 3 att Sverige i FN driver frågan om en konferens med temat sexuell läggning och att den svenska utrikespolitiken genomsyras av ett arbete mot diskriminering på grund av sexuell läggning.

Utskottets överväganden

Utrikesutskottet har i betänkandets inledande del redogjort för huvuddragen i FN-konventionerna om medborgerliga och politiska respektive ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. I var och en av dessa konventioner ges det i artikel 2 uttryck för den folkrättsligt viktiga principen om icke-diskriminering. Ett antal exempel på diskrimineringsgrunder räknas upp, däribland ras, hudfärg och religion – däremot inte sexuell läggning. De diskrimineringsgrunder som anges utgör inte en uttömmande lista och därför kan även andra diskrimineringsgrunder, såsom sexuell läggning, omfattas av artikelns tillämpning.

Utskottet konstaterar således att såväl Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna som de båda kommittéer som bevakar de två centrala FN-konventionerna – kommittén för mänskliga rättigheter och kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter – fastslagit att diskrimineringsförbudet även omfattar sexuell läggning. FN:s kommitté för barnets rättigheter – som övervakar barnkonventionen – har också framhållit att sexuell läggning utgör en förbjuden diskrimineringsgrund när det gäller barnets rättigheter. Flera av FN:s specialrapportörer har i sina rapporter även behandlat frågor om lika rättigheter och möjligheter samt diskriminering på grund av sexuell läggning.

Inte heller Europakonventionen (Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna från 1950) innefattar uttryckligen sexuell läggning som diskrimineringsgrund. Här har genom praxis fastslagits att konventionens diskrimineringskydd omfattar sexuell läggning.

Frågor om skydd mot diskriminering på grund av sexuell läggning har uppmärksammats inom EU på senare år. Genom EG-fördragets artikel 13 fastställs befogenheter för rådet att besluta om åtgärder för att bekämpa diskriminering, däribland diskriminering på grund av sexuell läggning. Sexuell läggning finns upptagen i diskrimineringsförbudet i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

Det s.k. likabehandlingsdirektivet som antogs 2000 (2000/78/EC) innebär ett förbud mot diskriminering i arbetslivet på grundval av religion eller tro, funktionshinder, ålder och sexuell läggning. EU:s åtgärder mot diskriminering stöds av ett särskilt handlingsprogram mot diskriminering (2001–2006) som innefattar sexuell läggning. Kommissionen ger varje år ut rapporten *Equality and non-discrimination* som innehåller aktuella uppgifter om genomförandet av antidiskrimineringsdirektiv och handlingsplan. Efter att detaljerad information inhämtats från medlemsstaterna om tillämpningen av EU:s diskrimineringsdirektiv avser kommissionen att 2006 rapportera till Europaparlamentet och rådet om detta.

Av EU:s Årsrapport om de mänskliga rättigheterna 2005, som avser andra halvåret 2004 och första halvåret 2005, framgår att EU i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna framhållit det oacceptabla i varje form av diskriminering som grundar sig på sexuell läggning. EU har medverkat till att detta slås fast i ett antal resolutioner och har tagit upp frågan i ett antal EU-uttalanden. EU har även lämnat stöd till andra initiativ där frågor om diskriminering på grund av sexuell läggning tagits upp och genom att uttrycka djup oro över brott mot de mänskliga rättigheterna som begås av detta skäl.

Sverige och EU driver inom FN-systemet HBT-frågor inte endast i kommissionen för mänskliga rättigheter utan även i generalförsamlingens tredje utskott, där frågor om mänskliga rättigheter behandlas, samt i världsorganisationens fonder och program.

Utskottet ser positivt på att EU lyfter fram frågor om diskriminering på grund av sexuell läggning inom FN-systemet liksom i andra sammanhang, exempelvis inom OSSE och Europarådet. Inte minst i globala sammanhang är det svårt att ta upp och diskutera frågor om diskriminering på grund av sexuell läggning och vikten av att skydda och respektera mänskliga rättigheter för homo-, bi- och transsexuella personer. Frågan är på många håll omgärdad av religiösa och kulturella tabun och motståndet är

kompakt från en majoritet av FN:s medlemsländer. Motståndet får inte hindra Sverige och EU från att på lämpligt sätt driva dessa frågor bilateralt och multilateralt.

Förtryck, diskriminering eller bestraffning av människor på grund av deras sexuella läggning strider mot mänskliga rättigheter. Även i fortsättningen måste övergrepp mot och diskriminering av personer på grund av sexuell läggning motarbetas och ståndpunkten främjas att alla individer skall kunna åtnjuta sina rättigheter oavsett sexuell läggning. Utskottet anser att en attitydförändring bland FN:s medlemsländer kan påskyndas genom att frågorna successivt tas upp i olika internationella forum.

Sverige lägger vartannat år fram ett förslag till en resolution i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna om summariska avrättningar. Sedan 2000 räknas sexuell läggning upp som en av de orättfärdiga grunder på vilken människor runt om i världen riskerar att avrättas. Resolutionen har hittills antagits, men alltid efter omröstning på den paragraf som nämner grunden ”sexuell läggning”. Detta är hittills den enda FN-resolution som uttryckligen nämner icke-diskriminering på grund av sexuell läggning.

Regeringen uppmärksammar också HBT-frågor i sina bilaterala kontakter med företrädare för andra länder. Särskild vikt läggs vid att uppmana länder, där homosexualitet bestraffas med dödsstraff, att avskaffa detta.

I de rapporter om mänskliga rättigheter i världens länder, och som publiceras på Utrikesdepartementets hemsida, redovisas uppgifter om situationen för HBT-personer. Tillgången till information om detta varierar mellan olika länder men generellt sett har informationen successivt blivit mer utförlig. Diskriminering på grund av sexuell läggning samt frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter utgjorde särskilda teman när utrikesministern i februari 2006 presenterade de nya rapporter om mänskliga rättigheter som då lades ut på departementets hemsida.

Som nämnts har regeringen nyligen publicerat ett dokument som redovisar strategiska prioriteringar när det gäller Sveriges insatser på det internationella planet i fråga om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR). Ett av de områden som tas upp gäller homo-, bi- och transsexuella personers situation. Sverige skall enligt prioriteringarna i dokumentet höja kompetensen om sexuell läggning och könsidentitet i det internationella arbetet och på så sätt motverka att arbetet med SRHR automatiskt utgår från att alla människor är heterosexuella. Även fortsättningsvis skall Sverige verka för att diskriminering av HBT-personer uppmärksammas eftersom detta utgör en kränkning av mänskliga rättigheter. Även Sida har nyligen presenterat en studie om hanteringen av HBT-frågor i Sveriges internationella utvecklingssamarbete. I år kommer regeringen att anta en handlingsplan för hur Sverige skall driva dessa frågor.

I några motioner föreslås att FN-organet UNDP och dess årliga publikation Human Development Report skall ägna ökad uppmärksamhet åt frågor rörande homo-, bi- och transsexuellas situation. Som framgått driver Sverige och EU HBT-frågor på olika håll inom bl.a. FN-systemet. Utskottet konstaterar att den nämnda publikationen när det gäller statistiska uppgifter utgår från FN:s millenniedeklaration och millenniemålen samt en rad konventioner som skrivits under eller ratificerats av FN:s medlemsstater.

När det gäller HBT-frågor i OSSE, Europarådet respektive det nordiska samarbetet, vilket tas upp i motioner, anför utskottet följande.

Frågor om diskriminering uppmärksammas alltmer i OSSE:s verksamhet. OSSE:s kontor för demokratiska institutioner och mänskliga rättigheter, ODIHR (*Office for Democratic Institutions and Human Rights*) driver ett särskilt program för tolerans och icke-diskriminering.

Vid OSSE:s senaste årliga konferens om genomförande av mänskliga rättigheter m.m., Human Dimensions Implementation Meeting, uppmanade EU:s ordförandeskap på medlemsstaternas vägnar övriga OSSE-stater att skapa lagstiftning mot diskriminering. EU:s företrädare framhöll att unionens stater har olika organ som arbetar mot diskriminering och lagstiftning som syftar till att avskaffa diskriminering och hatbrott av olika slag, däribland på grund av religiös tro, kön, ras eller sexuell läggning.

I konferensen Human Dimensions Implementation Meeting deltar också ett stort antal företrädare för frivilligorganisationer, inklusive organisationer som verkar för HBT-personers rättigheter och som bl.a. anordnade seminarier i anslutning till den senaste huvudkonferensen.

Enligt vad utskottet erfarit saknas i dagsläget i Europarådet naturliga forum för att diskutera frågor om homo-, bi- och transsexuellas situation. Dessa frågor har inte, såvitt utskottet har kunnat finna, hittills behandlats i Nordiska rådets eller Nordiska ministerrådets verksamhet. Utrikesutskottet vill framhålla att alla ledamöter i Nordiska rådet har möjlighet att väcka förslag om frågor som de anser bör tas upp på rådets dagordning.

Med vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 2004/05:U225 (fp) yrkande 20, 2004/05:U226 (fp) yrkande 12, 2004/05:U257 (v) yrkande 3, 2004/05:U333 (kd) yrkandena 12 och 13, 2004/05:L295 (fp) yrkande 26, 2004/05:So604 (c) yrkandena 13, 15 och 17, U336 (fp) yrkande 13, U380 (kd) yrkande 13, L291 (fp) yrkandena 36, 37 och 42, L341 (c) yrkande 20, L342 (mp) yrkandena 2 och 3 samt L375 (v) yrkande 3.

7 Övriga yrkanden

Utöver de yrkanden som behandlats tidigare i detta betänkande finns motionsvis framförda förslag rörande bl.a. landspecifika frågor. I många fall är dessa yrkanden identiska eller i hög grad överensstämmande med sådana som utskottet behandlat under något av de senaste riksmötena. Det förekommer också yrkanden som är överspelade av den snabba omvärldsutvecklingen samt yrkanden som rör frågor/länder där den svenska utrikespolitikens nuvarande inriktning ligger väl i linje med utskottets uppfattning.

Utskottet har vid en genomgång av yrkandena i följande tabell funnit att de förslag som framförs inte kan vara aktuella för något tillkännagivande från riksdagen, varför de avstyrks. Mot bakgrund av det ovan anförda och utskottets övriga överväganden avstyrker utskottet motionerna nedan.

2004/05:U207 (m) yrkande 8	2005/06:U248 (m) yrkandena 17, 18, 21–23, 25 och 27
2004/05:U212 (s) yrkandena 1 och 2	2005/06:U252 (m) yrkandena 1–7
2004/05:U214 (v) yrkandena 1–3	2005/06:U254 (fp)
2004/05:U217 (fp) yrkandena 1–3	2005/06:U256 (fp, kd, v, c, mp)
2004/05:U218 (fp) yrkandena 1–4	2005/06:U258 (v) yrkandena 1–5
2004/05:U225 (fp) yrkande 2	2005/06:U264 (kd)
2004/05:U231 (fp) yrkande 14	2005/06:U265 (kd)
2004/05:U232 (fp) yrkandena 1 och 2	2005/06:U268 (fp) yrkandena 1–3
2004/05:U241 (m) yrkande 7	2005/06:U272 (kd)
2004/05:U242 (m) yrkande 10	2005/06:U273 (kd)
2004/05:U246 (v, fp, kd, c, mp) yrkandena 1–5	2005/06:U274 (kd) yrkande 1
2004/05:U247 (fp, kd, c, v)	2005/06:U277 (mp)
2004/05:U256 (v) yrkandena 1–8 och 11–14	2005/06:U278 (v, fp, kd, c, mp)
2004/05:U264 (v)	2005/06:U285 (fp) yrkandena 8, 15, 17 och 18
2004/05:U267 (c) yrkande 8	2005/06:U289 (m) yrkandena 15, 19 och 27
2004/05:U268 (v) yrkandena 14 och 15	2005/06:U292 (kd) yrkandena 1–5
2004/05:U270 (kd) yrkandena 1 och 2	2005/06:U293 (fp, v, c) yrkandena 1–5
2004/05:U277 (mp) yrkandena 1 och 2	2005/06:U295 (fp) yrkande 1
2004/05:U283 (kd) yrkandena 3, 5, 6, 14 och 16	2005/06:U298 (s)
2004/05:U284 (s) yrkandena 1–5	2005/06:U305 (kd)
2004/05:U286 (s) yrkandena 1–8	2005/06:U306 (s)
2004/05:U288 (kd) yrkande 1	2005/06:U308 (s)

2004/05:U289 (fp)	2005/06:U310 (v) yrkandena 4 och 5
2004/05:U291 (kd) yrkandena 1–6	2005/06:U311 (v) yrkandena 3, 4, 13 och 14
2004/05:U297 (fp) yrkandena 1–3	2005/06:U313 (m) yrkande 8
2004/05:U304 (m) yrkandena 1 och 2	2005/06:U319 (kd) yrkandena 1 och 2
2004/05:U305 (m) yrkande 6	2005/06:U324 (kd) yrkandena 1–8 och 10–14
2004/05:U308 (kd) yrkandena 2 och 18	2005/06:U333 (mp)
2004/05:U316 (fp) yrkandena 3 och 5	2005/06:U334 (fp) yrkandena 2 och 4
2004/05:U332 (kd) yrkandena 1–15	2005/06:U337 (mp) yrkande 1
2004/05:U338 (mp, v) yrkandena 1–5	2005/06:U346 (s)
2004/05:U341 (fp)	2005/06:U347 (s)
2004/05:Kr268 (fp) yrkande 2	2005/06:U349 (kd) yrkande 15
2004/05:Ub245 (m) yrkande 2	2005/06:U350 (kd) yrkande 10
2004/05:Ub465 (s)	2005/06:U351 (kd) yrkandena 7 och 15
2005/06:Ju482 (kd) yrkandena 1 och 3	2005/06:U352 (kd) yrkande 5
2005/06:Ju535 (kd) yrkande 2	2005/06:U360 (s)
2005/06:L291 (fp) yrkandena 34 och 35	2005/06:U362 (m) yrkande 14
2005/06:L341 (c) yrkande 19	2005/06:U363 (s)
2005/06:L375 (v) yrkande 1	2005/06:U366 (s)
2005/06:U202 (m)	2005/06:U368 (s)
2005/06:U206 (m)	2005/06:U373 (m)
2005/06:U208 (kd)	2005/06:U382 (kd) yrkandena 2 och 17
2005/06:U209 (fp) yrkandena 2, 14, 15, 19 och 23	2005/06:U383 (kd) yrkande 11
2005/06:U214 (fp) yrkande 1	2005/06:U385 (s) yrkandena 3 och 4
2005/06:U217 (s)	2005/06:U386 (mp, –) yrkandena 1, 2, 21, 22 och 31
2005/06:U222 (m) yrkandena 1 och 2	2005/06:Sf251 (v) yrkande 4
2005/06:U223 (s)	2005/06:Sf337 (kd) yrkande 1
2005/06:U227 (fp) yrkandena 1 och 2	2005/06:So428 (m) yrkande 2
2005/06:U233 (mp) yrkandena 1–8	2005/06:MJ525 (fp, kd, c, mp) yrkande 1
2005/06:U242 (fp)	2005/06:A310 (c) yrkande 14

2005/06:U246 (fp, m, kd, c) yrkan- 2005/06:A311 (mp) yrkande 4
dena 1, 3, 5 och 6

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Vissa frågor om mänskliga rättigheter, FN m.m., punkt 2 (m, fp, kd, c)

av Gunilla Carlsson i Tyresö (m), Holger Gustafsson (kd), Göran Lindblad (m), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Ewa Björning (m) och Gabriel Romanus (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U225 yrkande 6, 2004/05:U226 yrkande 2, 2004/05:U315 yrkande 2, 2004/05:U333 yrkandena 12 och 13, 2004/05:So604 yrkandena 13, 15 och 17, 2005/06:L341 yrkande 20, 2005/06:U209 yrkandena 6 och 9, 2005/06:U248 yrkandena 1–3, 6–11, 13 och 14, 2005/06:U336 yrkande 1 och 2005/06:U383 yrkande 1 och avslår motionerna 2005/06:U276 yrkande 1 och 2005/06:U371 yrkandena 11, 14 och 16.

Ställningstagande

Vi delar många av de överväganden som utskottsmajoriteten står bakom i detta betänkande, men vill göra några förtydliganden.

Politiska riktningar har många gånger haft svårt att enas om en gemensam syn på de mänskliga rättigheterna. Dessa åsiktsskillnader är inte överspelade. Om man ser till verkligheten är en principiell uppdelning mellan politiska och ekonomiska rättigheter ofta på sin plats. Politiska rättigheter syftar till att skydda den enskilde från olika övergrepp. De flesta civila och medborgerliga rättigheter är absoluta och bör, i samtliga länder, genomföras omgående. Till dessa hör rösträtt, yttrandefrihet, tryckfrihet, förbud mot tortyr och dödsstraff etc.

De kommunistiska regimer som bara för ett årtionde sedan kontrollerade halva Europa hävdade att civila och medborgerliga rättigheter, alltså individuella rättigheter inriktade på att garantera den enskildes personliga frihet och möjlighet att på lika villkor delta i det politiska livet, saknade relevans ”under socialismen”. I stället gjorde dessa regimer anspråk på att ha

förverkligat rättigheter av annat slag: rätt till arbete, rätt till sjukvård etc. I verkligheten var anspråken falska. Dessa ”sociala rättigheter” uppfylldes i allmänhet sämre under socialismen än i demokratiska marknadsekonomier.

”Sociala rättigheter” är även av annan karaktär än de politiska rättigheterna. Sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter är i högre grad processuella – dvs. de genomförs efterhand som möjligheter skapas. De fordrar ofta prioriteringar och är mer beroende av tillgång till förändrade ekonomiska förutsättningar. Under alla omständigheter är det oacceptabelt att söka försvara frånvaro av t.ex. tryckfrihet, rätt till en opartisk rättegång eller liknande med hänvisning till att en s.k. social rättighet upprätthålls. Denna distinktion bör alltid göras, vilket riksdagen bör ge regeringen till känna.

Inte förrän alla mänskliga rättigheter garanteras för alla människor värnas människovärdet fullständigt. Det gäller såväl politiska som ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Men det är viktigt att påpeka att alla rättigheter måste finnas noggrant preciserade och tolkade till sin innebörd. Inte sällan vantolkas de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna. De påstås ha en vidare omfattning än vad det finns grund för i konventioner och rättspraxis. När begreppet mänskliga rättigheter används alltför vidlyftigt riskerar begreppets värde att urholkas. Därför är det viktigt att det är en väldefinierad syn med sin grund i den internationella rätten, och inte allmänt hållna politiska önskingar, som präglar tolkningen av rättighetsperspektivet. Riksdagen bör slå fast att politiska rättigheter skall ha företräde framför ekonomiska och sociala rättigheter.

FN blir vad medlemsländerna gör det till. Sverige är ett litet land men har genom sitt långa engagemang i FN-frågorna möjlighet att påverka reformarbetet. Därför behövs en tydligare viljeinriktning från den svenska regeringen i FN-frågorna. Det är angeläget med en överskådlig och öppen diskussion om de nya former av hot som FN och det internationella samfundet står inför och om FN:s roll i kampen mot internationell terrorism, spridning av massförstörelsevapen, organiserad brottslighet, regionala konflikter, fattigdom m.m. Diskussionen bör också handla om hur det internationella samfundet kan säkerställa att FN verkligen ingriper mot grova övergrepp mot civilbefolkningen i länder som Sudan samt om hur FN kan bli bättre på att hantera svältkatastrofer. FN:s toppmötesdeklaration om ”skyldigheten att skydda” måste nu omsättas i praktiken. Det internationella samfundet måste kunna ingripa i situationer där FN:s säkerhetsråd inte tar sitt ansvar. Folkrättsliga krav till skydd för stater får aldrig övertrumfa kravet på grundläggande fri- och rättigheter för staternas befolkning.

Vi välkomnar beslutet vid FN:s högnivåmöte 2005 om att bygga upp en fredsbyggande kommission med uppgift att bistå samhällen i övergången mellan krig och fred och med uppgift att säkra effektivare bistånd efter en

konflikt. Sverige måste aktivt medverka till att kommissionen blir effektiv och ändamålsenlig. Vi noterar emellertid att regeringen inte har lyckats tillse att Sverige får en plats i kommissionen.

Det är glädjande att generalförsamlingen har beslutat att ett MR-råd skall upprättas, i syfte att ersätta den så illa beryktade MR-kommittén, som med sin sammansättning många gånger direkt motverkat både FN:s trovärdighet och förmåga. Vi förespråkar ett MR-råd där medlemsstaterna, för att vara valbara när generalförsamlingen utser medlemmar i det nya MR-rådet, måste garantera sina egna medborgare mänskliga fri- och rättigheter. Stater som t.ex. Kina, Sudan, Iran och Libyen bör inte väljas in i det nya MR-rådet. Rådet måste få stor tyngd inom FN-systemet och bör ha långtgående befogenheter att utreda huruvida medlemsstaterna uppfyller de mänskliga fri- och rättigheterna.

Den demokratifond som skall byggas upp inom FN-systemet kommer att möjliggöra ökade insatser till stöd för byggandet av demokrati och rättsstater. Vi anser att Sverige aktivt skall engagera sig i FN:s demokratifond och dess uppbyggnad.

Slutdeklarationen från FN:s högnivåmöte borde tydligare ha tagit upp kvinnornas roll för frihet och fred i konfliktdrabbade länder. Sverige bör driva frågan om en jämnare könsfördelning i FN-sekretariatet.

Det är angeläget med en reformering av säkerhetsrådet så att alla världsdelar blir representerade där. Det är önskvärt med en utveckling mot en vetofri kultur. Nya medlemmar av säkerhetsrådet bör inte få vetorätt.

FN styrs i dag enligt principen om en röst per medlemsland. Ett problem är dock att de demokratiska staterna fortfarande utgör en minoritet och bara fyra av tio människor lever i full frihet och demokrati. Det fortsatta reformarbetet måste därför bygga på en stark övertygelse om vikten av demokrati, för att gagna utveckling och gemensam säkerhet.

Ett av de största hoten i dag mot hälsa och välfärd i den fattiga delen av världen utgörs av aidsepidemin. Enligt FN-organet Unids är ca 40 miljoner människor hivsmittade. En viktig del i arbetet med hiv/aids är att verka för att diskriminering och stigmatisering av hivsmittade upphör.

I stora delar av världen utsätts homo-, bi- och transpersoner för ett brutalt förtryck av statsmakten eller från religiösa eller sociala rörelser. Det är angeläget att stärka HBT-perspektivet i FN:s arbete. Ett sätt att göra detta är genom att i FN-organet UNDP:s årliga Human Development Report redovisa ländernas lagstiftning och behandling av HBT-personer. Sverige bör verka för att indikatorer utformas med detta syfte och att uppgifter av detta slag redovisas i Human Development Report.

Det är också viktigt att Sverige i sin utrikespolitik tydligt markerar MR-perspektivet för dessa grupper och verkar för att de personer som är utsatta för förtrycket får hjälp samt verkar för att påverka attityder och lagstiftning i de länder där förtryck förekommer.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05:U225 (fp) yrkande 6, 2004/05:U226 (fp) yrkande 2, 2004/05:U315 (fp) yrkande 2, 2004/05:U333 (kd) yrkandena 12 och 13, 2004/05:So604 (c) yrkandena 13, 15 och 17, 2005/06:L341 (c) yrkande 20, 2005/06:U209 (fp) yrkandena 6 och 9, 2005/06:U248 (m) yrkandena 1–3, 6–11, 13 och 14, 2005/06:U336 (fp) yrkande 1 och 2005/06:U383 (kd) yrkande 1.

2. Vissa frågor om mänskliga rättigheter, FN m.m., punkt 2 (mp)

av Lotta Hedström (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:U276 yrkande 1 och 2005/06:U371 yrkandena 11, 14 och 16 samt avslår motionerna 2004/05:U225 yrkande 6, 2004/05:U226 yrkande 2, 2004/05:U315 yrkande 2, 2004/05:U333 yrkandena 12 och 13, 2004/05:So604 yrkandena 13, 15 och 17, 2005/06:L341 yrkande 20, 2005/06:U209 yrkandena 6 och 9, 2005/06:U248 yrkandena 1–3, 6–11, 13 och 14, 2005/06:U336 yrkande 1 och 2005/06:U383 yrkande 1.

Ställningstagande

Tyngdpunkten i FN:s arbete måste utföras innan krig och vapen användning blivit verklighet. Det förebyggande arbetet för att förhindra och stoppa konflikter och våldsanvändning sker kanske främst genom att bekämpa fattigdom och utveckla demokratin i världen, men även genom att utveckla och förstärka verktyg för att tidigt lösa konflikter, vare sig det handlar om tidiga varningssystem eller sanktioner. Icke-våldsprincipen måste vara den grundregel som all konflikthantering utgår ifrån. Fler typer av konfliktförebyggande lösningar, ökande insatser för preventiv diplomati, smarta sanktioner, liksom humanitära interventioner och civila fredsstyrkor, är exempel på möjliga insatser att utveckla. FN-stadgan bör kompletteras med ett kapitel om konflikthantering med icke-militära metoder.

Icke-våld måste därför vara den huvudprincip som all konflikthantering utgår ifrån.

Alla människor borde ha rätt att göra en civil fredstjänst i stället för att tvingas utföra militär värnplikt i sitt land. Detta skulle bidra till att skapa en global fredskultur och ytterst understödja FN:s målsättningar om fred och säkerhet. Civila fredsstyrkor, med utbildning och kompetens att tjänstgöra vid kriser och konflikter, bör även skapas i alla länder.

Redan 1999 beslöt EU-parlamentet att rekommendera rådet att införa en civil fredskår. Inget rådsordförandeskap har dock hittills gjort någon ansats att införa en civil fredskår – inte heller det svenska, trots löften.

Mat som en mänsklig rättighet regleras i FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, ESK-konventionen. Att det är en mänsklig rättighet innebär att staten har en skyldighet att se till att dess invånare kan försörja sig.

Inom FN-systemet är mänskliga rättigheter juridiskt bindande för de stater som skrivit under de specifika konventionerna för mänskliga rättigheter, och de reglerar förhållandet mellan individen och staten. ESK-konventionen är dock den enda av de sex stora MR-konventionerna som saknar ett tilläggsprotokoll. Ett sådant skulle innebära att det vore möjligt för individer att klaga på sina egna regeringar. Ökade kunskaper hos fattiga människor om deras mänskliga rättigheter och regeringarnas ansvar skulle ge dem ett bra redskap i den dagliga kampen mot hunger och orättvisor.

Inom FN finns det i dag en grupp som behandlar frågan om ett tilläggsprotokoll till ESK-konventionen. Sverige borde aktivt och konstruktivt stödja arbetet i denna grupp.

Sveriges nya politik för global utveckling (PGU), som antogs av riksdagen hösten 2003, betonar två centrala utgångspunkter för politiken gentemot utvecklingsländer: ett rättighetsperspektiv och ett fattigdomsperspektiv. Att arbeta med mänskliga rättigheter som utgångspunkt innebär att man arbetar med grundläggande principer om alla människors inneboende värdighet och lika värde, statens ansvar och skyldigheter samt människors rätt till deltagande i sin egen och samhällets utveckling. Att arbeta mot fattigdom och hunger blir då inte ett uttryck för välgörenhet utan ett sätt att stärka människors självklara rätt att försörja sig.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan anförts. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2005/06:U276 (mp, –) yrkande 1 och 2005/06:U371 (mp) yrkandena 11, 14 och 16.

3. Dödsstraff och tortyr, punkt 3 (v)

av Alice Åström (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2004/05:U273 yrkande 6 och avslår motionerna 2004/05:U207 yrkandena 2 och 3, 2004/05:U225 yrkande 15, 2004/05:U239 yrkande 4, 2004/05:U315 yrkande 12, 2005/06:U209 yrkande 17, 2005/06:U211 yrkandena 2 och 3, 2005/06:U255 yrkandena 14 och 17, 2005/06:U286 yrkande 4, 2005/06:U351 yrkande 8 och 2005/06:U383 yrkande 2.

Ställningstagande

De åtgärder som vidtas för att förmå Kina att öka respekten för mänskliga rättigheter inskränker sig i stort sett till att man för en dialog och diskussion med Kina. Det är en dialog som inte medför några förpliktelser för Kinas del. De verkliga möjligheterna till påverkan blir mycket små eftersom Kinas förbrytelser mot de mänskliga rättigheterna inte medför några påtagliga konsekvenser. Möjligheterna att påverka Kina minskar ytterligare genom att andra kontakter, handelsutbyte och andra former av ekonomiskt samarbete med landet oavbrutet ökar.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2004/05:U273 (v) yrkande 6.

4. Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter, punkt 5 (kd)

av Holger Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2005/06:U352 yrkandena 2 och 6 samt avslår motionerna 2004/05:U225 yrkande 16, 2004/05:U231 yrkande 6, 2004/05:U263, 2004/05:U268 yrkandena 1, 6 i denna del och 7–12, 2004/05:U304 yrkande 3, 2004/05:U316 yrkande 6, 2004/05:U329 yrkandena 1–3, 2005/06:U209 yrkande 18, 2005/06:U248 yrkande 26, 2005/06:U285 yrkande 7 och 2005/06:U326 yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Enligt internationell rätt ska ingen hindras från att utöva sin religion. De kristna minoriteterna finns i dag utspridda i de flesta av Mellanösterns länder och deras utsatthet varierar. I några länder lever kristna praktiskt taget sida vid sida med den muslimska befolkningen, i andra länder, som Egypten, kommer ständiga rapporter om diskriminering och direkt våld. I Saudiarabien får kristna inte ens samlas i en kyrkolokal.

Irak är ett av de mest mångkulturella och mångreligiösa samhällena i Mellanöstern. 72 % beräknas utgöras av araber, medan kurderna beräknas utgöra 25 % av befolkningen. Resterande del av befolkningen utgörs bl.a. av turkmener, armenier, assyrier/syrianer/kaldéer. Cirka 5 % av den totala irakiska befolkningen utgörs av kristna.

Valet den 30 januari 2005 var en stor framgång för demokratin med 58 % valdeltagande, även om valfusk kunnat konstateras. Efter valet har det utformats ett nytt ledarskap med en president som är kurd.

Situationen är, och har varit, ansträngd för Iraks kristna. Kriget mellan Iran och Irak, följt av den irakiska invasionen av Kuwait och det påföljande Gulfkriget, FN:s mångåriga sanktioner och den USA-ledda invasionen, som resulterade i Saddamregimens fall, har påverkat befolkningens syn på människovärdet och kristna betraktas av många som kollaboratörer till väst.

För att kunna förverkliga demokratin i Irak bör samma status ges till alla folkgrupper oavsett nationell identitet, religion, styrka och antal invånare. För att kunna rädda assyrier/syrianer/kaldéer som ett folk och för att kunna bevara det kristna kulturarvet i sitt ursprungsområde krävs att säkerheten för assyrier/syrianer/kaldéer garanteras, att det ges möjlighet till återvändande för dem som har lämnat landet med tvång eller av rädsla sedan Irak–Irakkriget på 1980-talet och att assyrier/syrianer/kaldéer erkänns officiellt i irakiska grundlagen och den nya konstitutionen som ett av Iraks ursprungsfolk och utifrån det ges nationella rättigheter.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motion 2005/06: U352 (kd) yrkandena 2 och 6.

5. Barns situation, jämställdhet, kvinnors situation och könsrelaterad handel, punkt 6 (kd)

av Holger Gustafsson (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2004/05:U283 yrkandena 8–12 och 2005/06:U351 yrkandena 2 och 9–13 samt avslår motionerna 2004/05:U225 yrkandena 18, 19 och 21, 2004/05:U226 yrkandena 9–11, 2004/05:U283 yrkandena 1 och 17, 2004/05:U306 yrkandena 5, 7 och 11, 2004/05:U308 yrkandena 1, 5–7, 9, 10, 12 och 15, 2004/05:U310 yrkande 1, 2004/05:U315 yrkande 11, 2005/06:Sk496 yrkande 16, 2005/06:Ju383 yrkande 10, 2005/06:U209 yrkandena 20–22 och 24, 2005/06:U336 yrkandena 11 och 12, 2005/06:U340 yrkandena 11, 14 och 17, 2005/06:U351 yrkandena 1, 3, 14 och 18, 2005/06:U382 yrkandena 1, 4, 5, 9 och 12–15, 2005/06:U383 yrkande 10, 2005/06:U384 yrkande 2 och 2005/06:A370 yrkande 35.

Ställningstagande

Målet för Kristdemokraternas politik är värnandet om varje människas lika värde. Det allra viktigaste dokumentet för att skydda dessa rättigheter är FN:s konvention om barnets rättigheter som antogs 1989. Här har för första gången barnens egna mänskliga rättigheter formulerats i ett näst intill universellt bindande dokument. Konventionen erkänner barnens grundläggande medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

I slutet av januari 2005 riktade FN:s barnrättskommitté kritik mot Sverige. Ett problem som tas upp är det svaga skydd som ges av Sveriges lagstiftning gällande barnpornografi. Särskilt nämns den subjektiva och bristfälliga definitionen av vem som är att betrakta som barn enligt barnpornografilagstiftningen. Skyddet gällande utnyttjande i barnpornografiska sammanhang är ofullständigt.

Rädda Barnen kritiserar Sverige för att inte uppfylla olika bestämmelser i barnkonventionen, bl.a. vad gäller förvärv av medborgarskap. Situationen är allvarlig bland flyktingbarn och det är inte alls ovanligt med självmordsförsök bland dem. Enligt barnkonventionens artikel 3 gäller att *i fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad hänsyn till barnets hälsa och utveckling samt bästa i övrigt kräver*. Detta betyder att barnets bästa skall vägas in i alla led i asylprocessen. Detta sker inte alltid i dag.

Enligt uppgift har flera tiotal svenska barn dumpats av sina föräldrar i ett annat land. Barnen hamnar i gränslandet mellan två länders lagstiftning. Sveriges regelverk måste göras glasklara: Om ett barn, som är svensk medborgare, överges och dumpas av sina föräldrar i ett annat land, måste det åligga kommunen och de sociala myndigheterna att agera för att få hem barnet omedelbart.

Först på senare tid har den skrämmande omfattningen av den internationella barnsex- och barnarbetskraftshandeln blivit känd. Enligt Unicef är uppskattningsvis 1,2 miljoner barn offer för människohandel. Till Europa fraktas varje år en halv miljon människor för att säljas. Barn från fattiga länder är mest utsatta eftersom de ofta saknar möjligheter till utbildning och arbete. Barnsexturismen i världen ökar, framför allt i asiatiska länder. Européer, amerikaner och asiater reser till platser för att köpa tjänster som inte går att få lika enkelt i väst. Även i Latinamerika och Östeuropa sker en ökning av barnsexturismen. Man tror att ökningen dels beror på att turismen ökat generellt, dels på rädslan att smittas av hiv/aids från vuxna prostituerade, varför man i stället utnyttjar barn. Barn som faller offer för sexturismen är sårbara och löper stora risker. Bland annat riskerar de att bli gravida och smittas av könssjukdomar och de blir ofta marginaliserade av samhället och sina familjer.

Tusentals barn i olika delar av världen tvingas bli barnsoldater. Ökade krav måste ställas på dem som utnyttjar barn i krig. Bryt straffriheten för brott mot barn. Våldshandlingar får aldrig ses som effekter eller ”naturliga” följder av krig. Den nationella suveräniteten får aldrig hindra de skyldiga från att straffas för brott mot barn. Nationella och internationella aktioner måste få utrymme att ställa de skyldiga till svars. Rapporteringen om kränkningar av barns rättigheter måste förbättras. Tystnaden och omvärldens bevitnande av kränkningar mot barn måste brytas. Mer resurser bör vgas åt att övervaka, kontrollera och rapportera våld mot barn och kvinnor. The Office of the High Commissioner for Human Rights (OHCHR) måste stärkas för att kunna genomföra dessa uppgifter i samtliga tänkbara konfliktsituationer. Bättre analyser, statistik och undersökningar krävs för att tydliggöra barns verkliga utsatthet och ställning vid konflikter och krig. Unicef bör få utvecklade möjligheter och mer resurser för sådan inriktad forskning.

Fortfarande återstår mycket innan barnkonventionen tillämpas globalt. Många utmaningar finns kvar att anta. Exempelvis måste Sverige uppmuntra och pressa de länder som fortfarande inte ratificerat konventionen att göra detsamma. Ett annat svåruppfyllt mål är alla barns rätt att växa upp i en familj. Men trots att målen ibland är svåra att uppnå, att många problem återstår och att det ibland kan verka hopplöst får vuxenvärlden aldrig ge upp. Det vore att svika barnen.

Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2004/05: U283 (kd) yrkandena 8–12 och 2005/06:U351 (kd) yrkandena 2 och 9–13.

6. Konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet, punkt 8 (fp, v, c, mp)

av Alice Åström (v), Birgitta Ohlsson (fp), Agne Hansson (c), Lotta Hedström (mp) och Gabriel Romanus (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2005/06:L291 yrkande 34, 2005/06:L341 yrkande 19 och 2005/06:L375 yrkande 1.

Ställningstagande

Rätten att älska vem man vill oberoende av kön borde erkännas som en mänsklig rättighet. Även om det finns ett motstånd från många länder mot att anta en FN-konvention som säkerställer homo-, bi- och transpersoners likaberättigande och frihet från diskriminering bör Sverige arbeta för detta. Ett sådant arbete är i sig opinionsbildande och attitydpåverkande.

Enligt Amnesty International är homosexualitet förbjuden i 70 länder och i vissa av dessa är homosexualitet dessutom belagd med dödsstraff.

Det internationella samfundet bör, för att förverkliga principen om alla människors lika värde, enas om en internationell konvention om avskaffande av all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet. En sådan konvention skulle bidra till att placera frågan om homosexuellas, bisexuellas och transpersoners mänskliga rättigheter på den internationella dagordningen och därigenom utgöra ett stöd för krafter i olika länder som vill motverka förtryck på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

Vi föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som ovan framförs. Förslaget lämnas med anledning av motionerna 2005/06:L291 (fp) yrkande 34, 2005/06:L341 (c) yrkande 19 och 2005/06:L375 (v) yrkande 1.

Särskilda yttranden

1. Grundläggande mänskliga rättigheter, multilateralt samarbete m.m., punkt 1 (v)

Alice Åström (v) anför:

Hela frågeställningen om förhållandet mellan folkrätt och mänskliga rättigheter, hur dessa rättighetskomplex skall tolkas och hanteras, deformeras alltmer. De grumlans av stormakters ekonomiska och politiska intressen. Dessa kommer allt tydligare till uttryck i hur stormakterna uppträder och tar ställning i säkerhetsrådet. Detta är ett missförhållande som man måste komma till rätta med vid en reformering av Förenta nationerna och av säkerhetsrådets ställning. En sådan reformering måste behandla de olika rådsmedlemmarnas (såväl de permanenta som de icke-permanenta medlemmarnas) möjligheter att utöva inflytande och frågan om hur förhållandet mellan folkrätt och mänskliga rättigheter skall hanteras.

Trots förekomsten av icke-permanenta medlemmar är de permanenta medlemmarnas inflytande oproportionerligt stort i säkerhetsrådet. Stora delar av världens befolkning är inte företrädna i säkerhetsrådet. Om en stark kraft som säkerhetsrådet kunde företräda dem som i dag inte är representerade där skulle detta sannolikt ha en balanserande inverkan på förhållandet mellan stormakterna. Detta kunde också medverka till en mer välbalanserad hållning när det gäller att hantera det komplicerade förhållandet mellan folkrätten och de mänskliga rättigheterna. En sådan kraft kunde därmed bidra till en fredligare värld.

Avslutningsvis kan sägas att folkrätten och de mänskliga rättigheterna inte kan frikopplas från staters maktförhållanden och maktambitioner. Reformeringen av Förenta nationerna hänger intimt samman med hur man utvecklar tolkningen och hanteringen av förhållandet mellan folkrätten och de mänskliga rättigheterna. Makt måste omfördelas från de gamla stormakterna till stater som under den nuvarande ordningen har ett ringa inflytande över Förenta nationerna och dess olika institutioner.

2. Grundläggande mänskliga rättigheter, multilateralt samarbete m.m., punkt 1 (c)

Agne Hansson (c) anför:

Från Centerpartiets sida har vi under mandatperioden lagt fram en rad motionsförslag om mänskliga rättigheter, FN-systemet m.m. Dessa förslag har behandlats i tidigare betänkanden under mandatperioden och vi har valt att inte upprepa dessa förslag ytterligare en gång under innevarande riksmöte.

Nedan framgår några exempel på förslag som Centerpartiet framfört tidigare under mandatperioden och som har bäring på frågor som tas upp i detta betänkande. Mitt parti har föreslagit att Sverige skall verka för

- ett synsätt som framhåller demokratis betydelse för utveckling
- fungerande rättssystem och fasta spelregler i samhället
- att dödsstraffet avskaffas
- att FN:s säkerhetsråd reformeras – vetorätten bör avskaffas och rådet breddas och bli mer representativt
- förändringar av FN-stadgan
- förstärkning av samarbetet mellan FN och regionala organisationer
- att den preventiva diplomatins instrument förfinas och smartare sanktioner utvecklas
- effektivisering och förstärkning av FN:s beslutssystem
- att det land som gör anspråk på att få leda FN-organ uppvisar grundläggande respekt för mänskliga rättigheter och folkrätten
- att förslag till åtgärder för slagkraftigare FN-insatser läggs fram
- kvinnors deltagande i FN-insatser, fredsförhandlingar och fredsprocesser
- att våld mot kvinnor blir en straffbar handling i hela världen.

3. Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter, punkt 5 (v, mp)

Alice Åström (v) och Lotta Hedström (mp) anför:

Det är i och för sig ett framsteg att OSSE antagit en handlingsplan för att förbättra situationen för Europas romer. Fortfarande återstår dock åtskilligt att göra när det gäller att sätta den plan som antagits i verket. Romernas situation är fortfarande svår och planer innebär endast att man deklarerar vilka avsikter man har. Det som fortfarande i långa stycken återstår är det kraftfulla genomförande som krävs för att förverkliga planerna.

4. Övriga yrkanden om andra frågor och länder, punkt 9 (v)

Alice Åström (v) anför:

Utrikesutskottet har i sitt arbete valt att under olika år prioritera olika frågor inom MR. Detta år har utskottet valt att behandla följande huvudområden: Mänskliga rättigheter – politiska, sociala, kulturella rättigheter och rätten till utveckling, Dödsstraff och tortyr, FN-systemet, Situationen för etniska, kulturella och religiösa minoriteter, Barns situation, jämställdhet, kvinnors situation, könsrelaterad handel, Förtryck på grund av sexuell läggning m.m. Vänsterpartiet har, utöver de motioner som behandlas under de nämnda huvudområdena, även lagt fram ett flertal motionsförslag som berör särskilda länder och regioner. Eftersom dessa ingår i betänkandet men inte behandlas i sak vill jag ändå betona att Vänsterpartiet står bakom de ställningstaganden som återfinns i motionerna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motion väckt med anledning av skr. 2004/05:161

2004/05:U21 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utveckling av instrumenten för legitim inblandning gällande kränkningar av mänskliga rättigheter på EU-nivå och bilateral nivå.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2004

2004/05:L295 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges arbete i Europarådet och OSSE.

2004/05:U207 av Sten Tolgfors (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU måste verka för att användningen av dödsstraffet i Folkrepubliken Kina upphör.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU måste verka för att tortyren i Folkrepubliken Kina upphör.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör markera sitt stöd för Taiwans öppning om att avskaffa dödsstraffet.

2004/05:U212 av Luciano Astudillo (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen aktivt stöder de initiativ som finns för fredsförhandlingar i Colombia, utan att det leder till straffrihet för de som gjort sig skyldiga till grova brott mot de mänskliga rättigheterna eller den internationella humanitära rätten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen fortsätter stödja de organ och aktörer som verkar för fred och försoning samt respekten för de mänskliga rättigheterna och den internationella humanitära rätten i Colombia, liksom tar ett särskilt ansvar för att Londondeklarationen och UNHCHR:s rekommendationer efterlevs.

2004/05:U214 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN och inte minst i EU på ett kraftfullt
sätt måste ingripa mot plundringen av östra Kongos naturtillgångar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN och i EU på ett kraftfullt sätt måste
se till att de restriktioner mot korrumperade politiker, militärer och
affärsmän som FN rekommenderar i praktiken genomförs.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN och EU med kraft skall verka för
att företagen i östra Kongo vid skyddet av sin egendom skall upp-
höra med att använda odisciplinerade rebelsoldater.

2004/05:U217 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om den allvarliga situationen för mänskliga rättigheter i
Vitryssland
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om Sveriges relationer med Vitryssland
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om demokratistöd till svenska enskilda organisationer
som verkar i Vitryssland

2004/05:U218 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om situationen för mänskliga rättigheter och demokrati
på Kuba
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om det nuvarande svenska biståndet till Kuba
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om principer för svenskt bistånd till Kuba.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om tre initiativ för svenskt bistånd till Kuba.

2004/05:U225 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att kränkningar av mänskliga rättigheter alltid måste
påtalas, kritiseras och åtgärdas oavsett var de äger rum.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om sambandet mellan demokrati och respekt för mänsk-
liga rättigheter.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att skilja mellan civila och politiska rättigheter, vilka är absoluta, och sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör öka sitt engagemang i det s.k. Community of democracies.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt skall verka för att dödsstraffet och användningen av tortyr avskaffas.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka alla former av etnisk diskriminering.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka våld mot och diskriminering av kvinnor.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka handel med kvinnor och barn.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka diskriminering av homosexuella, bisexuella och transpersoner.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stärka och förbättra barns rättigheter.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om betydelsen av tydliga rutiner då svenska medborgares mänskliga rättigheter kränks utomlands.

2004/05:U226 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att politiska rättigheter skall ha företräde framför ekonomiska och sociala rättigheter.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kvinnors rättigheter.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barns rättigheter.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall driva frågan om sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till abort i internationella forum.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att förbättra HBT-personers situation.

2004/05:U231 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om minoritetens situation i Irak, dvs. den assyrisk/syrianska kristna gruppen samt den turkmeniska och kurdiska befolkningen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen för mänskliga rättigheter i Iran.

2004/05:U232 av Erik Ullenhag (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen arbetar för en samordnad svensk politik för det kurdiska folket i enlighet med de principer som slås fast i motionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kurdiska folkets rätt till självbestämmande.

2004/05:U239 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU kraftfullt måste fördöma utdömanden och verkställanden av dödsstraff i Kina.

2004/05:U241 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att arbeta för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och stärkande av kvinnors roll i Afrika.

2004/05:U242 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall ta initiativ till att de nordiska och baltiska länderna etablerar ett särskilt samarbetsprojekt för att stödja utvecklingen mot demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna i Vitryssland.

2004/05:U246 av Alice Åström m.fl. (v, fp, kd, c, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU och FN intensifierar sitt arbete för att förverkliga det västahariska folkets rätt till självbestämmande.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom de internationella organisationerna WFP och UNHCR verkar för ökad hjälp till de sahariska flyktingarna.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biståndet och stödet till Västsahara också bör innehålla ett stöd till Polisario för att bygga upp demokratiska institutioner och utbilda det västsahariska folket för ett framtida självständigt Västsahara.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen noga följer MR-utvecklingen och på olika sätt ingriper mot trakasserier mot personer som i Marocko eller i de ockuperade områdena i Västsahara arbetar för det västsahariska folkets rättmätiga krav på nationellt självbestämmande.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall stödja det västsahariska folket genom att, som en del av det svenska biståndet, i Sverige organisera utbildning på gymnasie- och högskolenivå för unga västsaharier.

2004/05:U247 av Marita Aronson m.fl. (fp, kd, c, v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att arbeta för att varje land i Europa inför förbud mot barnaga i likhet med vad som gäller i Sverige.

2004/05:U256 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inte skall delta i eller understödja colombianska regeringens process som ger paramilitären i Colombia immunitet när det gäller grova brott som mord, bortförande, hot och trakasserier som den begått mot fackföreningsaktiva, människorättsorganisationer, folkrörelser samt politiska partier.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den öppet bör deklarerat på vilket sätt Sverige samarbetar med Colombia när det gäller narkotikabekämpning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den genom redovisning av hur biståndspengarna används garanterar att dessa inte kopplas till Plan Colombia och USA:s militära stöd och operativa verksamhet i Colombia.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i den händelse svenska biståndsmedel till colombiansk narkotikabekämpning inte används på ett korrekt sätt eller att en korrekt revision av medlens användning genomförd av en oberoende instans inte kan åstadkommas skall biståndet tills vidare frysas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en oberoende kommission tillsätts för att utreda om militärer i den colombianska armén opererar och begår brott mot mänskliga rättigheter i paramilitära organisationer.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige skall verka för att internationellt över-
enskomna avtal gällande skydd av personer i utsatt situation
respekteras även när det gäller Colombia.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige verkar för att personer som har vittnat
mot militär som även uppträder i paramilitär uniform bör åtnjuta
ett förstärkt personskydd.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att i den händelse anklagelserna om att den regul-
jära colombianska armén deltar och samarbetar med de paramilitära
styrkornas brutala hantering bör den svenska regeringen frysa sina
förbindelser med Colombia.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i sina kontakter med venezuelanska
myndigheter skall kräva att Venezuela undertecknar FN:s protokoll
om trafficking.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige skall understödja den venezuelanska
regeringen för att få till stånd ett effektivt program mot trafficking.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att den skall protestera mot USA:s aggressiva och
folkrättsvidriga angreppsplaner mot Kuba.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige som ett led i arbetet för att lyfta Kuba
ur den undantagssituation landet befinner sig i skall intensifiera sitt
arbete i FN, EU och andra internationella organisationer för att
blockaden mot Kuba upphör, så att betingelserna för en snabbare
ekonomisk utveckling, utvidgade demokratiska fri- och rättigheter
samt mänskliga rättigheter förbättras.

2004/05:U257 av Lars Ohly m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen i såväl det nordiska rådet som det
europeiska rådet skall verka för att avskaffa allt slags diskrimine-
ring på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

2004/05:U263 av Elina Linna m.fl. (v):

Riksdagen begär att regeringen skyndsamt återkommer med förslag på hur
OSSE:s handlingsplan för att förbättra situationen för romer skall genomfö-
ras.

2004/05:U264 av Gunilla Wahlén m.fl. (v):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör agera för att alkohol och läkemedel inte skall ingå i multilaterala handelsavtal.

2004/05:U267 av Agne Hansson m.fl. (c):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lösningar av konflikten i Darfur.

2004/05:U268 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i sina kontakter med syriska myndigheter och i FN, EU och andra internationella organ skall verka för att den statslösa kurdiska befolkningen i Syrien erhåller syriskt medborgarskap.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN, EU och andra internationella forum skall verka för att kurdernas nationella och kulturella rättigheter i Turkiet och Syrien respekteras i praktiken.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att folkomflyttningarna av den kurdiska befolkningen i Syrien upphör.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU och FN skall verka för att norra Irak/ irakiska Kurdistan inom den irakiska statsbildningen garanteras rätt till regionalt självstyre.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN, EU och andra internationella organisationer skall verka för kurdernas rätt att i Iran använda sitt eget språk i tal och skrift och i egna medier.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN, EU och andra internationella organisationer kraftfullt skall verka för att kurdernas mänskliga rättigheter i Iran respekteras.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN, EU och andra internationella organisationer skall verka för att kurderna i Iran garanteras rätt till lokalt självstyre.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN och EU skall verka för att kurdernas nationella och kulturella rättigheter respekteras i Iran.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU skall verka för det iranska folkets rätt till att organisera sig i partier och fackföreningar.

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU och FN skall verka för att ett FN-kontor upprättas i Iran.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i EU:s kritiska dialog och i andra kontakter med Iran lägger stor vikt vid kvinnornas situation, särskilt när det gäller deras ställning i rättssystemet, där en kvinnas röst väger mindre än en mans.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige kraftfullt skall verka för att alla som fängslats på grund av sin politiska och religiösa uppfattning i Iran skall försättas på fri fot.

2004/05:U270 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige genom OSSE särskilt skall arbeta för att omnämna antisemitism i organisationens resolutioner mot diskriminering och i övriga skrivningar om rasism.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att alla medlemsländer i OSSE skyndsamt inför ett system för att specifikt registrera alla antisemitiska incidenter som sker i respektive hemland.

2004/05:U273 av Alice Åström m.fl. (v):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN och andra internationella forum med kraft verkar för att dödsstraffet avskaffas i Kina.

2004/05:U277 av Lotta Hedström (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att skapa kännedom om och avståndstagande från det folkmord som pågår i Black Mesa, Arizona, mot dineh- och hopistammarna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör anmäla förhållandena på Black Mesa som folkmord till Internationella brottmålsdomstolen (ICC).

2004/05:U283 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen mer kraftfullt än i dag bör motverka sexuell exploatering mot barn inom det internationella samfundet och genom frivilligorganisationer som t.ex. ECPAT.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska regeringen skall avsätta biståndsmedel till inrättandet av s.k. stödfamiljer för barn som blivit föräldralösa på grund av den omfattande hiv/aids-spridningen eller av annan orsak.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för att öka insatserna för fysisk och psykisk hjälp och krishantering till världens många gatubarn.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom vårt land och i övriga världen fortsätter att arbeta för att stärka flickors ställning och motverka diskriminering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, inom EU och FN, mer kraftfullt bör agera mot brott mot mänskliga rättigheter, övergrepp och tortyr och för förbud av kvinnlig könsstympning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom det internationella samfundet skall sätta tryck på stater att ratificera och implementera konventionen om barns rättigheter och därmed sätta 18 år som minimigräns för rekrytering av soldater.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av införandet av genomarbetade program för att hjälpa barnsoldater att bearbeta sina traumatiska händelser och reintegrera dem i samhället.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör vara pådrivande för att nationell suveränitet inte får hindra skyldiga från att straffas för brott mot barn.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att barnen bör få en mer central roll på den politiska dagordningen för fred och säkerhet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rapporteringen om kränkningar av barns rättigheter måste förbättras.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i ökad utsträckning låta ungdomar vara föremål för utbildningar och nationella återuppbyggnadsprogram.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör initiera en diskussion, på nationell och internationell nivå, om orättvisorna i mängden bistånd i olika utvecklingsfonder.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för ett komplement till FN:s barnkonvention och tillsätta en representant för barns utsatthet i miljöproblematiske områden.

2004/05:U284 av Rezene Tesfazion och Tone Tingsgård (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka Sveriges stöd till demokratiörelsen i Eritrea.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att flytta den eritreanska frågan högre upp på den politiska dagordningen inom EU och FN.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stödja den demokratiska processen i Eritrea.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att de politiska fångarna i Eritrea omedelbart frigges.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en diplomatisk bojkott av president Issaias Afewerki samt medlemmar av hans regering och andra framstående företrädare för den, som innefattar en vägran att utfärda visum, på samma sätt som skett i fallet Zimbabwe.

2004/05:U286 av Hillevi Larsson och Rezene Tesfazion (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör erkänna både Västsahara som land och dess exilregering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Västsahara bör få upprätta representation i Sverige, i samband med att Västsahara erkänns som stat.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör vara drivande inom EU och FN för att ge det västahariska folket självbestämmande.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige bör verka för att journalister och internationella observatörer snarast möjligt släpps in i Västsahara.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att den humanitära situationen i flyktinglägren måste förbättras genom ökade anslag till World Food-program och UNHCR.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att FN i samarbete med västaharierna bör bestämma vilka som skall ha rösträtt i den planerade folkomröstningen om Västsaharas framtid.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige bör stödja Västsahara genom att överväga att inrätta ett utbytesprogram för ungdomar.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att Marockos kränkningar av de mänskliga rättigheterna i de ockuperade delarna av Västsahara bör uppmärksammas och bekämpas.

2004/05:U288 av Torsten Lindström och Annelie Enochson (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en aktiv svensk Vitrysslandspolitik med inriktning på stöd för demokrati och mänskliga rättigheter.

2004/05:U289 av Cecilia Wikström (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten att pröva stödet till politisk opinionsbildning.

2004/05:U291 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella sammanhang skall verka för att den etniska diskrimineringen av assyrier-kaldéer-syrianer i deras hemländer förs upp på FN:s och EU:s dagordning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige erkänner assyrier-kaldéer-syrianer som ett folk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att assyriers-kaldéers-syrianers och armeniers kulturarv, som också är kristenhetens kulturarv, bevaras i länder som Turkiet och Irak.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att föra upp frågan om assyriers-kaldéers-syrianers och armeniers kulturarv till FN:s organ Unesco.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Riksarkivet får i uppdrag att sammanställa svenskt arkivmaterial rörande folkmordet seyfo på den assyriska-kaldeiska-syrianska folkgruppen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ett centrum för forskning om Mesopotamiens folkslag, historia och utveckling skapas och att centret även omfattar forskning om invandrare till Sverige från Mesopotamien.

2004/05:U297 av Nyamko Sabuni (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom FN:s ram arbetar för att nya förhandlingar inleds för att ombilda regeringen i Demokratiska republiken Kongo.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige inom FN:s ram arbetar för att upprätta
en utvecklingsfond i Demokratiska republiken Kongo.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att inom FN:s ram arbeta för en fördubbling av FN-
styrkan i Demokratiska republiken Kongo.

2004/05:U304 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om situationen i Darfur i Sudan.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om situationen i Kosovo och UNMIK:s roll.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om minoritetets utsatthet.

2004/05:U305 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige och EU kraftfullt måste agera för att
Iran skall demokratiseras och förmås att respektera de mänskliga
rättigheterna.

2004/05:U306 av Sven Brus m.fl. (kd):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att arbeta för ett hållbart stöd till offer i ursprungs-
landet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att i olika internationella sammanhang understryka
sambandet mellan människohandel och synen på prostitution.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om informationsinsatser i ursprungsländerna för att
varna för människohandlare.

2004/05:U308 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen i bilaterala och multilaterala kontakter
med andra länder skall verka för att traditionella lagar som diskri-
minerar kvinnor avskaffas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att en uppföljningsmekanism för resolution 1325
enligt mönster från CEDAW-konventionen upprättas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för en global ökning av antalet deltagande
kvinnor på högsta politiska nivå.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för en minskad klyfta mellan kvinnors och
mäns tillgång till mark, krediter och produktionsmedel.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör öka trycket på utvecklingslän-
derna att höja andelen kvinnors deltagande i beslutande församlingar.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att det internationella
samfundet intensifierar arbetet med att stoppa det könsrelaterade våld-
det.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att "hedersmord" sätts upp
som ett prioriterat ämne på den politiska dagordningen i Sverige
och inom EU.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige inom EU och internationellt skall verka
för ett förbud av prostitution.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att EU erkänner kvinnlig
könsstympning som brott mot de grundläggande mänskliga rättighe-
terna.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör uppmana Sydafrika att presentera en
nationell handlingsplan för att motverka mäns våld mot kvinnor.

2004/05:U310 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att kvinnors rätt till fri
abort främjas inom EU.

2004/05:U315 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen på en hemsida skall redovisa de
internationella konventioner och tilläggsprotokoll som Sverige inte
har ratificerat, samt ange motiven.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att folkrättsliga krav till skydd för stater aldrig får
övertrumfa kravet på grundläggande fri- och rättigheter för stater-
nas befolkning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att kunskapsutveckling och opinionsbildning för
försoning måste ges större tyngd inom både det konfliktförebyg-
gande och fredsuppbyggande arbetet.

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringens övervakning av regelverk för handel
och utbyte med andra länder bör få ökad fokusering på de interna-
tionella övervaknings- och kontrollmekanismerna för efterlevnaden
av mänskliga rättigheter.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att grundläggande rättigheter för barn också skall
omfatta rätten att tillhöra en familj.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör återuppta kampen mot dödsstraf-
fet som en svensk profilfråga internationellt.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör verka för att stärka den humani-
tära rätten som ett skydd för krigsoffer.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen tydligt bör markera att den mest
grundläggande mänskliga rättigheten är rätten till liv.

2004/05:U316 av Erling Bager och Karin Pilsäter (båda fp):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att erkänna assyrierna/syrianerna/kaldéerna som folk.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige skall arbeta för att föra upp assyrierna/
syrianerna/kaldéernas fråga på FN:s och EU:s dagordningar.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i diskussioner med USA och FN skall
påpeka assyrierna/syrianerna/kaldéernas extrema utsatthet i dagens
kaotiska Irak.

2004/05:U329 av Per Landgren m.fl. (kd, fp):

1. Riksdagen begär att regeringen verkar för att frågan om assyrier-
syrianer-kaldéers säkerhet i Irak förs upp på FN:s och EU:s dagord-
ning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen i internationella sammanhang skall
verka för att assyrier-syrianer-kaldéer ges möjlighet att återvända
till sina hemtrakter och att denna fråga förs upp på FN:s, EU:s,
den irakiska övergångsregeringens och det tillfälliga parlamentets
dagordning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen arbetar för att assyrier-syrianer-
kaldéer skall accepteras som ett av Iraks ursprungsfolk i Irak och
omvärlden och utifrån det får sina etniska, kulturella och religiösa
rättigheter erkända samt att denna fråga förs upp på FN:s och
EU:s dagordning.

2004/05:U331 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om vikten av en tydlig svensk linje i förhållande till
diktaturer och stater präglade av etniska konflikter, diskriminering,
korruption och förakt för mänskliga rättigheter.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att obligatorisk rapportering om sociala och miljö-
mässiga hänsynstaganden bör ingå i de svenska multinationella
företagens årliga rapporter.

2004/05:U332 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om ett besök på hög nivå hos den kubanska oppositionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en utvärdering av det s.k. systemöppnande biståndet
och en ny biståndsstrategi för Kuba med tydligare fokus på demo-
krati.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att utreda möjligheten till smarta internationella
sanktioner mot Fidel Castro, Raul Castro och övriga i ledningen
för den kubanska regimen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för att den amerikanska blockaden mot
Kuba hävs.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att uttala stöd för det nationella dialogprogrammet
på Kuba.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att uttala stöd för Varelaprojektet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att svenska ambassaden fortsätter att bjuda in dissi-
denter till Sveriges nationaldagsfirande.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om utvärdering av det systemöppnande biståndet och
utvecklandet av en strategi för demokrati och utveckling på Kuba
med inspiration från arbetet med Vitryssland.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att i Sveriges ansträngningar för ett demokratiskt
Kuba inkludera exilkubaner i Europa och Sverige med stort kun-
nande om och engagemang för demokratisering av Kuba.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige ökar det direkta och indirekta stödet till
demokratirörelsen på Kuba.

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att agera för frisläppandet av Kubas samvetsfångar
och politiska fångar.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att agera för att villkoren skall förbättras i de
kubanska fängelserna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att agera för att organisationer som Amnesty och
Röda Korset samt FN:s sändebud skall få möjlighet att besöka
Kuba och särskilt fängelserna.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att undersöka möjligheten att bistå med access till
fria medier på svenska ambassaden.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om vikten av ett gemensamt agerande inom ramen för
EU.

2004/05:U333 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för att diskriminering och stigmatisering
av hivsmittade upphör.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för att diskrimineringen av homosexuella
upphör.

2004/05:U338 av Lotta Hedström och Alice Åström (mp, v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige verkar både enskilt och inom den s.k. G24-
gruppen för att påverka den colombianska regeringen att uppfylla
sina åtaganden i enlighet med Londondeklarationen och
UNHCR:s rekommendationer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige verkar för att den colombianska reger-
ingen genomför en kvalitativ dialog med det civila samhället kring
frågor om utvecklingssamarbete, mänskliga rättigheter och freds-
strängningar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige uppmuntrar statliga funktionärer och
folkvalda, inklusive Colombias president, att de facto vidta åtgärder
som dels bidrar till ökat förtroende i samhället, dels skyddar männi-
skor från att utsättas för fara.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige verkar för att förövara av brott mot de mänskliga rättigheterna i Colombia riktade mot människorättsförsvarare och andra aktörer i det civila samhället rutinmässigt ställs inför rätta och döms i enlighet med internationella normer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige verkar för ett omedelbart uppsökande och frigivande av senator Ingrid Betancourt.

2004/05:U341 av Erling Bager och Karin Pilsäter (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att uppmärksamma MR-situationen i Iran.

2004/05:So604 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tydligt markerat HBT-perspektiv i Sveriges utrikespolitik.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att höja utrikesförvaltningens HBT-kompetens.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om HBT-perspektiv i Human Development Report.

2004/05:Kr268 av Birgitta Ohlsson (fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige som nation skall uppmärksamma och aktivt agera mot antisemitism när den uppstår i andra länder.

2004/05:Ub245 av Tobias Billström (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulera och uppmuntra utbytesprojekt mellan kinesiska universitet och svenska lärosäten och att anslå medel till sådana insatser ur den svenska budgeten för bistånd.

2004/05:Ub465 av Fredrik Olovsson och Johan Löfstrand (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om programmet Linnaeus-Palme.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:K430 av Tobias Krantz m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom FN bör verka för att inga FN-beslut fattas som är i strid med mänskliga rättigheter och grundläggande rättsprinciper.

2005/06:Sk496 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om arbete för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och stärkande av kvinnors rätt till bestämmande över den egna sexualiteten.

2005/06:Ju383 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nolltolerans mot att internationella organisationers personal utnyttjar offer för människohandel eller begår andra övergrepp mot civila.

2005/06:Ju482 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att köp av sexuella tjänster och prostitution skall bli olagligt inom alla FN:s medlemsländer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av återvändarprogram vid olika internationella enheter som arbetar med människohandel.

2005/06:Ju535 av Per Landgren (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ratificering av Europarådets konvention från 1974 om förbud mot preskription av bl.a. folkmordsbrott samt av FN-konventionen från 1968.

2005/06:L291 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en FN-konvention mot diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en internationell deklaration mot förtryck på grund av sexuell läggning och könsidentitet.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om HBT-organisationers roll i FN-systemet.

37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om uppmärksammande av HBT-frågor i UNDP.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges arbete i Europarådet och OSSE.

2005/06:L341 av Kenneth Johansson m.fl. (c):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige i FN bör arbeta för antagandet av en konvention som erkänner likaberättigande och frihet från diskriminering för homo-, bi- och transpersoner som en mänsklig rättighet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om om HBT-perspektiv i Human Development Report.

2005/06:L342 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i FN driva frågan om en konferens med temat sexuell läggning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen att den svenska utrikespolitiken skall genomsyras av ett arbete mot diskriminering på grund av sexuell läggning.

2005/06:L375 av Lars Ohly m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN-sammanhang bör verka för en FN-konvention om avskaffande av all slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i Nordiska rådet och Europeiska rådet skall verka för att avskaffa all slags diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

2005/06:U202 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i Förenta nationerna kraftfullt skall verka för ett avskaffande av vetorätten i säkerhetsrådet.

2005/06:U205 av Cecilia Wigström m.fl. (fp, c, kd, v, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att Dawit Isaak släpps fri.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att få träffa Dawit Isaak.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att EU:s bistånd till Eritrea avbryts.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sveriges utrikesminister bör åka till Eritrea och engagera sig i Dawit Isaaks fall.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att demokrati och respekt för mänskliga fri- och rättigheter bör införas i Eritrea.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Louise Arbour, skall släppas in i Eritrea.

2005/06:U206 av Sten Tolgfors (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om dödsstraffet i Iran.

2005/06:U208 av Torsten Lindström (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i internationella sammanhang verkar för att de mänskliga rättigheterna lyfts fram i folkrätten.

2005/06:U209 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kränkningar av mänskliga rättigheter alltid måste påtalas, kritiseras och åtgärdas oavsett var de äger rum.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om sambandet mellan demokrati och respekt för mänskliga rättigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör intensifiera sitt arbete med att både försvara och förbättra skyddet för de mänskliga rättigheterna dels genom de internationella organisationer där Sverige bereds möjlighet att påverka, såsom FN, EU, OSSE, Europarådet och Världsbanken, dels genom Sveriges bilaterala samarbete med andra länder.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att skilja mellan civila och politiska rättigheter, vilka är absoluta, och sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN bör vara skyldigt att ingripa, också med våld om så krävs, då civila hotas av folkmord, massvåldtäkter, folkfördrivning eller motsvarande och där staten inte skyddar sina medborgare.

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt förnyelse av folkrätten.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN:s kommission bör ersättas med ett MR-råd samt att endast de länder som inte själva bryter mot principerna de är satta att övervaka i framtiden skall tillåtas vara medlemmar i det FN-organ som bevakar de mänskliga rättigheterna.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att reformera FN:s säkerhetsråd.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör öka sitt engagemang i det s.k. Community of democracies.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör driva på så att fler stater, inklusive USA och Ryssland, ratificerar Romstadgan om den permanenta internationella brottmålsdomstolen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtal mot amerikanska medborgare i den permanenta internationella brottmålsdomstolen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt skall verka för att dödsstraffet och användningen av tortyr avskaffas.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka alla former av etnisk diskriminering.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en omarbetning av FN:s konvention mot rasdiskriminering.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka våld mot och diskriminering av kvinnor.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka handel med kvinnor och barn.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall driva frågan om sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till abort i internationella forum.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att motverka diskriminering av homosexuella, bisexuella och transpersoner samt upprättandet av en internationell konvention för att undanröja all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att stärka och förbättra barns rättigheter.

2005/06:U211 av Sten Tolgfors (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU måste verka för att användningen av dödsstraffet i Folkrepubliken Kina upphör.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU måste verka för att tortyren i Folkrepubliken Kina upphör.

2005/06:U214 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den allvarliga situationen för mänskliga rättigheter i Vitryssland.

2005/06:U217 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige verkar för att den colombianska regeringen bjuder in internationella observatörer och valövervakare i samband med presidentvalet 2006.

2005/06:U222 av Tobias Billström och Margareta Pålsson (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att strategierna för Mellanöstern och Iran kompletteras med en starkare satsning på demokratispridning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU kraftfullt måste agera för att Iran skall demokratiseras och förmås att respektera de mänskliga rättigheterna.

2005/06:U223 av Hillevi Larsson och Anders Bengtsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör driva kravet på att sexualrådgivning, preventivmedel och abort skall ingå i FN:s katalog över mänskliga rättigheter.

2005/06:U227 av Erik Ullenhag (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör arbeta för en samordnad svensk politik för det kurdiska folket.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det kurdiska folkets rätt till självbestämmande.

2005/06:U228 av Peter Jonsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige starkare bör driva kravet på att skapa en internationellt erkänd rätt till fackliga sympatiåtgärder mot företag som inte respekterar ILO:s konventioner om rättigheter i arbetslivet.

2005/06:U233 av Lotta Hedström och Gustav Fridolin (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att FN:s och OAU:s fredsplan följs och Marockos illegitima ockupation fördöms.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör inta en självständig roll i Västsaharafrågan och inte anpassa sig till EU:s lojalitet med Frankrike och Spanien.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör ge aktiv hjälp till flyktingar att återvända.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i FN bör verka för att folkomröstningen kan genomföras för att bilda utgångspunkt för en stabil statsbildning i Västsahara.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Marocko bör uppmanas att upphöra med tortyr och diskriminering av saharwier.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör driva på för att den illegitima muren genom Västsahara rivs.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall medverka till att ekonomiska sanktioner införs, t.ex. utförsäljning av aktier i utländska bolag som exploaterar Västsaharas öken.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör erkänna Västsahara som nation.

2005/06:U242 av Erling Bager och Runar Patriksson (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skyndsamt och hårdare driva på handläggningen gentemot Ryssland, om att den svenska kyrkan i Sankt Petersburg bör återlämnas i svensk ägo.

2005/06:U246 av Eva Flyborg m.fl. (fp, m, kd, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall arbeta för att alla FN:s medlemsländer skall anta och uppfylla resolution 1325.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör stödja den rekommendation som
lämnats till FN:s säkerhetsråd hösten 2002 om att inrätta en interna-
tionell kommission om våld mot kvinnor.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör arbeta för att systematiskt våldtagna
kvinnor skall kunna kräva skadestånd av den stat som beordrat
eller underlåtit att avstyra sådana övergrepp.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i alla internationella insatser bör erbjuda
stöd och rehabilitering på plats åt våldtagna kvinnor.

2005/06:U248 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om en mer tydlig viljeinriktning från den svenska rege-
ringen i de viktiga FN-frågorna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen redogör för riksdagen hur rege-
ringen ser på de nya typer av hot som det internationella samfundet
står inför och behovet av FN:s fortsatta reformer.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att utveckling, fred, säkerhet och de mänskliga
rättigheterna skall ses i ett sammanhang.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att en fredsbyggande FN-kommission skall upprättas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att ett råd för mänskliga rättigheter skall upprättas i
FN.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige aktivt skall engagera sig i FN:s demokra-
tifond.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att FN:s toppmötesdeklaration mer tydligt borde ha
berört kvinnornas roll för frihet och fred i konflikttrabbade länder.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att nya medlemmar av FN:s säkerhetsråd inte skall
ges vetorätt.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att det fortsatta FN-reformarbetet måste bygga på en
stark övertygelse om vikten av demokrati, för att gagna utveckling
och gemensam säkerhet.

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sätta kraft bakom folkmordskonventionens förpliktelse att förebygga eller undertrycka folkmord, kunna hantera situationer med folkfördrivning samt garantera individers säkerhet snarare än staters.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att nu omsätta slutsatserna från FN:s toppmötesdeklaration om ”ansvaret att skydda” i praktiken.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i de fall en stat inte har förmågan eller viljan att efterleva sin skyldighet att skydda det egna landets befolkning, måste det internationella samfundet verka för ett sådant skydd, även inom staters territorium.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige mer aktivt skall stödja civila och militära insatser för frihet och fred i världen.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om folkmordet i Darfur i västra Sudan.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall ta initiativ för att öka pressen på både FN och EU att agera mer kraftfullt i konflikten i Darfur i västra Sudan.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU i större utsträckning skall värna och framhäva demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna vid kontakten med länder som Iran, Kina, Kuba och Zimbabwe.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU skall driva på för införande av demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna i Kuba.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om det internationella samfundets och då särskilt Afrikanska unionens ansvar att motverka fortsatt kleptokrati och främja en demokratisk utveckling i Zimbabwe.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, EU och FN på ett mer kraftfullt sätt måste göra klart för den iranska regimen att dess uppenbara förakt för enskilda människor är oacceptabelt.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige för egen del och tillsammans med EU:s andra medlemmar bör delta i det ”democracy caucus” som har upprättats i FN.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN bör ta initiativ till en ländervis granskning av de mänskliga rättigheterna och demokrati, som årligen skall redovisas direkt i FN:s generalförsamling.

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågor rörande minoriteters skydd förtjänar ökad uppmärksamhet nationellt och internationellt.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU skall spela en allt större roll i Kosovo samtidigt som FN trappar ned sin närvaro.

2005/06:U251 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en reformering av FN-systemet.

2005/06:U252 av Sten Tolgfors (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regionala organisationers potentiella betydelse för krishantering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om FN-stadgan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av svensk förmåga att agera i krishanteringsinsatser.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN och EU måste kunna agera snabbt, både politiskt och militärt, vid behov av krishantering.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att statsuveräniteten inte kan överordnas de mänskliga rättigheterna.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vetorätten och principerna i FN-stadgan.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om funktionsfördelning mellan olika organisationer vid krishantering.

2005/06:U254 av Erling Bager och Karin Pilsäter (båda fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att uppmärksamma MR-situationen i Iran.

2005/06:U255 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU bör verka för att dödsstraffet i Kina avskaffas.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU bör verka för att dödsstraffet i Indien avskaffas.

2005/06:U256 av Marita Aronson m.fl. (fp, kd, v, c, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att Sverige i internationella organ och i bilaterala kontakter samt inom ramen för det svenska utvecklingsamarbetet kraftfullt bör verka för att barnaga förbjuds i alla världens länder.

2005/06:U258 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum bör verka för en noggrann översyn av det juridiska ramverk som rör demobiliseringen av paramilitären i Colombia.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum bör verka för att de paramilitärer som begått krigsförbrytelser och brott mot mänskliga rättigheter åläggs att vittna om sina brott så att offren och deras anhöriga får veta sanningen, att rättvisa skipas och att offren och deras anhöriga får ersättning för de lidanden de fått utstå.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella sammanhang bör verka för att de villkor som förhandlas fram om straffnedsättning bara skall gälla dem som fullt ut samarbetar med rättsväsendet och inte omfatta dem som gjort sig skyldiga till allvarliga övergrepp.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum bör verka för att paramilitären avväpnas och inte tillåts arbeta som säkerhetsvakter eller informatörer.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den i sina kontakter med den colombianska regeringen och i internationella forum bör verka för att de som gjort sig skyldiga till brott anses olämpliga som säkerhetsvakter och informatörer och avstängs från sådan verksamhet.

2005/06:U264 av Tuve Skånberg (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall ställa sig bakom DohadeklARATIONEN om familjen.

2005/06:U265 av Mikael Oscarsson och Tuve Skånberg (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör verka för ett totalt avskaffande världen över av dödsstraff för den som är under 18 år.

2005/06:U268 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om situationen för mänskliga rättigheter och demokrati på Kuba.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige inom EU-kretsen tar initiativ till att EU omprövar beslutet att lyfta de diplomatiska sanktionerna gentemot Kuba samt att Sverige skall bjuda in representanter för demokratiörelsen till den svenska ambassaden vid firandet av den svenska nationaldagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige bör arbeta för upprättandet av en särskild avdelning för att stödja övergång till demokrati under EU-kommissionens kontor i Havanna.

2005/06:U272 av Torsten Lindström och Olle Sandahl (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om fortsatt samarbete med Sydafrika.

2005/06:U273 av Torsten Lindström och Olle Sandahl (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om svenskt deltagande i UN University.

2005/06:U274 av Torsten Lindström och Annelie Enochson (båda kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om en aktiv svensk Vitrysslandspolitik med inriktning på stöd för demokrati och mänskliga rättigheter.

2005/06:U276 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om att Sverige aktivt och konstruktivt skall stödja arbetet i den grupp inom FN som arbetar med att ta fram ett tilläggsprotokoll till ESK-konventionen.

2005/06:U277 av Ulf Holm m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen framförs om att Sverige skall ratificera FN:s konvention för skydd av migrantarbetares och deras familjers rättigheter som antogs av FN:s generalförsamling den 18 december 1990.

2005/06:U278 av Berit Jóhannesson m.fl. (v, fp, kd, c, mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om genomförande och uppföljning av FN:s resolution 1325.

2005/06:U285 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om minoriteters situation i Irak, dvs. den assyrisk/syrianska kristna gruppen och den turkmeniska och kurdiska befolkningen samt vikten av att tillvarata alla gruppers rättigheter och intressen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att den demokratiska utvecklingen i Irak stöds av Sverige.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om situationen för mänskliga rättigheter i Iran.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU inom ramen för EU-samarbetet bör ställa krav på den egyptiska regeringen att upphäva undantagslagarna och garantera demokratiska och mänskliga rättigheter för medborgarna.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt bistånd bör stödja demokratiörelsen i Egypten.

2005/06:U286 av Cecilia Wigström m.fl. (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU kraftfullt måste fördöma tillämpningen och verkställanden av dödsstraffet i Kina.

2005/06:U289 av Fredrik Reinfeldt m.fl. (m):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt måste verka för att EU:s beslut att normalisera relationerna till Kuba inte skall permanentas så länge som kubanska myndigheter allvarligt bryter mot de mänskliga rättigheterna.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att suveräniteten och nationsgränserna aldrig får bli en sköld bakom vilken förtryck och brott mot de mänskliga rättigheterna kan accepteras.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN uttryckligen skall inbegripa de två principerna om demokrati och mänskliga rättigheter i FN:s millenniemål att nå en halverad fattigdom i världen år 2015.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör ta initiativ för att öka pressen på både FN och EU att agera mer kraftfullt för att lösa konflikten i Darfur i västra Sudan.

2005/06:U292 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i internationella sammanhang skall verka
för att den etniska diskrimineringen av assyrier, kaldéer och syria-
ner i deras hemländer förs upp på FN:s och EU:s dagordning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige erkänner assyrier, kaldéer och syrianer
som ett folk.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att assyrier, kaldéer och syrianer och armeniers
kulturarv, som också är kristenhetens kulturarv, bevaras i länder
som Turkiet och Irak.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att arbeta för att frågan om assyrier, kaldéer och
syrianer och armeniers kulturarv tas upp av FN:s organ Unesco.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Riksarkivet får i uppdrag att sammanställa
svenskt arkivmaterial rörande folkmordet seyfo på den assyriska,
kaldeiska och syrianska folkgruppen.

2005/06:U293 av Alice Åström m.fl. (v, c, fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i alla internationella sammanhang bör
rikta skarp kritik mot den marockanska regeringens politik i den
västsahariska frågan när det gäller förbrytelser mot mänskliga rättig-
heter.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i sin kritik särskilt bör uppmärksamma
de förbrytelser mot mänskliga rättigheter som begåtts i Västsahara
under 2005.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN med kraft bör verka för att en
folkomröstning om Västsaharas framtid kommer till stånd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige inom EU motsätter sig fiskeriatvakt med
Marocko och andra avtal med Marocko som inte uttryckligen exklu-
derar Västsahara.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige både som enskild stat och som medlem
av en rad internationella organisationer måste arbeta för snabb och
effektiv hjälp till de västsahariska flyktingarna.

2005/06:U295 av Anita Brodén m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om statlig uppmuntran av olika ideella organisationer som främjar demokrati och rättvisa.

2005/06:U298 av Luciano Astudillo (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige snarast bör beställa en oberoende och objektiv utvärdering av mandatet och metodologin för verifieringsprocessen i Colombia.

2005/06:U305 av Mikael Oscarsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att lyfta upp internationell religionsfrihet som ett av Sveriges prioriterade områden i utrikespolitiken.

2005/06:U306 av Kristina Zakrisson och Maria Öberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om FN:s resolution 1325.

2005/06:U308 av Joe Frans m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Sveriges Somaliapolitik.

2005/06:U310 av Alice Åström m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige vid valet i Bolivia i december 2005 bör bidra till en noggrann valövervakning även innefattande en övervakning av hur valkampanjerna genomförs före valdagen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige också inom EU och FN bör verka för att också EU och FN bidrar till en omfattande valövervakning även innefattande en övervakning av hur valkampanjerna genomförs före valdagen.

2005/06:U311 av Lars Ohly m.fl. (v):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i FN, EU och andra internationella organisationer och sammanhang bör verka för ett sekulärt, demokratiskt och federalt Irak och i dessa strävanden stödja organisationer inom arbetarrörelsen och kvinnorörelsen i Irak.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att FN utför en sanering
av irakiskt territorium från minor, utarmat uran och annat kontami-
nerat material.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN och andra internationella samman-
hang aktivt bör motverka USA:s försök att förmå andra stater att
ställa sig utanför internationella brottmålsdomstolen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN och i andra internationella samman-
hang aktivt bör verka för att förmå USA att ge upp sitt motstånd
mot Internationella brottmålsdomstolen.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för en tydligare tolkning
av vad som avses med självförsvar i internationella konflikter.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i alla internationella sammanhang bör
verka för att skydda länders bestämmanderätt över sina naturtill-
gångar, så att transnationella företag och korrupta regimer förhind-
ras från att i strid med demokratins principer orättmätigt beröva
folken deras naturtillgångar.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för att länder med stor
fattig befolkning får en starkare ställning i säkerhetsrådet.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att en ledstjärna för Sveriges arbete i FN bör vara
ett vetofritt säkerhetsråd.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för att utveckla mer
s sofistikerade former av sanktioner, som riktar sig mot de regimer
som bryter mot folkrätt och mänskliga rättigheter.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för att kompetenskraven
när det gäller rekryteringen till olika poster inom FN höjs.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att FN:s administration
reformerar i ett annat viktigt avseende: kvinnors representation
måste förbättras på alla områden och nivåer inom FN-organisatio-
nen eftersom de är klart underrepresenterade.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige i FN bör verka för att organisationen får
en djupare förankring i folkliga sociala rörelser.

2005/06:U313 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU och FN skall stödja utvecklingen av en afrikansk freds- och säkerhetsordning.

2005/06:U314 av Birgitta Ohlsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör ansluta sig till och underteckna det europeiska au pair-avtalet (European Agreement on Au Pair Placement).
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att det europiska au pair-avtalet även skall gälla utomeuropéer.

2005/06:U319 av Olle Sandahl (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella organ och i bilaterala kontakter kraftfullt bör verka för att barnaga förbjuds i alla världens länder och då specifikt inom EU.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom ramen för det svenska utvecklings-samarbetet bör verka mot barnaga.

2005/06:U324 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett besök på hög nivå hos den kubanska oppositionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en utvärdering av det s.k. systemöppnande biståndet och en ny biståndsstrategi för Kuba med tydligare fokus på demokrati.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda möjligheten till riktade diplomatiska och ekonomiska sanktioner mot Fidel Castro, Raul Castro och övriga i ledningen för den kubanska regimen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att den amerikanska blockaden mot Kuba hävs.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uttala stöd för det nationella dialogprogrammet på Kuba.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uttala stöd för Varelaprojektet.

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenska ambassaden fortsätter att bjuda in dissidenter till Sveriges nationaldagsfirande.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i Sveriges ansträngningar för ett demokratiskt Kuba inkludera exilkubaner i Europa och Sverige med stort kunskande om och engagemang för demokratisering av Kuba.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att agera för frisläppandet av Kubas samvetsfångar och politiska fångar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att agera för att villkoren skall förbättras i de kubanska fängelserna.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att agera för att organisationer som Amnesty och Röda Korset samt FN:s sändebud skall få besöka Kuba och särskilt fängelserna.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att undersöka möjligheten att bistå med access till fria medier på svenska ambassaden.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av ett gemensamt agerande inom ramen för EU.

2005/06:U326 av Per Landgren m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för att frågan om kristna minoriteters säkerhet i Irak förs upp på FN:s och EU:s dagordningar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skall verka för att kristna minoriteter som blev tvungna att lämna hemlandet (Irak) under och efter Irak-Iran - kriget får möjlighet att återvända till sina hem och att denna fråga förs upp på FN:s, EU:s, den irakiska övergångsregeringens och det tillfälliga parlamentets dagordningar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör arbeta för att alla kristna minoriteter skall accepteras som ursprungsfolk i Irak och utifrån det får sina etniska, kulturella och religiösa rättigheter erkända samt att denna fråga förs upp på FN:s och EU:s dagordningar.

2005/06:U333 av Gustav Fridolin m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att bjuda Mordechai Vanunu till Sverige.

2005/06:U334 av Erling Bager och Karin Pilsäter (båda fp):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att erkänna assyrierna/syrianerna/kaldéerna som folk.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall arbeta för att föra upp assyriernas/syrianernas/ kaldéernas fråga på FN:s och EU:s dagordningar.

2005/06:U336 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att politiska rättigheter skall ha företräde framför ekonomiska och sociala rättigheter.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige ska driva frågan om sexuell och reproduktiv hälsa inklusive rätten till abort i internationella fora.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om barns rättigheter.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att förbättra HBT-personers situation.

2005/06:U337 av Gustav Fridolin och Lotta Hedström (båda mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om ett mer kraftfullt internationellt agerande gentemot Ryssland för trupptillbakadragande från Tjetjenien.

2005/06:U340 av Lotta Hedström m.fl. (mp):

11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att verka för att få alla europeiska regeringar att prioritera undertecknandet av överenskommelser och framför allt ratificera FN-konventionen.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av att främja tillkomsten av internationella uppförandekoder på olika nivåer för militärer och poliser som tjänstgör utomlands.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att internationellt verka för en kriminalisering av könsköpare på det sätt som finns i Sverige, och att informera om vilka goda verkningar den lagstiftningen haft för att minska gatuprostitution och trafficking i vårt land.

2005/06:U346 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om åtgärder för nolltolerans mot hedersrelaterat våld för världens kvinnor.

2005/06:U347 av Anne Ludvigsson m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om resolution 1325 och att Sverige i alla sammanhang i EU och i FN än mer arbetar för kvinnornas deltagande i fredsbevarande styrkor och för fler kvinnor på ledande poster inom FN.

2005/06:U349 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett medborgarforum för utbyte av kunskap och erfarenheter inom det civila samhället.

2005/06:U350 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör sätta hård press på konflikthärjade stater i Afrika så att barn skyddas från tvångsrekrytering till egna eller andra väpnade trupper.

2005/06:U351 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen mer kraftfullt än i dag bör motverka sexuell exploatering av barn inom det internationella samfundet och genom frivilligorganisationer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att snabbutreda lagarna i bl.a. föräldrabalken i relation till reglerna som styr transfereringar mellan socialkontor och ambassader så att dessa regler inte förhindrar dumpade barn att få hjälp att komma tillbaka till sitt hemland Sverige.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen kraftfullt skall verka för att stoppa all form av handel med barnarbetare inom ramen för EU och ILO.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom vårt land och i övriga världen fortsätter att arbeta för att stärka flickors ställning och motverka diskriminering.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, inom EU och FN, mer kraftfullt bör agera mot brott mot mänskliga rättigheter, övergrepp och tortyr och för förbud av kvinnlig könsstympning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen inom det internationella samfundet skall sätta tryck på stater att ratificera och implementera konventionen om barns rättigheter och därmed sätta 18 år som minimigräns för rekrytering av soldater.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om vikten av införandet av genomarbetade program för
att hjälpa barnsoldater att bearbeta sina traumatiska upplevelser och
reintegrera dem i samhället.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör vara pådrivande för att nationell
suveränitet inte får hindra skyldiga från att straffas för brott mot barn.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att barnen bör få en mer central roll på den poli-
tiska dagordningen för fred och säkerhet.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att rapporteringen om kränkningar av barns rättighe-
ter måste förbättras.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att öka de riktade insatserna för att förbättra kvin-
nors och barns situation i det konfliktförebyggande och fredsupp-
byggande arbetet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att i ökad utsträckning låta ungdomar vara föremål
för utbildningar och nationella återuppbyggnadsprogram.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör verka för ett komplement till
FN:s barnkonvention och tillsätta en representant för barns utsatthet
i miljöproblematiske områden.

2005/06:U352 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör verka för att Mellanösterns mino-
riteter inte skall betraktas som andra klassens medborgare.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen bör verka för att Egypten inte skall
kränka den stora kristna koptiska minoriteten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om den nya konstitutionen i Irak och den kristna
ursprungsbefolkningen.

2005/06:U353 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om behovet av reformer inom FN:s centrala administra-
tion samt en effektivare ledning för olika specialorgan, exempelvis
biståndsverksamheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om rekryteringsprinciper, management- och organisations-
kulturer.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta initiativ till en genomlysning av de anklagelser för korruption inom FN-organisationen som framkommit.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige och EU skall arbeta för att stärka FN som ett sammanhållet världssamfund, där stora och små länder med olika värderingsgrunder samverkar för fred och säkerhet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett reformerat säkerhetsråd.

2005/06:U356 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att universella rättigheter och gemensamma spelregler bör utvecklas i det internationella systemet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka öppenheten i svensk utrikespolitik genom att inbjuda det civila samhället till utvärderingar och debatter om svenska internationella åtaganden.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall arbeta för stor öppenhet inom regionala statsorganisationer, t.ex. EU, Asean och AU i Afrika, vid samarbete för att lösa gemensamma problem.

2005/06:U357 av Rezene Tesfazion och Inger Lundberg (båda s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att Dawit Isaak släpps fri.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, bilateralt och genom EU, måste föra en kontinuerlig politisk dialog med Eritreas regering, bl.a. om respekten för de mänskliga rättigheterna i Eritrea.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige måste verka för att svensk representant omgående får träffa Dawit Isaak.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, Louise Arbour, släpps in i Eritrea.

2005/06:U360 av Monica Green m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige i internationella sammanhang bör verka för att barnaga förbjuds i världens länder.

2005/06:U362 av Gunilla Carlsson i Tyresö m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige, EU och FN på ett kraftfullt sätt skall fördöma de brott mot de mänskliga rättigheterna som pågår i Iran.

2005/06:U363 av Siw Wittgren-Ahl m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall intensifiera arbetet för mänskliga rättigheter i Iran genom arbete i EU och FN.

2005/06:U366 av Joe Frans (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en ursäkt för slavhandeln och slaveriet.

2005/06:U368 av Börje Vestlund m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om HBT-personer i Norden, EU och världen.

2005/06:U371 av Lotta Hedström m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall ta på sig en ledande och initiativtagande roll inom FN:s fortsatta reformeringsarbete.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om säkerhetsrådets sammansättning med slopad vetorätt och bättre representativitet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det totala ansvaret inom FN för medlemskapsprocesser bör ligga hos FN:s generalförsamling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att generalförsamlingen bör få det totala budgetansvaret för hela verksamheten.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att medlemsavgiften även i fortsättningen bör bestämmas utifrån landets nationalinkomster och kapacitet att betala.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att FN skall erbjuda de enskilda organisationerna ett partnerskap som omfattar rätten till information, medbestämmande och koordinering.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att enskilda organisationer bör få konsultativ status i generalförsamlingen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fördjupat samarbete med den interparlamentariska unionen.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att sprida kunskapen om FN:s konventioner och resolutioner.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en adekvat utformning och en stark position inom FN-systemet för det nya rådet för mänskliga rättigheter.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att icke-våld måste fortsätta vara den huvudprincip som all konflikthantering utgår ifrån.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att enbart FN skall ha mandat att utföra militära interventioner som inte utgör direkta mellanstatliga svar på fientligt angrepp.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU skall ta initiativ till det fortsatta arbetet med att upprätta den fredsbyggande kommissionen och att Sverige skall driva på för att konfliktförebyggande arbete prioriteras mest.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheten till civil fredsplikt.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om inrättande av en sanktionsfond och för ett initiativ att samla erfarenheter om olika modeller för s.k. smarta sanktioner.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att civila fredsstyrkor, med utbildning och kompetens att tjänstgöra vid kriser och konflikter, bör skapas i alla länder.

2005/06:U373 av Henrik von Sydow (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för att EU:s bistånd till Eritrea avbryts.

2005/06:U380 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för att diskrimineringen av homosexuella upphör.

2005/06:U382 av Rosita Runegrund m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen i bilaterala och multilaterala kontakter med andra länder skall verka för att traditionella lagar som diskriminerar kvinnor avskaffas.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en uppföljningsmekanism för resolution 1325, enligt mönster från Cedaw-konventionen, upprättas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att initiera ett ökat samarbete mellan regeringar, FN-
systemet och det civila samhället för en ökad global jämlikhet.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att kvinnors utsatta situation i krig kräver ökad
uppmärksamhet av FN och andra internationella organ samt att kvin-
nor på flykt skall få särskilt skydd mot sexuella övergrepp och våld
i flyktinglägren.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att verka för en global ökning av antalet deltagande
kvinnor på högsta politiska nivå.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att det internationella
samfundet intensifierar arbetet med att stoppa det könsrelaterade våld-
det.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige inom EU och internationellt skall verka
för ett förbud mot prostitution.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige inom ramen för biståndspolitiken bör
rikta stöd till kampen mot kvinnlig könsstympning.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att rikta utbildningsinsatser gällande kvinnlig köns-
stympning till invandrarkvinnor och svensk hälso- och sjukvårdspers-
sonal.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör verka för att EU erkänner kvinnlig
könsstympning som brott mot de grundläggande mänskliga rättighe-
terna.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att Sverige bör uppmana Sydafrika att presentera en
nationell handlingsplan för att motverka mäns våld mot kvinnor.

2005/06:U383 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att kravet på enskilda människors rätt till grundläg-
gande mänskliga rättigheter alltid skall väga tyngre än folkrättsprin-
cipen om skydd för stater och deras institutioner.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i moti-
onen anförs om att regeringen som svensk profilfråga skall återuppta
kampen mot dödsstraffet genom att hävda varje människas rätt till
liv.

6. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om att statsledningarna skall ställas till svars för de brott mot de mänskliga rättigheterna som underlåtenhet i att bekämpa trafficking och spridningen av hiv utgör.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka den humanitära rätten och säkra UNHCR:s resurser i syfte att skydda flyktingar och krigsoffer.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvinnors och barns situation särskilt skall uppmärksammas på grund av deras utsatthet för diskriminering och våld.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en universell jurisdiktion för den internationella brottmålsdomstolen bör utredas.

2005/06:U384 av Holger Gustafsson m.fl. (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att svenskt ställningstagande inför olika konflikter och kriser bör grundas på huruvida grundläggande värden som mänskliga rättigheter, demokrati, öppenhet och rättssamhällets principer respekteras av parterna.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förhindra våldtäkt som vapen i kris och krig samt att öka kvinnors roll i arbetet att bevara fred och säkerhet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör uppdra åt svenska och andra forskare och debattörer att försöka definiera när interventioner skall anses vara humanitära och motiveras med en skyldighet att ingripa till människors skydd.

2005/06:U385 av Kristina Zakrisson och Karin Åström (båda s):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvinnor får utbildning i förhandlings- och medlingsteknik för att påverka och lösa konflikter och att kvinnor rekryteras som FN:s speciella sändebud till fredskommissioner och informationsuppdrag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kvinnor skall ha hälften av alla befattningar i uppdrag som rör försoning, fredsbevarande och konfliktförebyggande.

2005/06:U386 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om spridning av kunskap om FN:s resolution 1325 om bl.a. kvinnors medverkan i fredsuppbyggnad.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för en stor FN-konferens om mansrollen.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att frågan om förbud mot utbränt uran lyfts till FN:s människorättskommitté och att användning av utbränt uran klassas som krigsförbrytelse.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att öka forskning som kan klarlägga sambandet mellan utarmat uran och sjuklighet, miljöeffekter och dödlighet.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om undertecknande av legosoldatskonventionen.

2005/06:Sf251 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör avsluta sitt medlemskap i IOM.

2005/06:Sf337 av Annelie Enochson (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att i internationella sammanhang verka för att de i Guantánamo oskyldigt fängslade uigurerna ges asyl i USA.

2005/06:So428 av Hillevi Engström (m):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall ställa sig positivt till att kvinnor i alla länder skall få rätten till legal abort.

2005/06:MJ525 av Anita Brodén m.fl. (fp, kd, c, mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ta initiativ till en konferens för att överväga skapandet av en förklaring om mänskliga skyldigheter.

2005/06:A310 av Margareta Andersson m.fl. (c):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att kvinnor helt och hållet skall involveras i förhandlingar och fredsavtal på nationell och internationell nivå.

2005/06:A311 av Ulf Holm m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om en FN-konferens om mansrollen.

2005/06:A370 av Göran Hägglund m.fl. (kd):

35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om regeringens handläggning av ratificeringen av tilläggsprotokollet till FN:s konvention mot gränsöverskridande organiserad brottslighet om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn.

BILAGA 2

Utrikesutskottets och Utrikespolitiska institutets offentliga utfrågning den 13 december 2005 om Iraks framtid

The Future of Iraq

Tomas Ries: We will start with just a few short words of welcome on behalf of the Swedish Institute of International Affairs, to say how glad we are to collaborate with the Swedish Parliament at this hearing on Iraq.

Iraq is important not only for the Iraqi people but for the entire Middle East and indeed for the entire relationship between the developed world in Europe and North America and the developing world. It is a very important question, and we look forward to hearing more about it this morning. Welcome!

Urban Ahlin: This public hearing is a joint venture between the Swedish Institute of International Affairs and the Committee on Foreign Affairs in the Swedish Parliament. We are honoured to have with us today ministers and good people, knowing a lot about the situation in Iraq.

As you might understand, the Committee on Foreign Affairs of the Swedish Parliament of course has paid a lot of attention to the situation in Iraq, and that is the reason why we have this public hearing. We think it is necessary to have more knowledge about what is going on, and what can be better than to bring in some people from Iraq and people who are very knowledgeable on the situation? That is what we have done.

We have also chosen this opportunity to do it now, because in a few days time there will be an election to the Iraqi Parliament. We are looking forward to seeing what kind of outcome that will have. As Tomas said, the situation in Iraq – at least if you look into media and the situation there – raises a lot of questions. Of course this is an opportunity to talk about the future of Iraq: Is there a future? What will happen? Lots of people are talking about that it might come to an end in civil war, and it is of course of outmost interest for us to see what is actually going on there. It is an opportunity for us to have this kind of dialogue and discussion.

First of all we will let our invited guests deliver their speeches. We will have coffee at 10.50–11.10. There will be a panel discussion at 11.50–12.50, which will be very open, so there are a lot of chances for the audience to raise issues and questions that we should do our best to answer.

First of all let me welcome the Minister for Human Rights in Iraq, Narmín Othman. Hon talar alldeles utmärkt svenska. Du är hjärtligt välkommen tillbaka till Sverige. Ordet är ditt.

Narmin Othman: Min önskan var att framföra följande tal på svenska, men på grund av att mitt svenska språk avsevärt har försämrats sedan jag lämnade detta land 1992 är det svårt för mig att göra det. Till följd av detta kommer jag att tala inför er på engelska.

Thank you very much for giving me this opportunity to address you. It is a great honour to be in this place to share ideas and discuss similar concerns.

Since centuries the Iraqi people never have suffered such terrible and bloody dictatorship as they endured during the 35 years of Saddam Hussein's regime. Never were so many Iraqis killed, assassinated or executed, individually or collectively. It started in 1968, the year when the Baath Party came to power through a coup d'état. The number of mass graves, which surpassed 273 sites, is the evidence. Thousands of civilians were killed. The majority of the victims were women and children. Since the Second World War there has never been a regime that has used chemical weapons against its own people as Saddam did against the civilians of Halabja. In addition to this he invaded two neighbouring countries, which caused more than half a million victims in each site.

We inherited a ruined country, not only on the economical and development level, but also in social, educational and moral fields. Since the liberation from this democratic unfree society it is however regrettable that the media present mainly the terrorist actions and not enough about the progress that has been made during the last two years. Hundreds of different associations – associations of students, women and youth, victims of repression, war invalids and tortured – do exist. Different political parties and movements are working freely, and there is not a single day that a protest does not happen in different locations and towns. Newspapers, magazines, radio and television exist today and work freely.

Since the beginning of this year it is almost unique what has happened in Iraq: Organizing two major elections in such difficult circumstances, organizing a referendum and forming two assemblies with two governments. It is a record, that very few countries could ever have done. I have to admit it. Some countries needed many years to write their constitutions. Europe, with all the competence you have here, needed two years to write its constitution. The Iraqi Assembly had only a few months to draft the constitution. For the first time Iraq is different. Ethnic and other groups came together to write the first real constitution that ever existed, to choose and pull the basics for their future. The discussions were hard, and the negotiations continued till the last hours.

The Iraqis have approved by 78.59 per cent. It is true that there are discussions about this or that article, but this is democracy which my country started with.

What is the content of our new permanent constitution? First of all: a basic change of political power, a federal and decentralized system, respect for human rights, respect for religion and ethnic minorities, separa-

tion of power, free elections, equal opportunities for everyone, a quota system for 25 per cent women in all elections etcetera. These were some of the principles of the new Iraq.

As a Minister for Environment and Human Rights in Iraq, which are in fact two very new ministries, I would like to address the environmental and human rights situation in my country.

Saddam was not only a tyrant against the people of Iraq. He also committed crimes against the environment. In Kurdistan he destroyed more than 4 500 villages and burned down all the orchards and forests in those surroundings. In the south he drained almost 90 per cent of the marshlands, cutting down thousands of dead palm trees. These acts came through the fear of uprising and resistance. The regime had no conscience whatsoever towards the environment. The earth, land and soil pollution has become highly dangerous in our country now, following the acts of the previous regime. The radiation and chemical waste has made it even worse. This is the result of the wars that our country was engaged in during the last three decades.

In the Ministry of Environment we have started to clean up the most polluted areas in Iraq that are struck by radiation and chemical pollution and impose a great danger on the life of people living in those particular areas. We have restored about 45 per cent of the original marshland areas, with the help of our donors. We check the acts of all the other ministries, factories and facilities to see whether they are following the environmental regulation or not.

As for the Ministry of Human Rights, we have to admit that the Iraqi people during more than three decades were living under the dictatorship and its culture, which relied on repression and brutality. We believe that in order to achieve our goals we need to change the culture and the mentality of the Iraqis, and this can only be done through education and awareness. We are in the early stage of implementing human rights principles in the education system and introducing it for law enforcement to individuals and governmental officials as well. We have ministry inspectors in most of the prisons for that purpose. We visit prisoners and internees to see their conditions and the way they are treated.

In both of the two mentioned ministries we need the help of you and the international community, and especially you, as you are one of the most renowned countries in the world in both factors human rights and environment. Only with the help of countries like your own can Iraq stand up on its own feet and be saved from the dramatic situation that we and our people are living in every day. Help us to achieve our beautiful dreams, to make Iraq a country where its people can live freely without fear!

Thank you for your time! Thank you for what you have done for the Iraqi people in times of need!

(Applause)

Urban Ahlin: Thank you very much, Narmin.

Now I give the floor to Bakthiyar Amin, who is the former Minister for Human Rights in Iraq.

Bakthiyar Amin: Mr. Chairman Ahlin, honourable Members of Parliament, distinguished assembly. It is with great pleasure and honour I address you today. The Swedish people and the Swedish Government actually were among the first who embraced Iraqi opposition elements, refugees who fled the torture chambers of Saddam Hussein's regime, political persecution and the genocidal policy of the regime of Saddam Hussein, its internal wars and external wars. Those were the main factors behind that many refugees sought asylum in various parts of the world. Sweden was among the first to open its arms to all those people in need. So again, on behalf of every single refugee, I would like to say that I appreciate what you have done and express my gratitude for your generous hospitality and your support to people in need.

I was one of those who fled the persecution of Saddam Hussein's regime, and I came to this country and lived here for 9 years. I left Sweden in 1988, actually 17 years ago. Many of those who once were here are today in power in Iraq. They are your friends, and they appreciate what you have done for them.

We hope to continue our best relations with the Swedish people and with the Swedish Government. I hope to see more of Swedish presence in Iraq. Iraq today is in need of your help to build democracy and rule of law, to strengthen civil society organizations, to promote investment and to have trade and economic exchange with Iraq.

Today there are many places in Iraq which are quite safe. If we take the Kurdish areas, Kurdistan, it is a quite safe area, and it provides a great opportunity for investment and economic exchange. There are also provinces in the south that are relatively safe. I would say that 12 out of 18 governorates of Iraq are relatively safe, and people can work there.

We have a problem in the central and the western parts of Iraq, and we hope that next year, after the elections, the situation will improve. The yesterday poll of the BBC gives certain optimism on how Iraqis themselves are assessing their own situation from the improvement of their economic capabilities.

As you heard, my colleague, Her Excellency Ms. Narmin Othman, mentioned that Iraq as a one-party system, a totalitarian system with the dictator on the top, collapsed. Iraq today is a multi-party system. We have registered 325 different political entities and 19 coalitions in the current election that will take place on Thursday. It has already started for the Diaspora in 15 countries. Yesterday it was for people in the hospitals and in the army. Today it is inside Iraq for the police, and it will continue. On the 15th, hopefully, the election will take place with the least possible damage and casualties.

We see a progress. In the election the 30th January about 59 per cent of the population participated. In the referendum 64 per cent of the population participated. This time we hope that, with an intensive participation of the Sunni Arabs – they failed to participate in the previous election, which was a big mistake, and many of their politicians acknowledge that – the rate of the participation will increase to 65–70 per cent. That is significant for itself, and it will be another step forward for Iraq.

Iraq today has more than 4 000 registered NGO's, about 9 000 non-registered NGO's, a couple of hundred newspapers and a score of television channels including satellite television. Today possession fax machines, cameras, satellite dishes and mobile phones are not punishable, as it used to be in the totalitarian system of Saddam Hussein. You can create associations. You can create political parties. Freedom of assembly and freedom of expression are unprecedented in the history of Iraq.

We had an Association Law which was established the 22nd July 1922, which allowed the creation of associations and political parties, and there were several associations and parties of political nature and of religious and professional nature created in the 1920's, 1930's and 1940's. In 1936 another law was passed called the Law of Labour, which was modified in 1942. That also allowed the creation of professional associations and trade unions in Iraq. In the 1950's unions of youth, women and students and professional trade unions flourished in Iraq. In 1960 for the first time in the history of Iraq a human rights association was created, but it couldn't deliver its message, neither carry out its mission. That was the only official human rights organization which was created in Iraq in 1960. But after the 9th April 2003 we have seen an emergence of civil society which is unprecedented in the history of Iraq and in the history of the region.

In Iraqi Kurdistan since 1992 civil society organizations and human rights groups have flourished. The situation was different in comparison to the central and southern parts of Iraq, which were under the totalitarian rule of Saddam Hussein's regime.

Everything in Iraq is not rosy, as you know and hear, on a daily basis. Mistakes were made, mistakes are taking place and mistakes will take place. But let us not forget the bigger picture. We have to have that in front of us all the time when we discuss Iraq. Iraq was one of the most ruthless types of dictatorship and totalitarian regimes that the international community had seen since the Second World War.

Because of its legacy of war, repression and genocide, in the most unimaginable way, Saddam transformed Iraq into a museum of crimes and on an industrial basis produced suffering and pain to every single family in Iraq. There is no single family in Iraq that has not lost a dear member.

The list of the atrocities committed is long. We have heard about Halabja and 281 villages, mountain tops and valleys gassed by Saddam's chemical and biological weapons, the Anfal Campaign when 182 000 people disappeared, the Faili Kurds, when 10 000 people disappeared, the

deportation of their families, the ethnic cleansing of Kirkuk, Khanaqin, Sinjar etcetera and the suffering because of those policies. It was the destruction of 4 500 villages, as Ms. Othman mentioned, out of 5 000 villages and 26 towns, with the destruction of its total infrastructure, the disappearance of 8 000 Barzanis and the suffering of their families. Recently they found a few hundred bodies of these families. It was the discovery of mass graves; we have up to now discovered about 300 mass grave sites in Iraq, and each site contains several mass graves.

We estimate that there might be up to 600 000 people who have disappeared and are missing in Iraq, and families are suffering for the fate of their loved ones. We do not have either technical or scientific expertise or means to do DNA tests or to do exhumation, examination and identification of the bodies. There is the suffering of the Shi'ahs in the south, with the destruction of the Marsh Arab lands, which were supposed to be the Venice of the Middle East. They destroyed the living conditions for this population. They displaced half a million people in those areas. They were living on their buffalos and on fishing, and it was a rare reservoir for vegetation and birds. It was given as a concession to Lukoil, Chinese oil companies and Total Elf Aquitaine once upon a time. They were witnesses of the destruction, and they unfortunately blessed and covered what Iraq's Saddam Hussein used to do against this population.

Five marjas, the highest spiritual leaders of the Shi'ahs, were killed. They are equivalent to the Pope in the Catholic world, and imagine what would happen in the world if the Pope was killed or assassinated! Five Shi'ah spiritual leaders, along with 1 100 other spiritual leaders, imams and other religious personalities were assassinated by Saddam Hussein's regime, and we did not quite often hear a voice raised in the Arab world or within the regional institutions, such as the Arab League, the Organization of the Islamic Conference or the GCC, neither within the UN.

Saddam Hussein destroyed several communities partially. If we take even the case of the Sunnis, hundreds of Sunnis were executed, including inside his hometown Tikrit. It was the case of Raji al-Tikriti, who's body was given to wild dogs to be eaten. It was the case of Jasim Mukhlis, the case of the first Sunni clerics who were executed, as Sheikh Abd al-Aziz al-Badri and Sheikh al-Assi, 150 officers from Fallujah, some officers from Ramadi, Mosul and Diyala. Every single community has suffered from the atrocious genocidal policy of Saddam Hussein's regime.

I will say a few words of the Christians. Over 200 Christian villages of Assyrian Chaldean communities, or Assyro-Chaldean communities, were destroyed along with dozens of monasteries and churches, with a deportation and a persecution of their communities. Turkoman communities also suffered from deportation, from summary executions, the villages of Terkalan, Kirkuk, Bashir etcetera. It was a persecution of every single commu-

nity, including the Sabian Mandaean community, which is an old community living in Iraq. They haven't been safe from Saddam's atrocious policy.

This museum of crimes was created when Saddam was the darling of the international community. He was supported from the east to the west, from the north to the south. Most of the governments closed their eyes, including the UN, to what Saddam Hussein was doing.

We are grateful for what those have done who finally decided to clean the dirty laundry of what had been done in the past, by bringing Saddam Hussein to power, and to remove him from power. Those who have helped us in removing the dictatorship and those who have helped us in rebuilding Iraq will never be forgotten. I as a person am grateful for all what they have done, the countries who are participating in multinational forces in helping the Iraqi people.

Mistakes, as I said, were made from both the Iraqi politicians and the Iraqi political parties, but also from multinational forces. One of the areas of mistakes was the dissolution of the army and security forces. A lot of people were pushed to be in the camps of the enemy or to be recruited by Saddam and terrorist groups. I agree that we should not, and could not, have been able to keep such an army. Iraq had five armies. For each army Saddam created a counterarmy, of over one million people, and Iraq couldn't keep such a huge army.

But there were elements needed to establish peace and security in the country. It does not make any sense to dissolve even traffic police or oil police, that we went back and paid for certain tribal elements and certain other elements to protect our oil installations and pipelines. We have lost over 8 billion dollars in terrorist attacks against our oil installations and pipelines. 286 attacks occurred in 2004.

Maybe during the discussion we will get into developing some of the areas which need to be developed more.

Today, to put you in the picture, we have a campaign ongoing. Nobody could have imagined that Iraq would see such a campaign when you go back to those years when Saddam Hussein was the only candidate. He used to get not 99.99 per cent of the votes – he used to get 120 per cent of the votes. Today nobody, I assure you, will get 99.99 per cent in this election.

We have four major coalitions who are likely to harvest most of the seats of the coming National Assembly.

We have the religious Shi'ah Islamic groups. There are 18 groups, and one of the most prominent ones is SCIRI, the Supreme Council for the Islamic Revolution of Iraq, led by Sayed Abd al-Aziz al-Hakim. His brother, who was assassinated in Najaf, Mohammad Baqir al-Hakim, was the leader.

Then we have Dr. Jaafari's Dawa Party. There are five tendencies of Dawa, and two of them have adopted democracy as a way of life, of doing politics. It is Izz al-Din Salim's group. He was the head of the Governing Council and was assassinated in May 2004. There is the Dawa group which today is led by Hussein al-Adili, who once used to be with the Supreme Council and now is leading this group of moderate Islamic intellectuals and cadres. Then there is the Dawa group which is led by Abdul Karim al-Anizi. And there is al-Jaafari's Dawa, which is one of the major Dawa groups.

We have a group called the Sadris, Moqtada al-Sadr's group. The Sadr tendency is right. Dawa considers itself a Sadr tendency, going back to Mohammad Baqir al-Sadr, who was executed in 1980 by Saddam, and the second Sadr, who was Moqtada al-Sadr's father. He is a young cleric, and he has an important influence particularly on the youth, the disenchanted population in Sadr city, previously called Al-Thawra, in the neighbourhood of Baghdad, Najaf, Kufa and some southern cities. There is another group within this group called Al-Fadhila, who split from the Sadris' movement. They are followers of Ayatollah Yaqoubi, and they are considered to be more moderate.

Then we have the Hawsa. They are participants of the elections. It is lead by several grand ayatollahs. One is Iranian, one is Afghani, one is Pakistani and another one is Iraqi. It is Ayatollah Sistani, Mohammad Sayed al-Hakim, Mohammed Ishaq al-Fayadh and al-Najafi. Then there is Kazem al-Haeri, the grand ayatollah who is based in Iran, who is actually the spiritual leader of Moqtada al-Sadr's group. This is a main group among those who are present in this election.

We have a second group, which is Dr. Iyad Allawi's List, which is a coalition of some liberal, secular political parties and personalities. Dr. Iyad Allawi was previous Prime Minister, and he is the head of the Iraqi National Court. He is himself a Shi'ah, but he is not known for having any confessional trends, neither a racial trend. Then it is Pachachi, the communists with him plus nationalists, women personalities and secular personalities.

The third group is the Kurdish group, which is composed of eight major groups. Most important is the Kurdistan Democratic Party of Mr. Massoud Barzani and the PUK of Mr. Talabani. There is also the Kurdistan Communist Party with them and several smaller groups. Then there is a group which is the Islamic League of Kurdistan, and from the Kurdish areas it is the only group which is presenting its candidates alone.

The fourth group is the Sunni group. They have a front which is composed of three major groups. It is the Islamic Party of the Muslim Brotherhood, led by Mohsen Abd al-Hamid, and Tariq al-Hashimi. Then it is the General Congress of the People of Iraq, led by Adnan al-Dulaimi. The third group is the Council of the National Dialogue. They are within this fourth coalition.

There are other Sunni groups which are of minor importance, and they are all discussing issues such as federalism, depacification, women's role and re-scheduling of the withdrawal of foreign troupes, the role of religion, state electricity, security and jobs.

These are the major themes that Iraq is discussing these days through posters, banners, television panels and press conferences, in a difficult security environment. The list of complexity is long, and the culture of democracy, human rights, women's rights, justice and civic education has been absent in Iraq and its neighbourhood for quite a long time. Iraq is living in a hostile environment. From its eastern to its western axis it is between *pest och kolera* – Iran and Syria and most of the Arab countries are not favouring democracy in Iraq. They don't want a successful Iraq, and they want to see Iraq as a failure. They are working day and night to undermine the security and stability in Iraq, and they have extensions and mechanisms of working inside Iraq. The Iraqi people have suffered from their policies and suffered from the atrocities permitted by these barbarious terrorist groups that are killing hundreds of people every week in Iraq.

Thank you for listening to me. I am available for answering any questions.

(Applause)

Urban Ahlin: Thank you very much.

Now it is time for a short coffee break.

(Coffee break)

Urban Ahlin: Jag hoppas att ni tog en stor kopp kaffe och smakade på kakorna.

Jag glömde att påminna er om att Bakthiyar Amin också talar svenska. Han kunde också ha hållit sitt tal på svenska. Det förstod jag senare. Jag visste det inte innan.

Bakthiyar Amin: Ingen är perfekt!

Urban Ahlin: Ingen är perfekt. Vi gör alla våra misstag.

Nu går ordet till Khaled Salih, who is lecturer at the Centre for Contemporary Middle East Studies at the Danish university in Odense. Salih has also worked with the new Iraqi constitution. I extend a warm welcome, and the floor is yours.

Khaled Salih: Tack ska du ha. Jag är också svensktalande. Sist när jag var i Kurdistan med ingen mindre än Magnus Norell, som sitter här, och tidigare med Ove Bring, kunde vi inte prata "hemligt språk". Svenska var ju tillgängligt för alldeles för många! Vi fick gå över till tyska i stället. Så är det. Man har gjort en hel del i Sverige. Den nya eliten i regionen, framför allt i Kurdistan, är svensktalande.

But I have to switch to English as the official language of this meeting is English, so I ask for your permission to speak in English. My idea with this is to ask a critical question: Is it possible to keep Iraq together or is it a mission impossible?

It might be seen as a provocative question, but it is necessary to review from that perspective whether Iraq should remain as a country, and if so what the conditions are. Will the process we have seen lead to keeping Iraq together? If not, what will be the consequences?

After listening to the ministers before me, let me start by saying that in part of Iraq, at least until Saddam Hussein was removed, there was a great certainty of horror wherever you were. But now Iraq in a reverse way is living in the horror of uncertainty. You can be bombed, you can be killed, in some parts of Iraq without being able to control what is going on. This is a major change in the aftermath of Saddam Hussein's removal.

What is at stake in Iraq is the idea of recreating Iraq as a new state. It is very important to try and grasp and understand this from a few angles. There is an idea that in the new Iraq there shouldn't be any Kurds, Turks, Arabs or Syrians, only Iraqis. That is as far as I can read the situation the main problem of the modern Iraq. It is going to be the problem of Iraq even in the near future.

One of those who could say anything against this can be seen in this quote. It is quite well-known in academic contexts: "There is still no Iraqi people, but unimaginable masses of human beings, devoid of any patriotic ideals, connected to no common tie, giving ear to evil, prone to anarchy, and perpetually ready to rise against any government whatsoever." That was said by King Faisal in 1933. You could say that Iraq is still suffering from that kind of process, and it might suffer even in the coming years.

But to get away from that we have to think differently and we have to work politically different. That should be our agenda.

Iraq is going through different paths. It is very important to view them from different perspectives, both to understand and also to provide sufficient assistance and help. In parts of Iraq to say that someone is Iraqi means someone is not from Kurdistan. Kurdistan is not any longer perceived as part of that Iraq we would imagine from the outside. It is very important on the basis of daily life that people see themselves in a different way. What is happening in Iraq is a great change of the situation in terms of power relations between the groups that have been forced to live together in Iraq. We might talk about a lot of norms that are important for our understanding. We might believe religion, culture, democracy, human rights should rule in Iraq. But in fact Iraq, like most countries and most societies, has been ruled by aspects of power-relations. One of the important aspects of the past, as you have heard in different stories here, is the total dominance of the former regime and the way they wanted to create a new system by dominating everyone – killing. Genocide was part of their strategies.

Iraq is changing from that kind of Sunni Arab dominance, even if the Sunnis also paid a price, but not compared with the Kurds and the Shiites. Iraq is now shifting to a different situation, a different constellation, whereby Iraq is going to have asymmetric power-relations between the groups. It is important to put it in those terms. The Shiites will try to recreate Iraq in its own image. The Kurds and the Sunnis at the best will also try to create a pact within Iraq so that they can protect their interests and their future. That is going to be very important. For a new system to emerge we have to understand that Iraq has developed from all that we have heard, from repression, from genocide, from environmental disasters and also from external wars.

A new system that has already started but is not yet finished is that Iraq also has been going through different phases. For normative reasons we usually mix what has been happening in Iraq. It has gone through liberation to occupation to restructuring of the state. The question is whether this new state will be democratic, peaceful and a viable entity. That is the ultimate question for any new future of Iraq.

We have to understand that there are two major parallel processes going on in Iraq. One important process is the internal struggle between the Shiites and the Sunnis. It is a power-struggle to control Iraq. The Sunnis, until the removal of Saddam Hussein, were the power-holders in Iraq. They tried to create Iraq in their own image with Arab nationalism, with internal ideologies of Arab socialism and some would even say fascism. But the Shiites in Iraq are now trying to Shi'ahfy what Iraq should be. There is an intensive campaign on the part of the Shiites to recreate Iraq in their own image.

At the same time there is another element of that power-struggle which has to do with a Kurdish Arab dimension. The Kurds would like to redefine Iraq in non-Arab terms so that Iraq will be shared even by the Kurds. Otherwise the political danger of driving that force into separation or dividing the country will be very strong. There is already a public opinion in Kurdistan demanding – up to 97 per cent of the voters in January voted for – an option of a separate Kurdistan, but not in the immediate future. That risk is already there. The Kurds would like to redefine Iraq as a state, but they are not in the position to control the rest of Iraq. It is very important to see the difference between those two power-struggles going on in Iraq.

When we talk about Iraq we also mix a lot of concepts. We would like to see full democracy. We would like to see full competition for power. We would also like to see some sort of power-sharing. That's what we expect to be emerging in Iraq. But as far as I can see in my reading the process is actually in the reverse. That is important for my argument.

Iraq is about to find a new system of power-sharing between the Shi'ah Arabs – they themselves might be internally divided as we have heard today – the Kurds and the Sunnis. They also might be divided on exactly

how to achieve this. It is important that they create a power-sharing formula. Creating a power-sharing formula is not necessarily democratic right from the start. When we have these kinds of demands we have to be very careful whether it is going to be democratic immediately or whether we should see the process of democratization in Iraq after the power-sharing system has been established.

The constitution now provides for some sort of sharing-power or dividing-power between the executive, the legislative and the judiciary in the longer run. But we cannot expect, we shouldn't be that naive to expect, a full democratic division of all the authorities immediately. In order to keep Iraq together the power-sharing system must function first and foremost. The kind of political competition we see is part of that power-sharing system rather than founded on a democratic basis of division of the system we expect from all democracies.

Power-sharing in Iraq will be about having a joint government by Iraq's main groups. It is very important that it is a joint government, so that different parts of Iraq or different units of Iraq will see this rising, emerging, state and government as their own government, that is that they have a share in it.

Another aspect of this system will be the proportionality. We might be very critical, we might be seeing it in a negative way, saying that this is sectarianism, this is ethnic nationalism, we shouldn't accept it because it is not liberal or democratic. But it is important to keep the country together so that there is a proportional representation of those important groups that are power-holders in Iraq. Otherwise they will block the whole process and they will lead the country into deeper civil war in the end.

It is also important that this power-sharing system is based on the idea of partnership. Iraq cannot be an Arab state any longer. There has to be also others who are not Arabs who are partners in that system. They have to be recognized officially in the constitution and in the political negotiations. Otherwise we will also have a deepened conflict on the identity of what is going on.

The last aspect of this power-sharing system as we saw for example in the transitional administrative law is the veto power for one region or one group. The veto power meant that three provinces could reject. The Sunnis were almost close to stopping this constitution from being adopted with the exception of a tiny minority group who didn't vote. If they had voted properly they would have been able to block the whole process. This idea of being a power-holder, having a veto mechanism, is very important for the whole process to go ahead. The threat of using a veto will also alert everyone in this game that they have to be reckoned with in the longer run.

This power-sharing system, is it desirable? Of course, by the Kurds it is desirable. For the Shiites it is desirable. For the Sunnis it is not desirable. They lost their 80 years of dominance, and they will do everything they possibly can to block the emergence of a new political order. They could

do it democratically, but now they are doing it violently by assassination, by suicide bombings. They will do everything they can to block the system. But eventually, my optimism within me would say that they will join the process. We have seen some signs of it. They participated, although they wanted to block the constitution. They will be part of the next election for parliament. Eventually they will be part of the normalization of politics in parliament as well.

Power-sharing is realistic for Iraq. This is the only way to prevent deeper conflict in this country. It is also suitable. If these groups want to dominate, they will go back to power-politics of another genocide. The only way to prevent any further, deeper war between the participating sides will be to impose, if you like, this kind of power-sharing system on the political process – or at least support it.

This power-sharing system will prevent any future government from being an ethnic cleanser, as they have been previously. It will also give a signal that what we haven't been able to achieve on the battlefield can be done politically by agreeing on specific systems. We can also share power between the units so that the country will be for every specific unit and every important group. But they do not need to dissolve, they do not need to become new Iraqis. They can be part of Iraq but they do not need to change their identities. They can still be Kurds, Shi'ahs, Sunnis, Turko-mans or Syrians.

What is important in this process is not that they have a shared vision of Iraq. I would argue that this power-sharing system is more important if it is based on the idea of not going back to previous regimes practices. Those terrified by previous examples of genocide and mass killing should support this idea of a power-sharing system. It might be jeopardized for a long period of time, but I think this is the only viable road forward for Iraq.

It will also lead to the idea that Iraq is not one society. There are several societies. Iraq has not only one people. Iraq is composed of several peoples. It will demand a lot of co-operation with the groups involved in restructuring Iraq. It will also prevent any group from having an institutional superiority. It will also prevent Shi'ahfication, if you like, or Arabization of Iraq, if you like, from that perspective.

It will also be a demanding task for the elite to co-operate on two bases. The idea of self-rule and shared rule will be very important in the case of Iraq. Self-rule will be important for the regions. Kurdistan's desire to rule itself is very profound and politically important. For the Shiites it will also be important that they will be able to rule in a way they can mobilize a political majority for. But they also need some shared-ruling mechanisms. That is the only way they can go forward. In that context, what we have seen until now is actually this kind of arrangement. We can criticize the groups for playing too much politics, but at the same time they have been trying to come up with a system that will accommodate different groups' needs.

This idea of equality is quite important. What we will be seeing in the coming years in Iraq is a shift from maybe power-games to electoral games. The majority game will be played very cleverly, if they manage, by the Shiites. If that will be a successful project for them they will try to Islamize Iraq in a majority context. They have both demografic and electoral majority, and they will be able to impose their own political order. But within a power-sharing system they will not be able to impose that kind of formula on the whole of Iraq. They might only be able to do it in that part of Iraq where they have political majority.

We might be critical of what is going on in Iraq. But the federal system that has now been established is complicated. It is still in the making. It is not a finished project. It demands from a country with a centralized state system to have different levels of government. It is very demanding even for outsiders to deal with it. They would like to go through Baghdad and they would like to deal with one government. Possibly they would like to deal with one politician. But the future of Iraq will be very complicated and demanding also to understand for outsiders. As I said it will also combine an idea of self-rule and shared rule for the communities involved.

What is also important in what is emerging is that Iraq also has to deal with shared sovereignty. If you are centralist and think along those lines you might find this difficult, for example that the government of Kurdistan might sign, as they did recently, a contract with a Norwegian oil company. That is because they share some of that sovereignty over the national resources. If you want to help Iraq you also have to understand that there are a lot of different ways of thinking about what is emerging, and shared sovereignty is one of those ideas.

It is also important that what we have seen in Iraq, despite all of its difficulties, is the fact that the country has to deal with its diversity. It has to accept that it is a very diverse country, maybe a very deeply divided country as well. For that you need a very specific political system. But also the notion of voluntary union is very important as far as the Kurds are concerned. They have stressed very much that if we want them to be part of Iraq we have to decide that they are part of that political arrangement and also that they will have their own distinct identities. It will also be important for Shiites to have their own Shiite identities.

People might criticize this. Iraq will be very decentralized with a non-centralized political system based on the idea of a voluntary union combined with a specific formula for non-centralization rather than decentralization. From that perspective a future Iraq will be very complicated.

This is what Iraqi groups are involved in. They are trying to patch together a piece of land with a constitution and institutions. They have to work together to finish the job, but they will also have to protect it together. Otherwise the work will not be finished and it will be quite demanding for them to stick to it.

I would like to finish by one quote: "If I am permitted to dream, Iraq will develop into the Japan of the Middle East." That is the dream of one of those who is now working in Iraq. He is the Chairman of the Iraq Stock Exchange. He concludes with the idea that there is a great potential in Iraq in terms of population, in terms of national resources, in terms of its strategic location. There is a lot of potential in Iraq. But we need a functioning political system to materialize and realize that potential.

(Applause)

Urban Ahlin: Thank you very much, Khaled Salih, for a very interesting lecture.

Now we have come to our fourth speaker, Yahia Said, who does not speak Swedish. But he speaks Czech as a Czech citizen. I extend a warm welcome. You usually work at the London School of Economics, the Centre for the Study of Global Governance. The floor is yours.

Yahia Said: I am the last, and I will try to be brief because everybody is very tired. Unfortunately the tenor of my presentation will be less optimistic than that of my predecessors. And it is not my fault! The Swedish Parliament has asked me to speak about security. If they had asked me to talk about economics maybe I would have been a little bit more optimistic.

The security situation in Iraq could be summed up in the graph you can see behind me, depicting the number of average daily attacks since the war. No matter what George Bush and his strategy for victory or other politicians would like you to believe, this graph speaks for itself. It is based on Pentagon data. It says that violence in Iraq is on the increase. It is not only political violence, and it is not only insurgent violence. It is all forms of violence – criminal, tribal and unfortunately also ethnic and sectarian.

I went to a neighbourhood in Baghdad called Amiriyah this October. I spoke to friends and relatives who live there. They depict a picture of citizens terrified from dangers coming from every direction. You could be killed as a result of a counterinsurgency raid by the US forces in crossfire. You could be killed by mysterious Badr Brigade militias dressed as Iraqi special police forces raiding houses, taking young people in the middle of the night to be found later shot and tied up. You could be killed by insurgents, terrorists close to Saddam Hussein, if you dare speak against Saddam Hussein or in favour of the regime. The worst of all is that people in these neighbourhoods, like Amiriyah, don't know who is who, apart from the Americans who are clearly separate and different from the others. All the other factions look the same. They can't tell who are Iraqi special forces units, who is Badr Brigade and who are insurgents. For them life is back in a situation of fear, where people don't dare say what they think.

Of course, Amiriyah is a special case. Many people would say that violence like what is seen in Amiriyah is limited to certain pockets. Indeed it is limited to three or four provinces in Iraq where about half of the popu-

lation lives. That is just the political violence. If you go to other regions which are considered quiet, like Basra in the south or the Maysan province you see other kinds of violence. Maybe not so political, maybe political changed with criminal. But there are other forms of violence, and the amount of criminal violence in these neighbourhoods is the same.

The situation in Iraq is very dire. I will briefly go through a very strict security aspect of this situation, speaking about the various combatants, troops or groups with weapons in their hands. Then I will talk about the political elements of the violence in Iraq. Then I will speak briefly about what could be done and then speak about policies.

Of course, the most visible part of the violence in Iraq is al-Qaeda in Iraq or al-Qaeda in Mesopotamia led by the Jordanian militant Abu Musab al-Zarqawi. This is a small group. By all estimates it could be anything from several hundred to at most 2 000–3 000 people. This group, Arab or al-Qaeda, has operatives from Afghanistan and other places playing a critical role in it. But it has also a large number of Iraqi supporters. That was best demonstrated in the recent atrocities in Amman, where they have managed to recruit a suicide cell comprised mostly of Iraqis to conduct their atrocities. They are clearly supported by some of Saddam's henchmen, who have absolutely no stake in the future of Iraq and who would like to visit the same kind of chaos on Iraq that al-Qaeda is working towards.

It is not true that al-Qaeda in Iraq needs financial support or weapons from outside. This is all abundantly available in Iraq. Some of it was stashed away by Saddam Hussein during his last days in power. Some of it was left unattended by Coalition forces through criminal negligence. I spoke to British officers operating in Iraq recently who say that the ammunition depots from the time of the Iraq-Iran war along the border of Iran are still being raided by people who excavate artillery shells and sell them on the black market. These artillery shells comprise the weapons of choice for terrorists and insurgents. These artillery shells are what powers most of the car bombs and suicide attacks. This is happening under the noses of the Coalition forces.

For al-Qaeda Iraq is not a goal in itself. Al-Qaeda does not want to liberate Iraq from US occupation. Al-Qaeda does not even want to create an Islamic republic in Iraq, an Islamic regime. In this respect they have learned the lessons from Afghanistan. A Taliban regime will provide an easy target and will prove unsustainable in the long term. What they are going for in Iraq is chaos. Their main declared strategy in Iraq is trying to foment sectarian strifes, specifically Shi'ah versus Sunni violence. Their rhetoric is virulently anti-Shi'ah. They call all Shiites heathens and infidels, and they say it is the duty and right of muslims to kill them. They have attacked Shiites in hospitals, at funerals, in schools and when exercising their religious rights. This kind of spectacular, visual violence is aimed to provoke. The main goal of this violence is to provoke a reaction.

By formenting civil war al-Qaeda hopes to create the ideal conditions for it to operate in Iraq. If you have civil war you have the situation of chaos, like the one we have in Amiriyah, where it is difficult to say who is who. Al-Qaeda can operate in the atmosphere of anonymity that is necessary for its work. In that situation, if Iraq descends into a chaos of civil war, then al-Qaeda will be able to use it as a base of operation. This is why the recent attacks in Amman are so dangerous. They show that maybe al-Qaeda is succeeding in that goal.

Unfortunately al-Qaeda's tactics seem to be working. There is evidence of increasing tit for tat sectarian attacks in Iraq. In response to al-Qaeda atrocities there have been retaliations, whether organized or disorganized, by some Shi'ah militias, both by the Mahdi Army, the SCIRI, the Badr Brigade or the Internal Ministry forces. There is evidence provided in reports by the US Government and the UN of ethnic cleansing in different pockets. In various neighbourhoods in Baghdad, like Karradah or Amiriyyah, which I spoke of, there is information of people, either Shi'ah minorities or Sunni minorities, moving out, creating ethnically homogeneous regions. The streets of Baghdad, which represents a microcosm of all the communities living in Iraq, are rife with rumours about gruesome sectarian attacks by this or the other group, news about disappearances and the sort of war mongering that is very scary. In my latest trip to Iraq in October it was the first time in my travels there, in my life in that country, that everyone I spoke to was very keen to find out whether I was a Shi'ah or a Sunni.

But al-Qaeda is not all of the insurgency. Indeed, al-Qaeda, if you like, is the tip of the iceberg. The vast majority of the insurgents are Islamist nationalist insurgents. According to statistics of attacks – I will show you another graph – we can see the following. Again, these are the number of attacks by target. The dark columns show attacks on the Coalition forces. The light columns show attacks on the Iraqi Army and Iraqi civilians. The darker bit of the graph shows attacks on Coalition forces, and the top of the graph shows attacks on Iraqi civilians and Iraqi military forces. Al-Qaeda specializes almost exclusively on attacking Iraqi targets. You see that the bulk of attacks are still conducted by what one could call national insurgents.

Who are these groups? These are very splintered groups. There is no organizational structure. There is no political or even military organizational structure for these groups. They operate in small cells built usually around ex-military officers, some of them from the special forces. They usually take spiritual guidance from their local imam. Therefore groups like the Association of Muslim Clerics have some influence over these insurgents, but there is definitely no chain of command.

80 per cent of the attacks within the insurgency are on Coalition forces. However, due to the different levels of protection, 80 per cent of the casualties are Iraqi civilians. These groups, as you can see, the attacks by this

part of the insurgency, have been on the increase. If the average number of daily attacks in 2003 was about 20 attacks a day, it went up to 50 attacks a day in 2004. And the average this year has been, so far, 100 attacks a day.

It is very important to make a distinction. In the language you hear from the Bush Administration they distinguish this part of the insurgency from al-Qaeda. They call them Ba'athist insurgents. That is a very important fallacy. In many cases these are ex-military people who are very resentful of Saddam Hussein, of the wars he raged. As one of the previous speakers mentioned, the Iraqi military and the Sunni community has suffered a lot from Saddam Hussein's repression as well. For many Iraqi ex-military this is the first real fight they have. This is the first war they have really believed in. Before, the wars against Iran and Kuwait were fools' errands. They didn't believe in those wars. This is the first time they are fighting an enemy they feel they have the right to fight as an enemy invading their lands. It is very important not to reduce that part of the insurgency to either Ba'athists being sore about losing power, or Sunnis sore about losing interest, although that is also present, of course, in the motivational scheme of that insurgency. A lot of it is also nationalist and Islamist.

A good example in this case is, of course, Fallujah. As a previous speaker mentioned, a lot of military came from Fallujah. Fallujah was the heartland of the resurgence of Islam in Iraq. When the Iraqi army was dissolved, these people with military skills went back to these mosques. This is how in many ways the national insurgency was born.

Although this group is distinct from al-Qaeda and other forms of violence happening in Iraq, this distinction is not clear cut. There is no Chinese wall between these groups. They have worked in the past. In many ways al-Qaeda and the terrorists have benefited from the national insurgency. They have used the atmosphere of chaos and lawlessness that the insurgency has created. They have, if you like, latched themselves on to that insurgency. In some cases these groups have worked together, both the al-Qaeda, the criminals and the nationalists. But in recent months, and also over the last year, there has been an increasing chasm between the al-Qaeda and the nationalist insurgents. That is because the nationalist insurgents have realized that al-Qaeda is leading Iraq to chaos and because they refuse the virulent rhetoric and the virulent sectarian rhetoric that comes from al-Qaeda. The most recent example is the al-Qaeda assassination of the main imam in Fallujah, who is considered a very senior figure in the national insurgency.

The next force that is killing Iraqis is the Coalition forces. There are about 150 000 of them. There are still, unfortunately, no official figures of Iraqi civilian casualties. The numbers vary widely. The most realistic number varies between 30 000 and 70 000 civilians killed by Coalition forces in the last three years. Iraqis are killed both in terms of collateral damage,

but also due to use of heavy military equipment like half tone bombs and artillery, as we heard recently phosphorus ammunition, in areas where it is bound to hit some civilians. If you drop a huge bomb in the middle of the city of Mosul you must know that some civilians are going to get hit. One could call it collateral damage. I am sure the United States Military Command tries to avoid civilian casualties, but clearly not enough is being done to prevent Iraqis from suffering from these attacks. The result is that the Coalition forces are highly mistrusted in Iraq. Previous speakers mentioned a recent poll conducted on behalf of the BBC by the Oxford Research Group. According to this poll the Coalition forces are the least trusted entity in Iraq. They are even behind, in terms of trust, Iraqi politicians, who are very mistrusted. About 45 per cent of Iraqis wanted the immediate withdrawal of Coalition forces. The withdrawal of Coalition forces comes only second to the improvement of the security situation in terms of the hierarchy of what Iraqis want. It comes ahead of reconstruction or even restoration of electricity.

There was another poll conducted recently by the British Ministry of Defence. It found that about 45 to 65 per cent of Iraqis, depending on province, support attacks on Coalition forces. 67 per cent of the respondents in that poll felt less secure because of the presence of Coalition forces. Only 1 per cent felt that the Coalition forces are doing something to improve the security situation in the country.

Of course, these positions vary from one part of Iraq to the other. But that is also a problem. Since the cease-fire with the Mahdi Army, increasingly the bulk of the operations of Coalition forces has been concentrated in Sunni and mixed areas. When they operate in these areas alongside Iraqi military units and paramilitary structures comprised mainly of Shi'ah and Kurdish militias, this, of course, emphasizes the feeling of alienation, the feeling among the Sunni community that it is being targeted and that the Americans are siding, if you like, with the other groups in Iraq and the civil war that is emerging in the country.

This, of course, has benefited and served the main goal of al-Qaeda in formenting civil strife. There are, on average, 20 000 Iraqi detainees any day in Coalition custody. The vast majority of them come from the western Iraq. This number has risen from an average of 10 000 last year. There have been great efforts done by various groups to release these detainees, but the numbers continue to be high. If we take into account that the highest estimate of the number of insurgents is 20 000 this means that inevitably the vast majority of those in prison are innocent or, what is worse, are political prisoners.

There are about 200 000 fully trained and equipped Iraqi armed forces. There has been a great progress in this respect. Iraqis love their new army and police. The Iraqi police has the highest number in trust among Iraqis. They are as highly trusted among Iraqis as religious leaders. Iraqis take great pride in their new army. This is one area where there has been a

significant progress. But there are also problems. Especially over the last year there has been an explosion in the paramilitary units and special forces units attached to the Ministry of Interior. Now they number about 10 000. These troupes have been highly praised by the Coalition for being very effective and motivated, but they have been quite problematic. They have been engaged in human rights violations, including extra-judicial killings, torture and executions. I am sure you have heard about the recent discovery of dungeons operated by these troupes in the Baghdad Jadoroua district. Just last weekend Coalition forces acting upon a tip by the Ministry of Human Rights found and raided another jail where there have been instances of torture and abuse of detainees. It will be great to hear from the Minister about the Ministry's efforts to deal with this issue.

The problem with the well documented human rights violations by these emerging paramilitary forces is that they have a sectarian nature. These paramilitary forces are comprised mostly from militias, particularly militias of the SCIRI, the Supreme Council for the Islamic Revolution of Iraq, the Badr Brigade and militia which has a sectarian nature. Most of the victims have tended to be from Sunni areas and mixed areas.

This brings us to the next issue which is related to this; the militias and the party militias, the proliferation of militias. What is most dangerous about that is the fact that these paramilitary units of the Ministry of Interior blur the border between party militias and regular armed forces. This is in many ways one of the most significant threats to the future of Iraq. When it is no longer clear who is wielding legitimate force and who is acting on behalf of a sect, a political party or a religious group the political system, the process of institution building, collapses.

There has been a change in policy on this matter over the last three years. At first the Americans came pursuing a very robust approach, a zero tolerance approach, to militias. They came with grand plans for demobilization and reintegration of militias. The first obstacle they stumbled upon was the Pesh Marga. The Kurdish politicians have made it very clear that they will never continue the dissolution of the Pesh Marga militias. They believe that the Pesh Marga militias are a guarantee that the Kurds will never be subjected to the kind of atrocities that Saddam Hussein visited upon them in the past. The United States needed the support of the Kurdish Pesh Marga in the war and in the immediate aftermath of the war, especially considering that they couldn't field troupes in the north of the country because of Turkey's position. But once you make an exception for one militia group the whole system starts to collapse. At the end, today, almost every political party in Iraq has its own militia. These militias are almost like an insurance policy. They participate in the political process, the elections, campaigning and so on, but in case it doesn't work they have their militias to act for them. We have seen that happening over and over again, both with the Mahdi Army, al-Sadr, the SCIRI brigade and with smaller militias like Hizballah's militia in Maysan. This, of

course, is part of the emerging situation of civil war. The citizens don't know anymore who represents legitimate violence in Iraq and who is a criminal.

Apart from the violent factions involved in civil strife there is a political dimension. That political dimension has been pursued throughout the history of Iraq. As many mentioned before, Saddam Hussein has pursued sectarian and ethnic policies. He has visited genocide upon the Kurds. He has done untold atrocities upon the Shi'ah, deported hundreds of thousands under the pretext of Iranian dissent, murdered their religious leaders. Throughout Iraq's history the Iraqi communities have been aware of the fact that political leaders for political ends will try to foment sectarian strife. If you like, the sectarian tensions have always remained in that political sphere, and were rarely allowed to trickle down to society level. What we, unfortunately, are seeing now, and is the result of three years of chaos and insecurity and three years of a political system that is built around sectarian identity, is that these issues are beginning to trickle down to the street level, to the average person. You hear that in the language, and we hear that in this room.

Despite the fact that many felt that Saddam Hussein led a tyrannical regime and that he didn't really have any allegiance to anyone, whether it was Arabs or Sunnis, but rather only to himself, many people still find it comfortable to say that Sunnis dominated Iraq and in a way hold the Sunnis responsible for what Saddam did. This is a very convenient framework as it also exonerates the rest. It then means that none of the Shiites or the Kurds who have lived in Iraq over the last 30 to 40 years have any responsibility for what Saddam did. It is also a very convenient framework because it offers a claim to power. It says: "I am as a Shi'ah a representative of the victims of Saddam Hussein, and I have a claim to power." Ironically, of course, the system works also the other way around. When the United States was intent to address the balance that was created by the Sunni balk of the last elections, suddenly Sunni identity also became a claim to power. People suddenly discovered that they were Sunnis! The most tragic example of that is, of course, Adnan Pachachi, who was one of the most secular, liberal Iraqi politicians who should be above that and who has suddenly decided that he is a Sunni, because that was the only way he could become vice president. Tragically for him he didn't even get that position, and he destroyed a long political career by this move.

This sectarian dynamic, which is in part artificial, in part of course a reflection of a bitter past, has found its crystallization in the constitution that was passed on December 15. This is a constitution which will make it very difficult to build a coherent Iraqi state. It is a club, a voluntary union, of diverse groups. This may be applicable or may be practicable for one of the groups that live in Iraq, particularly the Kurds, but if it is applied throughout the country and if it is applied to the Shiites and the Sunnis it will undoubtedly lead to the break-up of the country. There is a

reason why Iraq stayed together over the last 80 years. We cannot say that Iraq was kept together for the last 80 years by blood and fire. It is impossible to sustain violence at this level for so long. There are objective reasons why Iraq stayed together. There is a need to share water resources. There is a need to share oil resources. There is an Iraqi identity. The same BBC poll that I mentioned before showed that 70 per cent of Iraqis believe that Iraq should be a unified central state. Only about 20 per cent supported the form of federalism proposed in the constitution.

There was an Iraqi identity. It was not a reflection of the Sunni identity, and it was not Pan-Arab. It was a mixture of many issues. It was a reflection of the Mosaic, of the Iraqi, reality. There are great Iraqis that everyone celebrate, poets, writers and leaders.

Split-up, break-up, is not a necessary option. This is not the necessary, logical, conclusion that Iraq should go to. Moreover, a break-up of Iraq will have dire consequences. There should be no sanguine assessment about saying: "Well, if we can't agree on uniting we should part peacefully." Maybe a separation of Kurdistan could be conducted in a peaceful manner because the Kurdish people have developed their distinct identity, a distinct political and economic system over the last years. But it is exceedingly difficult for the rest of the country. Even the separation of Kurdistan will raise issues about Kurds who live throughout the country and who have developed local identities in addition to their Kurdish identities.

The split-up of Iraq will cause ethnic cleansing in many areas where the communities intertwine. The split-up of Iraq will cause chaos in the region. A Shi'ah region, if it emerges in the south, will undoubtedly fall under Iranian influence. Iran will pass no opportunity to try to spread its control over that region. Many people in that region will, object to that, not want to live under Iranian hegemony. This will lead to violence. Iraq's neighbours to the west and the south will not sit idly as Iran spreads its power over a significant part of Iraq and the Middle East oil resources. There will be intervention on their behalf. The consequences of Iraq breaking up are hard to fathom, and it is very important to understand that that option should not be entertained at any point. That doesn't mean that Iraq has to be united. A lot of the language from Iraqi politicians is linked to the past. There is this never-again-mentality. There is this fear of the bogey man of Iraq that has admittedly caused lots of pain and suffering to a lot of people in Iraq. But that bogey man is gone. The majority of Iraqis today don't want a weaker state. They want a stronger state. But if you speak to politicians you hear the exact opposite. The Iraqi politicians are still obsessed, because of their backgrounds and exile in opposition, coming from oppressed minorities, about making sure that the Iraqi state never rises again, never becomes a threat again. But if you look throughout the region, throughout the world today, the biggest threat to human rights, to civil liberties, are not strong states but weak and disintegrating

states. If the current constitution is implemented to the letter, to the spirit, it will lead to a further weakening of the Iraqi state. Then we will see more human rights violations, more violence rather than less.

What is the way out of all this? I will try to be a little bit optimistic and hope that the next election will bring a little bit more diversity, that in the next elections more Iraqis will vote outside their ethnic and sectarian groups. There are some signs of that. There is splintering in the solid ethnic groups. The United Iraqi Alliance has lost some parties, and even the Kurdistan Alliance has lost some parties. All Iraqi liberals and nationals have united in one list which stands probably some chance in gaining a little bit more votes. That holds the hope of the option of revising the constitution and toning down some of the decentralizing tendencies in it, and also holds hope that the legislation necessary to enforce the constitution will tone that down and will make it possible to run a central government in Iraq.

The threat of insecurity comes mostly from the violence. It is the vicious circle of insurgency and counterinsurgency. It is very important to review and stop the counterinsurgency measures. The main victims of counterinsurgency measures are Iraqi civilians, and they are feeding directly into the gulfs of al-Qaeda. Al-Qaeda will never defeat it without the support of Iraqis, including those in the west of the country and including those who are currently part of the national insurgency. What is needed is a political framework that brings in the national insurgents into the political process and unite them with the rest of Iraq in the fight against al-Qaeda and the work towards reconstructing Iraq. That cannot happen if the commitment to the maintenance of foreign troops in Iraq continues. National insurgents will not lay down their weapons without a prospect of an end to the occupation. This is the compromise that will have to underpin all of this. On one hand a timetable and conditions, a roadmap if you like, of the withdrawal of Coalition troops. On the other hand a unification of all Iraqis in the fight against al-Qaeda and of course an opening up of a political process whereby everyone will have their fair share and an end to the violations of human rights. Most important in the end is the dissolution of all the militias and their integration in security forces.

A compromise along these lines have been forged amazingly last month in Cairo, The Iraqi National Conciliation Conference. It is very important to try to sustain the momentum from that. This is a small glimmer of hope in an otherwise very tense situation in Iraq.

(Applause)

Urban Ahlin: Thank you very much, Yahia Said, for a very interesting lecture.

Now we have the chance to ask the panel lots of questions, and I will let as many as possible ask their questions.

Thair Ismail: I represent the Olof Palme International Center.

Maybe we can regard the whole political process in Iraq as a process of nation-building or state-building. We have seen some arguments against the Iraqiness of the Iraqis and some arguments from Yahia about most Iraqiness of the Iraqis. There are problems with the building of the Iraqi nations.

My feeling is that the political establishment in Iraq is participating in creating a kind of double messages to the Iraqi people. On one hand, most of them are saying that they would like to participate in building an inclusive, open and holistic Iraq, but practically, on the other hand, they are participating in mobilizing Iraqi people on the base of ethnic loyalties, identities, sectarian base and so on. This process is very clear, not only in the south. When the Shi'ah...

Urban Ahlin: The question, please!

Thair Ismail: The question is: Is this creation of a political system and Iraqi political parties based on social economic programmes or ideological programmes, something that is of concern to you or not? I mean: Do you agree that the continued mobilization on sectarian basis is a great source of conflicts in Iraq?

Question from the floor: My question goes to Mr. Bakhtiyar. You mentioned that somebody wanted Iraq to become the Japan of the Middle East. I think that this is very wishful thinking. Japan differs in three important ways from Iraq. Firstly, it has never been occupied by another country, except for a couple of years by the Americans after the Second World War, whereas Iraq has been more or less an apple of content between many major powers. Secondly, Japan has practically no ethnic minorities, if you count only those above 1 per cent or so. Thirdly, the Japanese are extremely soft on religious conflicts. You can well be baptised a Christian, married a Buddhist and buried a...

(Inaudible part, not recorded)

I think there are two interesting parallels to Iraq in Europe. One is Belgium, which, in spite of great differences in language and culture, has succeeded to keep together just by federalism, as the last speaker, and many of the others, wanted Iraq to be. But the other example is Austria. Out of the Austrian Empire four new states have been created: the Czech Republic, Slovakia, Croatia and Hungary...

Urban Ahlin: The question, please!

Question from the floor (continued): ... and nit bits were given to Italy, Romania, Serbia and the Ukraine.

The question is: Would it be so totally impossible that Iraq finally disintegrated? I think that the card is held by the Turks. If the Turks are forced to give greater independence to its Kurds, the Kurds of Iraq might...

Urban Ahlin: OK, thank you very much. We have more questions.

Henrik Amnéus: I would be grateful if the panel could elaborate a little bit on the nature of the relationship between Iraq and Iran, more generally, but also in the current situation. There is an ethnic dimension, historically basically antagonistic, there exists a religious affinity and in political terms the two countries have yet to conclude a formal peace agreement after the long war in the 1980's.

How does the panel figure that this relationship will evolve, and what kind of influence is Iran likely to yield in the future of Iraq?

Urban Ahlin: I think that we will make a short stop here and give the panel the chance to answer the questions. Who would like to start? The Japan issue, perhaps?

Khaled Salih: The Japan issue was brought to discussion by me. The Japan parallel is used just to express an idea of optimism in economic and technological terms. You can also find so many other examples of diversity of the function. You can look at India as a good source of inspiration. You can look at Quebec and Canada as another source of inspiration. There are many examples you can take. You can also look at Yugoslavia and Lebanon as terrifying examples of the future of Iraq.

My point is: Iraq has already collapsed. It collapsed with the removal of Saddam Hussein. We are in the process of recreating Iraq. The politicians are involved in recreating Iraq. Kurdistan is joining Iraq. Kurdistan was literally separated from Iraq until 2003. It is rejoining it. It is important that it is rejoining it, and it is perceived as a voluntary rejoining.

Also, it is important that the system is not finished. It is still in the making. All the critics of those who say that Iraq is either going to collapse or has to be unitary and central show that there is something in between. Iraq would have a federal government, not a central government in the sense we know in the region and in the past. But it has to be a matter of perception of that they are delegating power. A federal government will by this share some of the responsibilities.

There is never going to be an Iraqi people. That is a myth. We repeat it. We think that there is one. But if you ask anyone what language they speak, they will answer the question whether they are Iraqi or not. There is no Iraqi identity as such. There have been some sorts of mechanisms for creating citizenship and also by geographical necessity to stick the country together. But if you go to Kurdistan, no one will support that idea of being described as an Iraqi in the first instance.

There are a lot of dimensions in this, but there is hope as well. What has amazed me in the last couple of years is the fact that those who are called, people coming back from a position, are not fighting each other. They had weapons, they had bad experience of persecution, but they are not killing each other. The violence is coming from the part of the people who were ruling Iraq until Saddam Hussein's regime was removed. So it is the same kind of violence once again used, but this time it may be labeled as national and religious resistance. But it is the same kind of people who were practicing that violence.

It gives me hope that the very people who used to be in the opposition are not fighting each other. They have a lot of weapons to fight each other with, but they are abstaining from it. The reason is: They are realists. They know that if that civil war is deepened, it will be very bloody, much bloodier than we have seen until now. And that gives me some optimism.

Narmin Othman: One speaker asked me about something going on at detention centres or in prisons. As a responsibility of the Ministry of Human Rights we have inspector teams. More than 40 persons are on these teams. They are going to check what is going on at detention centres and in prisons, and how detainees and prisoners are treated. We have only 42 detention centres under Human Rights' control, and they are going there, but we get information from individuals that their children or brother are at other detention centres, that aren't among these 42. We could get permission from the Prime Minister that we have the right to go anywhere where we have an idea of there being some prisoners or detainees.

We went together with the Coalition forces, and there was also a group from the Ministry of Justice and some local NGO's. Together we went to Al-Jadria. We could find some tortured people there, but they had not been tortured in Al-Jadria. They had been tortured in another place, and then they had come to Al-Jadria. In the last place there were 75 persons, and only 15 of them had been tortured. It is good that we have control now. We have the right to go everywhere where we suspect that people are being tortured or killed.

It gives me hope that people everywhere – in magazines, on the radio and on television – now are speaking about human rights and about how people are treated at detention centres and in prisons. We are speaking! We are writing! We are free now to speak about everything! So it is like you said now – this is one of the steps towards building a democracy.

With Saddam, there were thousands and millions of people being killed, and never we had someone outside being able to even write a letter about what was going on inside. I remember I demonstrated in Sweden. We wrote a letter about Halabja: "Stoppa massakern i Kurdistan." After that, only two or three newspapers wrote a little article.

But now, if anyone has been tortured in a prison there are thousands of letters and magazines writing about it everywhere. It means that there is a voice. It means that a step is taken towards democracy. It means that

some day Iraq will be the country of our dreams. I am not saying that it is paradise now. It is not paradise. But we got a certain culture from Saddam. To change the mentality, education and knowledge is not easy. It is not like reconstruction or construction. Construction and reconstruction, and building a factory or any other facility, is much easier than changing the mentality.

There is another group that is now going in the field. They call themselves The Revenging People. They try to get revenge for the past, when their children were killed by Saddam. They try to kill the people that support him or speak about him in the government. There is also another group.

It is, as I said, not paradise. But we are on our way towards building a new country. We have a voice. We are speaking. As a woman, I can speak everywhere. My right is not in the constitution, and that article needs to be changed for the sake of the women. We have a group together. We are speaking. We are doing seminars. They are listening to us. The Islamic groups are listening to us too, even the Shi'ahs. We try to make them sign a change of article 39 in the constitution.

This means that there is a movement. Therefore I am more optimistic than you concerning both security and economy.

(Applause)

Bakhtiyar Amin: I would like to state first of all, that Iraq, which was created in 1921, ended in 2003. On 9th of April 2003, all our institutions shut down. We did not have solid institutions. We had a dictator, and when he was gone, the system collapsed. As other speakers stated, we are in a nation building process or a rebuilding process based on creating democratic institutions, federal institutions, self-rule and shared rule, which are the principles of federal systems. In this process we are facing many obstacles and challenges. We need to learn from positive practices of other nations and other peoples' experiences, and I hope that Sweden would help us with assisting Iraqis in good governance. There is a lot of space where Sweden can come in into Iraq and help these people.

It is of common interest to all of us that Iraq succeeds. A failure is not an option for anyone. There is a struggle between those who want democracy and those who want terrorism and dark ideas of the Middle Ages, fanatic ideas, to prevail and to succeed. We are combating terrorism today in Iraq also on behalf of the international community. If, God forbid, we fail, it will have a catastrophic, earthquake type of repercussion on regional and international peace and stability. It will be another type of tsunami in the area if Iraq fails.

There are enemies to this enterprise, and we have to succeed. Those who will be the losers are mostly the Iraqis, who will lose more. We have lost a lot along these decades of experiences of wars, external and internal, and repression.

Somebody asked about the relations between Iraq and Iran, and I would like to comment on that. We have a border of 1 200 kilometres. We have a complex type of historical relationship as Arabs, on one hand, from wars of the Islamic era, called the Al-Qadisiyya wars during the 6th century, and as Kurds with a complex history with Iran. The region was dominated by the Safavid and Qajar dynasties and then the modern Iran. Wars occurred between Ottomans and the Safavids in 1514. There was a demarcation of borders in 1632. Thus, there has been a complex type of relationship.

We share a common religion. We share also, to a great level, a common confession, Shi'ism. Shi'ah went from Iraq to Iran. The centre of Shi'ah seminary is Najaf and Kerbala. It is the Vatican of Shi'ahs. It has a history of over 1 000 years. The centre of Iranian Shi'ah has a history of 150 years in Qom. We have six out of twelve imams. The twelfth has disappeared, but six out of the eleven are based in Iraq, and one is based in Iran. They believe in Velayat-e Faqih, which is a kind of Islamic religious rule, a theocratic rule, based on Islamic jurisprudence where the supremacy of the rule goes to the spiritual leader. We in Iraq have a system of Marja'a, which is the point of reference. It is another type of spiritual leader, but does not necessarily believe in a theocratic rule, which is a difference between these two countries.

Iran has border problems and water problems with Iraq. Iran has a legacy of problems because of Saddam Hussein's brutal invasion of that country which caused over one million casualties from killed to wounded to disabled and the damage of the economy of both countries. Iraq had, at the start of the war, a reserve of 30 billion dollars, and at the end of the war we had debts of about 80 billion dollars. As a legacy, Saddam left us in Iraq a country with 120 billion dollars in debts and about 350 billion dollars to pay in recompensation, which came down, because it was calculated differently and with interest rates on all this money, to about 60 billion dollars.

We have scores of planes that were left in Iran, Iraqi planes that were taken to Iran prior to the 1990–1991 war. There is also a matter of those conflict matters that exist, and then the Iranians are requesting about 100 billion dollars in recompensation from Iraq. The Iranians have had many Iraqi refugees and have supported them. Iran has also political interest in Iraq and is afraid that a successful Iraq might become a permanent threat to their national security. There are temptations of undermining the democratic experience and the political process in Iraq. They have a theocratic regime, and we are moving towards building democracy and a federal system. They also have Kurds and other groups and the country remains a dogmatic Empire, so Iran is afraid of these concepts, the concepts of democracy, of human rights and of a federal system.

Yahia Said: I agree with the comment about mixed messages being sent by Iraqi elites on the matter of rebuilding Iraq. I would go further and say that most Iraqi ruling elites are only paying lip service to the issue of

nation building and indeed are pursuing something else. Their political mobilization method, the main tools of political mobilization, are ethnic and sectarian, and that applies to all the people who are now in power in Iraq. That is how they choose to represent themselves in politics, and that is how they choose to identify themselves. We heard that from the panel today. The people who went to negotiate the constitution from the Kurdish regional government were interested in pursuing the interests of the Kurds, of the people living in Kurdistan. That was their main priority. The main priority was not building Iraq or making Iraq work. The main priority was to defend Kurdish interests.

People who were negotiating for the SCIRI and Dawa parties played with the idea of running the show under their control, but then realized that their interests in terms of staying in power as political parties, their political mobilization tools, are also better served by pursuing sectarian interests. So, everything you hear from these people about Iraq and Iraqi nationalism, or a lot of it, is actually lip service. Indeed, they view the maintenance of Iraq as a nation only through the prism of it being an enabling mechanism for them to stay in power or for the interest of their community.

Now, this is not saying that all Iraqi elites think like that. I am speaking specifically about elites who are currently in power. Maybe, some time down the road, we will have different people coming to power, who will pursue other agendas. As I said, a lot of this could be explained by the fact that the elites who are currently in power are mostly dissidents and mostly former exiles. These are people who have a very particular position and feeling about Iraq.

This also colours the position towards Iran. Many of those who are in power in Iraq in Baghdad today – I am not talking about the Kurdish leaders but specifically about the Shi'ah leaders – had left Iraq before the Iraq–Iran war. Many of them do not actually understand what the war did to the Iraqi society. Many of them were expelled by Saddam Hussein as pro-Iranian spies, which was definitely not justified in any way, but this is the perception they left with. They were accused of being pro-Iranian, and many of them spent time in Iraq, whereas the war has left very deep scars in the rest of the society, and I would say, has caused irreparable damage to the way Iraqis feel about the Iranians. The hatred of Iran in Iraq runs very deep. That war went on for eight years, and it was a mixture of World War One and the Nazi Blitz on Britain. For eight years, there were daily Iranian bombing raids on Iraqi cities. A million Iraqis sat in trenches for eight years, fighting. That left deep scars, that very few of the people currently running the show in Iraq today understand.

Another important element to keep in mind about the relationship between Iraq and Iran is that Iran is not coherent. Iran is not one actor. There are theocrats in Iran, but there are reformers, and there are people acting to form a position of national interests, and each of these groups

have their fingers in Iraq and are supporting various groups. Some are supporting Moqtada al-Sadr, some are supporting SCIRI and some are supporting al-Qaeda. I think that a lot of the al-Qaeda infiltration that happens in Iraq actually doesn't come from Syria but comes from Iran. Iran's role in Iraq is very complex, and the feelings of Iraqis towards Iran are also very complex and could not be reduced for example to saying that the Shi'ahs in Iraq are close to Iran. Shi'ahs in Iraq fought in the Iraq–Iran war and not only because they were forced to. But at some point they felt that it was their national duty. It is a very complex relationship.

There is a monument of the Iraq–Iran war in Baghdad which is currently in the Green Zone, and it has Iranian helmets built into the pavement, where cars go over them. I find that extremely offensive. I left Iraq before the war started, and I find that extremely offensive. But I never saw the kind of feeling of outrage. These are helmets of soldiers who have fallen in the war, and nobody felt that kind of outrage. Everybody felt that it was a deserved monument over the war.

Urban Ahlin: Khaled wants to say a last thing before we go to the next round of questions.

Khaled Salih: I just want to make a very short remark on the role of the Kurds in this reconstruction process. They have paid a high price, not because they love Iraq politically, but because they fear the worst scenarios, and that is the only realism in their behaviour. Otherwise you will not be able to understand what they are doing in Baghdad and why they are paying that high price. It is the fear of the worst scenarios that forces the Kurds to be a politically active force in Iraq – nothing else.

Sermin Özürcük (v): Yahia Said has mentioned a very interesting and important point. He said that Iraqi politicians' mentality is connected to the past, not to the future. That was interesting to hear.

Because they are coming from ethnical minorities, they can not just think about a strong state which can at the same time defend the rights of its citizens without having some thought about ethnicity or religiosity. That was interesting.

I would like to connect that to Yugoslavia, because the same thing has happened there. As far as we can see in the mass media and by the speeches of the politicians there is a resemblance here. For example: The people in Iraq are divided into three groups: Shiites, Sunnis and Kurds. Shiites and Sunnis are religious groups, but the Kurds is an ethnical group. It was the same thing in the Yugoslavian war, where there were Serbs, Croats and Muslims. Finally, we have very well understood that Muslims should be under attack. It ended so.

My question is this: You have talked about legitimate violence. Violence is violence, wherever it comes from. This legitimate violence: Do you by this mean violence from the Iraqi people, people of any ethnicity

or religiosity, who are struggling for a unitary Iraq, or do you mean that the violence that is being performed by the forces of the occupation troops is legitimate – or what else?

Question from the floor: My first question goes to the gentleman sitting next to Mr. Khaled Salih – I am afraid I have forgotten your name. How could this so called insurgence be pulled into the political process when, as you said yourself, they lack organization and political leadership and when their lines are unclear to these criminals and al-Qaeda elements?

My second question also goes to you. You fear a break-up of Iraq, but I, as a Kurd who lost a lot of relatives during the Anfal Campaign, fear a unified and strong Iraq. As you said yourself, the leaders of Iraq have played on ethnic tensions and lines to gain political power. How can it be guaranteed that they will not do it again?

We have seen what Arab nationalism has done to minorities in Arab countries. We have seen Syria, we have seen Sudan, we have seen Morocco and of course Iraq. So why is a peaceful break-up of Iraq worse than a unified Iraq, which is actually not based on the free will? You said that 75 per cent of the Iraqis are for a unified Iraq, but that means around 90 per cent of the Arabs, not the Kurds. As one of the earlier speakers mentioned, there was an unofficial referendum in Kurdistan where 97 per cent of the people voted *for* separation of Iraq.

My last question goes to Mr. Khaled Salih. There are signs that the Americans and the Kurds are getting closer. Their relationship is getting better. Could this, together with an Arab Iraq, which is difficult for the US to control, lead to separation?

Magnus Norell: I have two issues for Mr. Said and Dr. Salih on federalism. They touch upon the question that we just heard. There are a lot of examples of progressive and successful federal countries. Why should that not be the case for Iraq? Or maybe I misunderstood you.

The other issue deals with ethnicity, the bogey man of the Middle East – and not only there. At the end of the day, I agree with you. I think that you need issue oriented parties as political building blocks, but at this stage, can you avoid using or having ethnicity as a building block at all? Thus, the question is if you can avoid having ethnicity as a building block today when you build your political structure. Again, I agree with you that at the end of the day it would be good not to have it – I think that is a necessary thing – but at this stage, how can you avoid it? Is it even realistic? I don't think so.

Narmin Othman: There is a strategy for the government and for different political parties in Iraq. All of them are trying to build a democracy in Iraq, believing in human rights. But that does not mean that they are taking all the steps in a correct way. We cannot say that everything is completed and correct, but one question is: Why are we giving this right

to the Iraqi people? We have a deep scar against Iran, as we have been included for eight years. Why are we not giving it to the Kurdish people, who have these deep scars inside after having suffered from Saddam's regime? They still do not believe that the power inside Iraq to be fair to the Kurdish people, with other nations and Iraq. They are afraid, and they have the right to be afraid.

How can we go the right way? That is when we have a federal system and when we, through our practicing government, the central government and all parties, are working with democracy and human rights. At that stage – it will take many years to get there – maybe the Kurdish people do not need a federal system and instead want to be like any other country. But they do not believe in central power, because they have suffered. They have been killed. Chemical weapons have been used, as in the Anfal Campaign. Even in the prisons biological tests were performed on the prisoners inside Iraq against the Kurdish people.

It takes time to have such a kind of program and process, doing it correctly and looking at all the nations in Iraq with the same eyes when it comes to ethnic and religious criteria. I even give the Shiites right. When Saddam killed people in Iraq, he killed some of them because they were Kurds, some because they were Shiites. He did not kill them only because they were in opposition. He said that all those Shiites would be executed. The others will get life penalties in prison without trials, only because they are Shiites. Those scars do not mean that we in speeches can say: "Shiites, you must be very Iraqi. Kurds, you must be very Iraqi." They cannot do that! It is a process. And that process is something that I, you, the other parties and the people can sit down together and plan for the future, for a better future in Iraq. Things are not going as fast as a blitz in Iraq. You cannot say to somebody that they must be Iraqi. I cannot be Iraqi direct. My daughter asks me: "Mum, why are you going to Iraq?" She thinks that I am working for the Iraqi people. She has not got this relation. She lives in Kurdistan, in Sulaymaniyah. She asks me why I am going to Iraq. She has lived for 13 years in an independent place, and she has always heard about how we suffer, how Iraqis have executed my uncle or how my brother-in-law has been in prison. She has only heard about Saddam. She cannot be Iraqi directly.

We need a plan, and we need to sit down together to create a better life for the Kurdish people, where there is no second nation, there is no second religion, there is no Sunni, there is no Shi'ah, and that will take a long time. It is not going as fast as a blitz.

Bakhtiyar Amin: It was my colleague, Mr. Yahia Said, who mentioned that many Iraqis actually were in Iran, and they did not go through what the rest of the population in Iraq went through. But what they went through was something that many people among the rest of the population did not go through, and that is the confiscation of their properties and belongings and the withdrawal of their citizenship. They were placed in

trucks and were deported to the Iranian border. They had to go through land mine fields, and a lot of people lost their lives. They lived in miserable conditions for years in various refugee camps in Iran whether they were Faili Kurds, Shi'ah Kurds or Shi'ah Arabs. Their deportation was similar to what the Jews went through during the Nazi oppression and repression of the Jews in Europe.

Thus, they have been through hell. They were deported in 1969 in a wave, and then in 1971, and then in April 1980 until after the end of the Iraq-Iran war. They were deprived of their citizenship. Iraq has had three types of citizenship throughout the history: those who were subjects of the Ottoman Empire, those who were subjects of the Iranian Empire and those who were subjects of the Indian Empire. Thus we had class A and class B citizens, and those who belonged to the Iranian Empire were people who left traces in Iraq. They had their properties and their houses and they had commitments. They were deported, and they went through terrible situations.

The new constitution addresses these issues and solves the issue of citizenship. Iraq has today a progressive citizenship law that is better than in any other country in the region. Actually, our constitution could hopefully, with modifications, be one of the best constitutions in the entire region. I hope that the gentlemen that is on the panel with me would confirm this. I was a member of those drafting the transitional administrative law, and Kurds there were not just fighting for their own rights. They were fighting for a democratic Iraq, and they were fighting for a Bill of Rights. I had a hand in the Bill of Rights that we got. There were a lot of people who participated, and it was made for the entire Iraq, separation of power and also protection of the minorities. The Kurdish delegation were the best defenders of minority rights in this constitution that we have got.

Khaled Salih: There is a great and strong element of romanticism among the Muslims of a united Islamic state. That kind of unity has never existed. That is a myth. The Soviet communists also dreamt of a classless society. They wrote that in their constitution. Those who are pretending that there is an Iraqi nation suffer from the same kind of romanticism of an existence of an Iraqi people. You can write in the constitution that there is no other than the Iraqi people, but the reality is different.

People also seem to be short-minded. They do not remember that the Ba'athists in 1991 had a slogan, when they went to Najaf and Kerbala: No Shi'ahs after today. This is not an invention of the occupation forces. It is part of the history of the region.

People also seem to deliberately choose specific areas of the history. The difficulties between the Shi'ahs and the Sunnis go back much longer than the existence of Iraq.

Also interesting is the romanticism of defending this artificial entity that is called Iraq. It could be an abstract idea, but to make it function you have to have a formula that is going to protect those who have been subject to different waves of violence. It is very difficult for those who have

not been suffering. I was in Kirkuk in 2003 in May. You could see that there was a major difference between the Kurdish part of the city and the well-looked-after Sunni Arab areas of Kirkuk. So do not tell any Kirkuki that even the Sunnis suffered. They will tell you: "Never!" You cannot really compare it. You are either insensitive, or probably inhuman at the end.

There are also different examples of federalism that could function, but for this kind of federalism to function it takes a negotiation that is going to be very demanding. People who are dreaming of a different scenario cannot really relate to the kind of issues that are at stake in this region. It has to do with a control of resources, territory and identity, and you cannot just remove it by adopting an American idea of federalism with a centralized system. It has to correspond to the need of different areas and different peoples of this country. Otherwise it will fail. The Yugoslav federation failed because it lacked that kind of differentiation between the needs of different individuals. It was imposed with the same kind of eagerness of Iraqiness that we hear from some speakers here. The idea of a Yugoslav nation failed entirely, and it ended up with a genocide. Iraq has already had a genocide, so it is time to think differently, also about how it is going to emerge, because this process has not really been finished. It is in the making, and for that we need to think along different lines, not imposing one agenda or two just because it *has* to be that way.

I would like to comment on the relationship between the US and the Kurds. I think that the US had a very negative perception of the Kurds when they arrived. They wanted to remove all the Pesh Marga, which Yahia Said wrongly called the militias time and time again. I have corrected him at another public event, but he sticks to that terminology. There is an ideological baggage in that. Anyway, the US wanted to disarm the Pesh Marga. But then suddenly they realized that there is a difference between that part of Iraq and the rest. And that has nothing to do with the elite. The population in Kurdistan is welcoming the liberation forces, as they say, because for the first time they have managed to get rid of a system they never joined freely. That is why they accept the American presence. And that is why the Americans will be more welcome and, if they would like it, will be able to have military or security relations, or in the long run even economic relations. There is potential in that region as it is now. It could go in the same direction as the rest of Iraq, but that is a different matter.

Yahia Said: Despite what you might hear from this panel, we are actually a lot more in agreement than in disagreement. I fully agree with her Excellency, the Minister, that it is impossible to build Iraq without dealing with the wounds of the past. Injustice, especially the genocide of the Kurdish people, is something more untenable in terms of historical memory in Iraq than the consequences of the Iran war.

The problem of what happened with the constitution is that these memories, this burden of the past, has formed a document that will design the future, and this is my problem with that document. This is a document that is not forward-looking. This is a document based on the bitter experience of the past. If this was just a political declaration, I would be very happy to live with it. But my fear is that the disintegration that this document will cause if implemented literally will be impossible to reverse. Once we move over this, and in 20 years the wounds are healed and there is justice and reconciliation in Iraq, it will be too difficult or impossible to go back and try to build a country together.

Now, why do we need to build a country together? There is definitely a lot of romanticism. You do not build nations without romanticism. I think that the Kurdish experience over the last ten years is also based on romanticism. It is based on "never again", on preventing a genocide again, on the Kurds finally taking control over their life and destiny and building a happy nation. There is an element of romanticism in that as well. You need romanticism in every nation building exercise.

My obsession with Iraq is very simple, because I think it is necessary for practical reasons. You need to have a unified set of human rights, more than we have in this constitution. As Mr. Bakthiyar Amin said, the Kurds have lobbied very hard for the rights of women, for human rights and for the rights of minorities. But when it came down to the wire, when it came down to the bargaining table concerning Kurdish rights, self rule rights and human rights they allowed loopholes in the constitution to allow for clerical, theological, rule. They allowed for compromises on women's rights, because the main priority of the negotiators was, at the end of the day, self rule and not human rights.

Now we will of course have a constitution in Kurdistan with a wonderful set of human rights, but the constitution for the rest of Iraq will have serious problems with human rights. As the minister said, women are lobbying very hard to amend that.

That is the problem. That is why you need one nation. You need, for example, a universal set of human rights. We cannot have theological rules in Basra because of ethnic issues. What will the women in Basra say? Will the women in Basra ever forgive us for allowing the clerics to have sway over their lives, their bodies, their marriages and so on because we wanted an ethnical identity?

Water resources and oil also matter. One of the speakers today mentioned that the Kurdish regional government has signed a treaty with a Norwegian oil company to extract oil. How is that process managed? Is this really the best way to exploit the resources? Even if the resources will stay entirely within Kurdistan, is this really the best way to maximize the welfare of the Kurds? Is this the best way to utilize that?

There is expertise in Iraq. For example, if you are negotiating a portfolio of oil assets that includes oil fields in Basra and oil fields in Hamar you can get a better deal from an oil company if all the assets you have is at the Hamar field. Is this really in the interest of the Iraqi people – regardless of where the money goes, regardless of who ultimately has control over that particular field or of that particular contract? Isn't it in the interest of the Iraqis to have a unified set of rules governing the management of the oil sector, a unified set of institutions?

I am not against federalism. I am a very strong proponent of federalism. My problem with the current constitution is that it is not federal. At its best, it is confederal. Reading the constitution, I like it. If it is implemented to the letter and in the spirit of some of those who negotiated it, then it will look like a commonwealth of independent states. The central government will have to go hat in hand, every time it tries to raise funds, to the regions in order to finance the army and the police. The central government has ceremonial roles, and everything from the internal security to the oil sector and to finance is firmly in the control of the regions.

If I wanted to run in the elections tomorrow, I would wait for these parliamentary elections. They are insignificant. I would run for governor of Basra, because that is where the power will be according to this new constitution. Hopefully, there will be changes to that in the next months. I think that I can get a sense even from the people in the panel today that they are open to suggestions and changes.

I would like to address one last thing on the issue of Kurdistan, because I want this to be very clear. I think that if Kurdistan went independent tomorrow, I wouldn't have any problem with that. And if they wanted to take Kirkuk with them, I wouldn't have any problem with that – as long as the minorities that are living there have equal rights. I think that the Kurds, the suffering that they went through, the genocide that was inflicted upon them by various regimes, justifies, gives them the right, to opt for independence, if they so felt. But I do not think that it is correct to impose that same model for the rest of the country. I feel that those people who were negotiating the constitution, those people who were in parliament talking on behalf of the Shi'ahs or the Sunnis, were not representative, and they will ultimately be swept by history and will be replaced by people who are a bit more far-sighted.

Finally, I would just like to say something about the Pesh Marga, because it is very close to my heart. I love the Pesh Marga. I travelled into Kurdistan, and I was protected by them. Some of my best friends are in the Pesh Marga. But they are a militia. The ultimate test is that if a member of the Pesh Marga is currently in the Iraqi army. Where does his allegiance lie? Is his allegiance to Iraq or to Kurdistan? And if a member of Pesh Marga is operating in Kurdistan today, where does his allegiance lie? Is it with Talabani, Barzani or Kurdistan? If you can answer me

honestly, with your hand on your heart, that Pesh Marga members have allegiance to institutions rather than to political parties or tribal affiliations, then I will never call them a militia again – I promise.

Khaled Salih: There is a formal answer to this: The parliament in Kurdistan in 1992 adopted a law, legalizing the establishment of the Pesh Marga, and it is part of the government institution. It is responsible for reviewing, recruiting and commanding. It is a complicated structure. Part of the Pesh Marga is under the government in Sulaymaniyah and Erbil. That is part of the internal fighting that divided Kurdistan into two administrations. But literally the parties in the region also control the government. That is why they are part of the party and the government. But in the militia context you do not have any kind of regulation that regulates neither recruitment nor training nor education. That is why it is just a cliché repeated with no substance.

Question from the floor: Mr. Said stated that a precondition of a democratic Iraq is the end of the occupation. My question to Minister Othman and to Mr. Bakhtiyar is: Do you agree? And if you agree, when will the end of the occupation come about and how?

Question from the floor: I was just going to say that first of all, I think that we talk a lot about the framework here. That is very important, but I would also like to ask, in reference to the question about what Sweden could do for Iraq: How can, or could, Sweden-based civilians or NGO's contribute to the grass-root conditions being improved in Iraq? Is there a specific way to do this? I ask also in reference to the security situation of course, which perhaps is kind of hard to understand for us living in Sweden.

Gunilla Carlsson (m): My question relates to the previous question. But I must say that I am really grateful to this panel, because we have really seen that we should not underestimate the problems we are facing, but also that you feel the hope that we have for the peoples of Iraq and the admiration that we feel for all the brave people that have made progress possible.

I do not only want to ask about what Sweden can do, but also how you view the role for the international community, not only now immediately – I understood that there is a need for immediate humanitarian help in some parts of the region as we are facing a situation close to civil war – but also a long term political commitment.

Bakhtiyar Amin: I would like to go back to Yahia. Actually, you are right that there sometimes are concessions made in the constitutional negotiation process on the principals of human rights, women's rights and fundamental freedoms. That was also because of the outcome of the previous elections, where the Islamists had the upper hand. It was not so easy for the Kurds. They were in a dilemma. Sometimes they were in sandwich

between choosing this and that right, and sometimes – often, actually – in every paragraph, they integrated the word Islam or a reference to Islam. It was not an easy issue. It was not lack of insistence. There was a lot of insistence. And they were not backed to the bottom on the issue of women's rights. They were not the only ones. There were other powers also who did not back them on that issue, and I regret that Iraq in its constitution does not make any reference to the universal declaration of human rights and five international treaties and conventions related to human rights. There are others that we have not signed or ratified. Iraq submitted reservations on CEDAW, which should be lifted. There is no reference in this constitution to CEDAW. I hope that after the elections and the creation of the new assembly there will be room to create a committee and to negotiate and bargain, because the entire constitution debate will open up again, and they have four months and after that two months to prepare for a referendum based on the same regulations as in the previous referendum that took place.

Now I turn to the three questions that were asked. The first was about the occupation. The Kurds did not see any wisdom in that Americans accepted to be called occupants rather than liberators. There were others who did not see any wisdom in doing that and accepting the UN Security Council resolution, because that poured more water into the mill of anti war groups and of those who are hostile towards a successful story of Iraq. You also have some people who do not care whether Iraq will go down in the history. They just want their motivations and their arguments to be right. They said: "I was against the war. There is a civil war. Look at Iraq! It's a big down. Look at Iraq! It's hell."

There is a certain unsensitivity to the suffering of the Iraqi people, that there are people who in the past were totally silent about the suffering of the Iraqi people, who never raised their voices. They continue not to raise their voices against all the atrocities committed by Saddam Hussein's regime. And those who created mass graves yesterday are creating new mass graves today. It's mostly the same people and the same groups who are committing these atrocious crimes under different names. And whatever is black in the world, when it arrives to the border of Iraq it becomes white. Saudis were calling terrorists inside their country terrorists. And the same people, the same network, were called resitants, Mujahedin, inside Iraq.

Until yesterday, according to the poll, I heard Prince Hassan of Jordan say that 55 per cent of the Jordanians were supportive of al-Qaeda and al-Zarqawi. Another poll showed 60–90 per cent. After the three explosions of the hotels Radisson, Days Inn and Grand Hyatt we saw that 80 per cent of the people now are against these people, whom they called resitants, and they were the same people. Al-Zarqawi is from Jordan, by the way.

It is cynical for Iraqis sometimes to think: Let us pray that other people go through tragical situations in order to open their eyes, their minds and their hearts and feel our suffering and our pains that we are going through on a daily basis and have gone through for decades.

Occupation: Nobody likes that his or her country is occupied. The occupation legally ended by the UN Security Council resolution. Sovereignty was given to Iraq. But in reality you have about 150 000 soldiers.

There is resistance in every nation's history, and even the UN Charter allows resistance. But we don't think and don't believe that an armed resistance against the Iraqi people, against the Iraqi forces and even against the multinational forces, which are there today legally by a demand from the Iraqi Government, is the right thing to do. It is a lost war, and there will be many casualties among Iraqis, which is unnecessary. It is a waste to discuss the scheduling of withdrawal of troops.

Khaled Salih: I was wondering whether I should comment on this or not, but I feel it is important to think about those who are called nationalists and religious resisters, whether they will advocate democracy, human rights and gay rights in Iraq. I doubt it. I doubt it profoundly, and I even doubt whether Yahia sincerely believes that Iraqis will be defending more human rights, women's rights and liberty in Iraq in the future, if they are incorporated in the process. They are demanding more islamization and more intolerance, rather than anything else. They are anti-Americans, but that doesn't mean automatically that they are pro-democracy and pro-human rights.

There are difficulties, and the political elites, not so loved by Yahia now, will have a much harsher time in a near future if they are incorporated in the process. But despite that I think it is important that they are incorporated, because we have seen that when they are part of the process they might also be influenced by the discussion of a new chapter in the tragic history of this country.

Yahia Said: I fully agree with that. I don't think these guys will be nice. I spoke to some of them myself and asked them: What would you do to an atheist like me? They said they will try to convince me to come back to the fold, and if they fail they will chop off my head. I have no illusions about these guys.

All I am saying is, as you rightly said, that it is important to bring them to stop the violence and to stop the slide into civil war. They are not going to be better than some of the people who are in power today, who are long life friends of mine and who are people I called uncle for most of my childhood. We have serious problems here, and the current leadership is showing a clear lack of vision.

I want to come back to the issue of legitimate violence, which was raised in one of the questions, and what I meant by legitimate violence.

Legitimate violence in Iraq today is carried out by legitimate Iraqi armed forces, police and army, when they are acting within the framework of human rights and within the framework of legality. One could also qualify some of the actions of Coalition forces when they are pursuing terrorists and in a way that is not harming civilian lives and infrastructure as legitimate. That is about it, really. Iraqis who are fighting and targeting solely American forces have a legitimate right to be doing what they are doing – insurgency. But I don't think that violence is being helpful. And as I mentioned in my introduction, their violence is creating the atmosphere for other violence, which is much more devastating. While it is a legitimate right it is not necessarily the right thing to do.

On the occupation: I am not really hung up about the occupation. If Sweden comes tomorrow and occupies Iraq I will meet them with flowers.

My problem is the way the United States conduct themselves, the way they have been behaving themselves in Iraq, the way they have been affecting Iraqi institutions and the way they have been killing Iraqis, destroying Iraqi properties, violating human rights and so on and so on. That is my problem. My problem is with the Americans taking sides in an emerging civil strife, Americans promoting one side of politicians over the others without really understanding what is going on in Iraq, without really understanding the long term consequences.

Finally on how Sweden could help: I think this was a more important question to be left for me alone to answer. I will just mention some of the issues. I think it is very important for Sweden to help on the issue of human rights, on the issue of transparency and accountability in government, on the issue of creating freedom of information in Iraq. I think there is always a notion of supporting civil society with donors coming in and throwing large amounts of money at NGO's and people who they like as opposed to people who they don't like.

I think what is most important in Iraq is to create spaces, like the one we have here, but in Iraq for Iraqis to discuss these issues, for all the various positions to be voiced, so that we know more about what Iraqis feel. I think one big problem about Iraq today is that everything we hear on Iraq comes from this side or the other. It is either the loudest people or those sitting in the Green Zone, or al-Zarqawi, who has his own cinematographic abilities which he is broadcasting to the world. But we are not hearing from a vast majority of Iraqis who may believe otherwise. It is very important in terms of international support to create spaces that will allow as many Iraqis as possible to express their positions, to have a dialogue. Maybe that will help to form better policies in the future.

Narmin Othman: In the beginning I want to speak a little about resistance. Maybe many people think there is a resistance. I am thinking that there is no real resistance in Iraq. The armed resistance in Iraq now tries to kill ordinary people, children, women, youth. Those people are being killed. From the statistics which we have now we can see that only 2 000 armed

Coalition police or US army have been killed. More than 10 000 Iraqi people have been killed. Can we call that resistance against Iraqi people? And what about abusing girls and kidnapping journalists and rich people? We cannot call that resistance.

As my colleague Dr. Bakhtiyar said, nobody likes that his country is occupied by others. But we could not move Saddam alone. We went to different countries, and we spoke with everyone. All of us who were outside Iraq spoke with all the governments, and no one came and helped the Iraqi people. There was some light with the Americans. They came, and we said welcome, as we could not get rid of Saddam without help.

But we can tell the American army or the Coalition army that we know we don't need them if we have a strong army, if we have a good police and if we have no more terror. Now we have all the terror groups inside Iraq. We cannot move alone without any help from outside.

We agree that violence creates more violence. Without violence it's not resistance. Violence creates more violence.

How can you help the Iraqi people? I know that Iraq now is dangerous, especially for those who are coming from outside, with green eyes, so it is not easy. But there are places where it is different, for example in the south. Any organization can come to Iraq and help in the south. Also in Kurdistan it is quite good, so we can work there. From there we also can work towards the centre of Iraq, like in Baghdad. Many international NGO's have offices in Sulaymaniyah, in Erbil or in Basra, and they are working from there towards the other parts of Iraq.

We really need experience of how to promote, how to reach and how to distribute human rights awareness – one of the things. Through civil society we can work. As Environment Minister I mean that we need to clean the polluted areas. The polluted areas need a lot of experience and new equipment to be cleaned. There is always a space in Iraq where you can help us: even with the education, how to change the education system, how to put human rights and environment in the curriculums in schools and universities. In those spaces where you have big experience you can be of big help for the Iraqi people.

I cannot tell you that you can come inside Baghdad and take a risk and work. No, but there is another way. Through civil society you have many Iraqi people in Sweden, and through education, through awareness and even through equipment you can help Iraq now.

Urban Ahlin: I would like to thank the four excellent panelists to whom we have been listening today. It has certainly given me a lot more knowledge on the situation in Iraq. I think we have fulfilled what we wanted when we started this open hearing, that we should have more knowledge and have a nice discussion on the future of Iraq. I would like to thank our four panelists for a wonderful contribution to this discussion. Let us give them a final applause, from us and from the audience. Thank you very much.

With this we end this hearing. Thank you very much for coming.
(Applause)